

Brussels Hoofdstedelijk Gewest

**Contract Economie - Tewerkstelling
Brussel 2005-2010**

Maart 2005

Inhoud

Contract voor de Economie en de Tewerkstelling in Brussel, afgesloten tussen :.....	4
INLEIDING.....	6
TITEL I. STRATEGISCHE BENADERING.....	10
Economische en maatschappelijke balans van het gewest.....	11
Algemene Benadering.....	15
Aard van het Contract, gemeenschappelijke actieprincipes en engagement van de partijen	17
Gemeenschappelijke actieprincipes.....	18
Organisatie van het project.....	19
Planning.....	19
Permanente cel voor de opvolging van het Contract.....	21
Engagement van de partijen.....	22
TITEL II	
PRIORITAIR ACTIEPLAN 2005-2010.....	23
Structuur van het Actieplan.....	24
Strategische pijlers.....	27
Prioriteiten voor de toekomst van Brussel.....	29
Terugdringing van de werkloosheid in Brussel.....	29
De kwalitatieve slagkracht van de ondernemingen uitbouwen	31
Link tussen tewerkstelling en opleiding.....	31
Duurzame ontwikkeling van de Brusselse economie.....	32
Integratie in een vernieuwend en dynamisch stadsproject.....	37
Good governance.....	40

Ontwikkeling van een Brusselse burgerzin.....	41
Prioritaire werkerreinen.....	43
Totstandbrenging van een gecoördineerd beheer van het economisch bekken van Brussel	56
Concrete resultaten.....	59
Ondertekenaars van het Contract voor de Economie en de Tewerkstelling in Brussel 2005-2010.....	61
BIJLAGE I - Analyse van de socio-economische toestand in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.....	65
BIJLAGE II – Lijst van de interviews in het kader van de eerste raadpleging van de stuwende krachten	90
BIJLAGE III – Sociaal Pact voor de Werkgelegenheid van de Brusselaars.....	97
BIJLAGE IV – Lijst met afkortingen.....	113

Afkorting

CET of het Contract Contract Economie – Tewerkstelling Brussel

Andere afkortingen Zie Bijlage IV

**Contract voor de Economie en de Tewerkstelling in Brussel,
afgesloten tussen :**

- De leden van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering:
  - De Heer de Minister-President Charles PICQUÉ
  - De Heer de Minister Guy VANHENGEL
  - De Heer de Minister Benoît CEREXHE
  - Mevrouw de Minister Évelyne HUYTEBROECK
  - De Heer de Minister Pascal SMET
  - Mevrouw de Staatssecretaris Françoise DUPUIS
  - De Heer de Staatssecretaris Emir KIR
  - Mevrouw de Staatssecretaris Brigitte GROUWELS
- De representatieve werknemersorganisaties met zetel in de Economische en Sociale Raad van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest vertegenwoordigd door :
  - De Heer Guy TORDEUR voor het ACV
  - De Heer Jacques DEBATTY voor het ACV
  - De Heer Philippe VANMUYLDER voor het ABVV
  - De Heer Jean-Pierre KNAEPENBERGH voor het ABVV
  - De Heer Philippe VANDENABEELE voor de ACLVB
  - Mevrouw Irène DEKELPER voor de ACLVB
- De representatieve werkgeversorganisaties en de middenstandorganisaties met zetel in de Economische en Sociale Raad van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest vertegenwoordigd door:
  - De Heer Christian FRANZEN voor het VOB
  - De Heer Gilbert MARKEY voor het LVZ
  - Mevrouw Francine WERTH voor de UCM
  - De Heer Alain BERLINBLAU voor de KHNB
  - De Heer Daniel CAUWEL voor het SDZ
  - Mevrouw Josette HUBAILLE voor het NSZ
  - De Heer Eugène MOREAU voor de FEBEZO
  - De Heer Eric THIRY voor de UNPLIB

- Mevrouw Kathleen VAN HAVERE voor de FVIB
- De Heer Jos VANNESTE voor de UNIZO

INLEIDING

Regeerakkoord juni 2004 - Inleiding

Solidariteit en zin voor vernieuwing zullen de kern vormen van alle beleidsdaden die de Regering zal nemen. Garanties voor een duurzame economische ontwikkeling van ons Gewest moeten het mogelijk maken om deze doelstellingen te bereiken.

De onderfinanciering van Brussel is een belangrijke uitdaging die eveneens moet worden aangepakt. Met de hele Regering zullen we inderdaad het onrechtvaardige feit dat het scheppen van rijkdom en werkaanbod genegeerd wordt in de verdeelcriteria van de dotaties aan de Gewesten, moeten verbeteren.

Hoewel Brussel zich economisch zeer dynamisch toont (19% van de toegevoegde waarde die in 2003 in België werd geproduceerd - 16% van de binnenlandse tewerkstelling op nationaal vlak), is de financiële weerslag voor het Gewest en voor de inwoners ervan beperkt. De huidige verdeelwijze van de ontvangsten heeft als gevolg dat Brussel er slechts marginaal van geniet, terwijl ze zelf in ruime mate zorgt voor de financiering van de infrastructuur die onmisbaar is voor de economische welvaart, inclusief die van de twee andere Gewesten van het Rijk.

De rijkdom die in Brussel wordt geschapen moet dus meer ten goede komen aan haar inwoners. Dit zal het ons mogelijk maken onze sociale en economische acties tot een goed einde te brengen, in het voordeel van allen.

Te veel Brusselaars krijgen te maken met werkloosheid en sociale uitsluiting. Te veel Brusselaars ondervinden problemen om fatsoenlijk te kunnen wonen en aan financieel draaglijke voorwaarden.

Daarom moet het stadsproject deze twee nauw met elkaar verbonden uitdagingen, namelijk werken en wonen, gelijktijdig aanpakken.

Er moeten meer banen komen. Er moeten meer banen toegankelijk zijn voor de Brusselaars. Tegelijk moeten we er voor zorgen dat de personen die een baan te Brussel hebben of die er een zullen vinden er zich duurzaam kunnen vestigen. Wij moeten er inderdaad voor zorgen dat de inspanningen die worden geleverd op het vlak van de tewerkstelling niet leiden tot het paradoxale gevolg van een verlies aan fiscale inkomsten voor het Gewest door het wegtrekken van belastingbetalers.

Bij de acties die ondernomen worden op het gebied van de huisvesting zal men dus moeten rekening houden met de wil om een kwaliteitsvolle en betaalbare woning aan te bieden voor de personen en de gezinnen, van wie de inkomsten het thans niet mogelijk maken om zich duurzaam in Brussel te vestigen (gezinnen die in aanmerking komen voor een sociale woning of die gemiddelde of lage inkomsten hebben).

* *
*

Inleiding

Een nieuwe adem! Een nieuwe dynamiek voor Brussel! Dat is het streven van de Brusselse regering en tevens het oogmerk van het Contract voor de Economie en de Tewerkstelling 2005-2010.

Brussel staat vandaag aan een tweesprong. Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zag het licht in 1989 en groeide uit tot een machtige instelling die op 15 jaar tijd een voorname plaats wist te veroveren in het Belgische institutionele landschap en een belangrijke economische ontwikkeling aanhield, waarmee het een van de belangrijkste Europese zakencentra werd.

Brussel, als gewest, stad en hoofdstad, kampt echter met een groeiend onevenwicht inzake economische en maatschappelijke ontwikkeling en kent een toenemende dualisering, met als gevolg dat het hoogste ontwikkelingsniveau m.b.t. economische activiteiten er hand in hand gaat met het hoogste werkloosheidscijfer van het land. Dit werkloosheidscijfer, dat hoger ligt dan in de twee andere gewesten, geeft de complexiteit van de hoofdstad weer en is het resultaat van een onevenwichtige evolutie van de economische en maatschappelijke structuur.

Geconfronteerd met deze situatie, besliste de Brusselse Hoofdstedelijke Regering om van het herstell van dit evenwicht tot prioriteit van deze regeerperiode te maken, parallel met het huisvestingsbeleid.

De Gewestregering en de Brusselse sociale gesprekspartners wendde de sociale dialoog aan als een van de hefbomen voor de ontwikkeling van economie en tewerkstelling in Brussel. Zij bevestigen de verbintenissen die op dat vlak reeds werden aangegaan bij het sluiten van het Sociaal Pact voor de Tewerkstelling van de Brusselaars in 2002 en zij verbinden zich ertoe dat Pact verder te bevorderen in de ondernemingen, in de beroepssectoren alsook op interprofessioneel niveau.

Om de ontwikkeling van het gewest op lange termijn te verzekeren, is de bundeling van alle stuwende economische, maatschappelijke en politieke krachten meer dan ooit een noodzaak.

Het instrument van dit partnership met de belangrijkste spelers van het gewest, is het Contract voor de Economie en de Tewerkstelling (CET of het Contract) dat zich over een periode van 5 jaar wil richten op alle gezamenlijke acties, toegespitst op twee strategische prioriteiten :

- *de terugdringing van de werkloosheid in Brussel door het scheppen van banen en een verbeterde toegang tot tewerkstelling voor alle Brusselaars, in het bijzonder door een verbeterd opleidingsproces.*

- *de economische herstructurering van het gewest, door de onderneming opnieuw centraal te stellen binnen de stad.*

In plaats van op zichzelf terug te plooiën, is deze aanpak de vertaling van het streven naar een dringend herstel van het economisch en maatschappelijk evenwicht, vermits het huidige onevenwicht het gewest verzwakt, de bevolking achterstelt en op termijn de andere instellingen van de deelstaten van het land dreigt aan te tasten. De duurzame en evenwichtige ontwikkeling van Brussel en de hoofdstad, als venster op Europa, zijn inderdaad kostbare troeven voor het hele land. In die context wil de Brusselse Regering concreet vorm geven aan de belangengemeenschap die het Brussels Hoofdstedelijk Gewest linkt met de andere gewesten van het land.

Op langere termijn is het Contract voor de Economie en de Tewerkstelling tevens een strategisch sleutelinstrument voor het bevorderen van een duurzame en ambitieuze economische ontwikkeling van Brussel en om het hoofd te bieden aan de uitdagingen van de 21ste eeuw.

TITEL I. STRATEGISCHE BENADERING

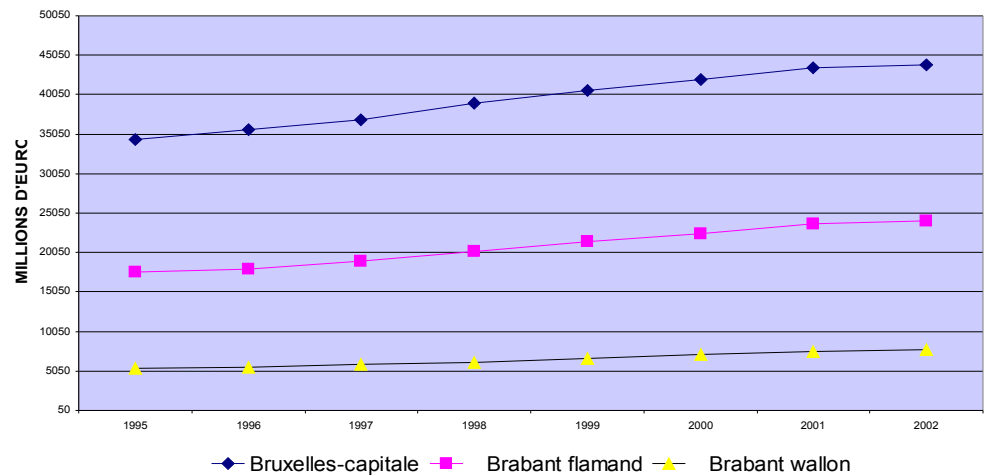
Economische en maatschappelijke balans van het gewest

Na vijftien jaar bestaan van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest moeten de hoofdrolspelers van het gewest meer dan ooit stilstaan bij de economische en maatschappelijke toekomst van Brussel en bij de dynamische toekomstplannen voor het gewest op middellange en lange termijn.

De strategische keuzes van de regering en haar partners moeten twee uiteenlopende parameters in aanmerking nemen, zoals in de onderstaande tabellen weergegeven.

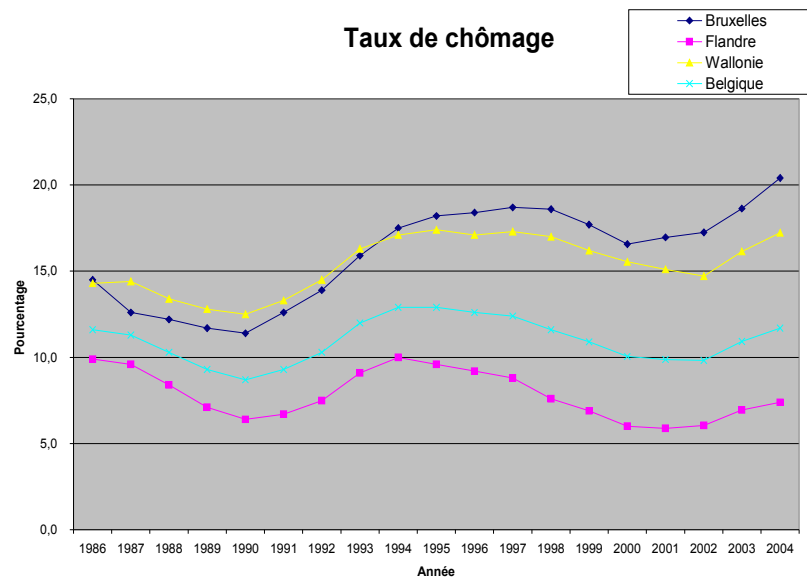
Toegevoegde waarde van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest – Vlaams - en Waals-Brabant

Valeur ajoutée Région de Bruxelles capitale - Brabants flamand et wallon

Brussel Hoofdstedelijk Gewest / Vlaams Brabant / Waals Brabant

Werkloosheidscijfer

Fundamenteel stellen we in Brussel een toenemende dualisering vast:

- het gewest draagt in belangrijke mate bij tot het scheppen van toegevoegde waarde en wil zich positioneren als eersterangs centrum van economische activiteit, zowel in België als in Europa,
- deze economische activiteit komt echter niet altijd ten goede aan zijn bewoners en Brussel is het gewest met het hoogste werkloosheidscijfer van het land.

Deze analyse wordt verder aangevuld en uiteengezet in een recent verslag van het Brussels Observatorium van de Arbeidsmarkt en de Kwalificaties, in bijlage bij dit document.

Op economisch vlak nopen de stedelijke aard en de functie van de hoofdstad van het land en van Europa, het Brussels Gewest tot een ontwikkeling die hoofdzakelijk gericht is op de dienstensectoren, waaronder de (plaatselijke, gewestelijke, federale en Europese) administraties, de diensten aan personen en bedrijven, de rol die Brussel vervult als congresstad, enz.

Deze dualisering garandeert echter geenszins een duurzame economische ontwikkeling en Brussel kan zich, als levenskader voor één miljoen inwoners en als volwaardig gewest, niet tevredenstellen met deze dualisering. Het kan evenmin zijn toekomst verzekeren op basis van een dergelijk schema van economische dualisering, omwille van het financieringssysteem van de gewestinstelling. Op termijn kan een scherpere dualisering van de stad leiden tot nadelige gevolgen voor het land en voor de andere gewesten.

Bovendien moet rekening gehouden worden met verschijnselen zoals zwartwerk en zwarthandel. Deze verschijnselen leiden tot concurrentievervalsing ten aanzien van de andere bedrijven en handelszaken en vertekenen de objectieve evaluatie van de arbeidsmarkt in Brussel en bijgevolg ook elke poging tot het voeren van een coherent beleid gericht op hertewerkstelling.

Het hoge werkloosheidscijfer in het gewest is op zijn beurt te wijten aan verscheidene factoren, waaronder hoofdzakelijk:

- *de gevolgen van de eigenheden van elke grote Europese hoofdstad*, die zich op het volledige continent laten voelen: de verdere afname van het aantal industrieën in de stad, een bedroevende ontwikkeling in de loop van de voorbije 20 jaar, de voortdurende aantrekking van werklozen, eerste vestigingsplaats voor allochtonen, aanzienlijk aantal nieuwe banen, echter in combinatie met een belangrijke uittocht (vestiging in de stad om een job te vinden, en eens werk gevonden, vestiging buiten Brussel), ontwikkeling van de ondergrondse economie;
- *de zich aftekenende tendens van werkloosheid, zowel op Europees als op Belgisch niveau*, die een gezamenlijke actie vereist op alle bevoegdheidsniveaus;
- *de demografische evolutie van Brussel* en de samenstelling van de Brusselse bevolking, gelinkt aan verzwarende factoren, zoals discriminatie(s) bij het aanwerven van personeel. De Brusselaars zijn soms het slachtoffer omwille van hun afkomst, geslacht of leeftijd;
- *een institutionele structuur die niet in evenwicht is* met de economische en maatschappelijke realiteit van een stadsgewest en een pool van economische activiteit en jobs, die zich uitstrekt tot buiten de 19 Brusselse gemeenten;
- het verplaatsen van, voornamelijk industriële, economische activiteiten naar de stadsrand, doordat men aangetrokken wordt door gunstigere exploitatievoorwaarden op de industriezones van het economische hinterland van Brussel (Zaventem, Groot-Bijgaarden, Nijvel, ...) en de moeilijke toegang tot de daar aangeboden jobs voor de Brusselaars.

Onder deze factoren die een verklaring bieden voor de hoge werkloosheid, wijzen we tevens op:

- *de versnippering en/of ontoereikendheid van de openbare instrumenten*, met name van de gemeenschappen en gewesten, in het bijzonder voor de optimalisering van de link tussen tewerkstelling en opleiding;
- de beperkte tweetaligheid en opleidingsniveau waardoor heel wat Brusselse werkzoekenden benadeeld worden;

- het ontbreken van een *totaalvisie* op de verdere ontwikkeling van de stad, hoofdstad en het gewest, voor sommige economische en maatschappelijke actoren -al dan niet Brusselse-, alsook het *gebrek aan solidariteit en engagement* van die actoren ten opzichte van een gewest dat, soms zonder dat dit duidelijk wordt opgemerkt, de beste garantie biedt voor een evenwichtige ontwikkeling van de stad – hoofdstad;
- zwartwerk en sociale fraude, in de hand gewerkt door een aantal frauduleuze praktijken van onderaanneming, die opgezet zijn om de sociale wetten te omzeilen.
- de groeiende kloof tussen de voor aanwerving vereiste kwalificaties en profielen aan de ene kant en de op de arbeidsmarkt beschikbare competenties aan de andere kant;
- het groot aantal jongeren met ontoereikende beroeps- en talenkennis die op de arbeidsmarkt terechtkomen.

In het licht van deze uitdagingen, stellen we vast:

- het streven van de gewestregering om van het wegwerken van dit onevenwicht haar prioriteit te maken voor deze regeerperiode;
- het streven van het gewest om te reageren en zijn steentje bij te dragen tot de oplossing van het werkloosheidsprobleem, echter steeds in solidariteit met de andere gewesten;
- de wil om de voorkeur te geven aan een participatieve benadering om deze problemen te verhelpen en een actief partnership uit te bouwen met de belangrijkste economische en sociale partners van het gewest.

Een ander belangrijk streefdoel is de uitwerking van een langetermijnvisie voor de economische en maatschappelijke ontwikkeling van het gewest en het aanzwengelen van een nieuwe dynamiek voor Brussel, steunend op een duurzame en evenwichtige langetermijnontwikkeling¹ en een volwaardig aandeel in de uitwerking ervan.

* *
*

---

¹ De « duurzame ontwikkeling » is een benadering waarbij aanbevolen wordt de economische, maatschappelijke en milieugerelateerde dimensies gezamenlijk en in samenhang te bestuderen en dit in elk overleg- en besluitvormingsproces gericht op de ontplooiing van activiteiten binnen een gegeven grondgebied. ».

Algemene Benadering

Het regeerakkoord van juni 2004 als leidraad voor de nieuwe regeerperiode van het Brussels Gewest 2004-2009 voorziet de uitwerking van een Contract voor de Economie en de Tewerkstelling in Brussel, dat een van de hoekstenen vormt van het gewestbeleid voor de komende jaren.

Het hoofddoel van het Contract is aanzetten tot openbare actie, in samenwerking met de economische en sociale partners van het gewest om het structurele onevenwicht in Brussel weg te werken via gerichte acties, in de eerste plaats met het oog op:

- de terugdringing van de werkloosheid en een betere toegang tot tewerkstelling voor de Brusselaars;
- de duurzame economische ontwikkeling van Brussel en het herstel van het fundamentele evenwicht op langere termijn, ter verzekering van evenwichtige financiën van het gewest en de gemeenten.

Beide doelstellingen worden vertaald in een aantal maatregelen en werkerreinen die zich toespitsen op drie strategische pijlers:

1. toegang tot tewerkstelling voor de Brusselaars, in het bijzonder de laaggeschoolden.
2. de economische herstructurering van Brussel, in het bijzonder in bepaalde prioritaire gebieden.
3. de aanpassing van de openbare instrumenten om de voorgaande uitdagingen het hoofd te kunnen bieden.

De goedkeuring van het Contract voor de Economie en de Tewerkstelling is aldus de uitdrukking van:

- het streven naar meer coherentie en samenhang van de beleidslijnen en regeringsacties rond een ambitieus gewestproject;
- de wil om een consensus te bereiken aangaande dit project met de drijvende krachten van het gewest en deze te betrekken bij de uitvoering en het welslagen ervan;
- het streven naar een structurele en duurzame dialoog tussen overheid en privé en het sluiten van een contract tussen de Brusselse overheden en de economische en sociale partners van het gewest, op basis van wederzijdse verbintenissen en een werkbaar en doeltreffend actieplan.

Deze nieuwe benadering houdt in wezen de erkenning in dat *het scheppen van banen niet kan worden afgedwongen, maar samen, stap voor stap, in de praktijk moet worden verwezenlijkt, en in samenwerking met alle hoofdrolspelers in het gewest.*

De nieuwe aanpak is tevens het gevolg van het streven naar nieuwe samenwerkingsverbanden op basis van wederzijdse contractuele en operationele verbintenissen.

In die zin stelt het Regeerakkoord uitdrukkelijk:

« Overal waar het mogelijk is, moet de voorkeur worden gegeven aan een beleid dat in partnership wordt uitgevoerd. De bepaling van kwantificeerbare en evalueerbare doelstellingen en van contractuele overeenkomsten zal de basis vormen van onze benaderingswijze. »

Aard van het Contract, gemeenschappelijke actieprincipes en engagement van de partijen

Dit Contract steunt op de verbintenissen van het Sociaal Pact voor de Werkgelegenheid van de Brusselaars, op de keuzes van het Regeerakkoord van juni 2004, die reeds de verwachtingen van de sociaal-economische wereld in Brussel weergaven, alsook op de resultaten van het eerste overleg met de drijvende krachten van het Brussels Gewest, in oktober en november 2004.

In die context wordt het Sociaal Pact voor de Werkgelegenheid aan het Contract gehecht, om er integraal deel van uit te maken. Alle principes, verbintenissen en doelstellingen die door de sociale partners in het kader van het Pact werden goedgekeurd, worden in het Contract overgenomen en als « verworven » beschouwd. Het CET ligt bijgevolg in het verlengde van het Sociaal Pact voor de Werkgelegenheid en consolideert de inspanningen van de uitvoerders ervan. De concrete maatregelen voor toepassing van het Pact worden in het kader van het huidige Contract uitgewerkt.

Het Contract voor de Economie en de Tewerkstelling is geen eenzijdige akte van de gewestregering, onderworpen aan het advies of de beoordeling van de gewestpartners, maar is een collectief werk en houdt een *heus wederzijds engagement in tussen de overheden en drijvende krachten van het gewest*.

Het moet dus niet worden gezien als een beleidsdocument voor intern gebruik, dat alle gewestelijke beleidslijnen of het beleid van de regering inzake tewerkstelling en economie bevat. Niet alle beleidslijnen en maatregelen van de regering worden in het Contract opgenomen.

Wat het Contract wel bevat, zijn alle maatregelen die een partnership met de economische en sociale hoofdrolspelers in Brussel rechtvaardigen, of er deel van uitmaken, met andere woorden een werkbaar actieplan met daarin alle concrete maatregelen van het economisch en tewerkstellingsbeleid, die gezamenlijke en gerichte acties vereisen van de sleutelactoren van het gewest, op basis van wederzijdse contractuele verbintenissen.

Het Contract steunt dus op concrete morele verbintenissen en een doeltreffende samenwerking van de gewestpartners voor de goedkeuring en gezamenlijke uitwerking van een actieplan 2005-2010, met tastbare resultaten inzake toegang tot tewerkstelling voor de Brusselaars en de modernisering, herwaardering en economische ontwikkeling van het Gewest.

Gemeenschappelijke actieprincipes

Aan de grondslag van de goedkeuring en uitvoering van dit Contract liggen een aantal gemeenschappelijke actieprincipes:

- *Een voluntaristische benadering die solidariteit en vernieuwing centraal stelt in elk gewestbeleid.*
- *Een transversale visie op de duurzame langetermijnontwikkeling van de stad/het gewest met betrekking tot economie, tewerkstelling, alsook stedenbouw, huisvesting, milieu en mobiliteit.*
- *Een toekomstvisie die vooruitloopt op de economische en maatschappelijke evolutie van het gewest, om een aanvallend toekomstgericht overheidsbeleid te kunnen uitwerken en een nieuwe dynamiek te doen ontstaan.*
- *Een gezamenlijke en participatieve benadering gericht op de oplossing van problemen en contractuele overeenkomsten met de economische, sociale en overheidspartners.*
- *Het streven naar modernisering en aanpassing van de bestaande openbare instrumenten om de uitdagingen voor het gewest op doeltreffende wijze aan te gaan en te beantwoorden aan de verwachtingen van zijn partners, met name door de uitwerking van beheercontracten, het sluiten van samenwerkingsverbanden tussen de privésector en de overheid, de organisatie van de netwerking van de actoren en het stimuleren van een evaluatiecultuur.*
- *Een concentratie van de acties en beschikbare middelen op de prioriteiten in het kader van een programmering in de tijd en in de ruimte, vertaald in een actieplan 2005-2010, dat een beperkt aantal prioritaire werkterreinen bevat die tegemoet komen aan de basisbehoeften en die kwalitatief en/of kwantitatief evalueerbare resultaten opleveren.*
- *Een doorgedreven samenwerking met de andere deelstaatinstellingen, met de gemeenschappen inzake onderwijs en opleiding, en met de gewesten inzake economische en maatschappelijke ontwikkeling.*

* *
*

Organisatie van het project

Planning

De Regeringsverklaring van juni 2004 preciseert het volgende:

« Zodra de regeerperiode van start gaat, zal de Regering de stuwende krachten, de partners van het economisch en tewerkstellingsbeleid raadplegen, met het oog op het afsluiten van een contract voor de economie en de tewerkstelling in Brussel. Na deze ruime overleggronde zal er in november een voorstel van tekst worden voorgelegd aan de sociale partners. Zij zullen gevraagd worden om hun advies te geven in de loop van december. Na een maand raadpleging van de Brusselse bevolking, zal de minister-president het ontwerp van contract ter goedkeuring voorleggen aan de ministerraad en dit uiterlijk tijdens de laatste Raad van 2004, zodat het in 2005 in werking kan worden gesteld. De opvolging en de coördinatie van dit contract zullen worden uitgevoerd door een permanente cel, gevestigd bij de minister-president. »

Op die basis kan het Contract voor de Economie en de Tewerkstelling in 4 grote fasen worden geïmplementeerd :

Fase I – Overleg met de stuwende krachten en opstelling van een eerste versie van het Contract, voor te leggen aan de sociale partners

- Uitwerking van een basisdocument bestemd voor het overleg met de stuwende krachten op basis van het Regeerakkoord van juni 2004 en het Sociaal Pact voor de Werkgelegenheid van de Brusselaars.
- Eerste overleg met de stuwende krachten op basis van een eerste lijst van de vijftig voornaamste gesprekspartners.
- Voorlegging van het project aan de sociale partners.

Fase II – Sluiten van het contract

- Onderhandelingen over de bewoordingen van het contract binnen het Brussels Economisch en Sociaal Overlegcomité (BESOC) ;
- Raadplegen van de Brusselse bevolking door de Regering;
- Sluiten van het contract tussen de Gewestregering en de Brusselse sociale gesprekspartners, onder hoede van het BESOC;

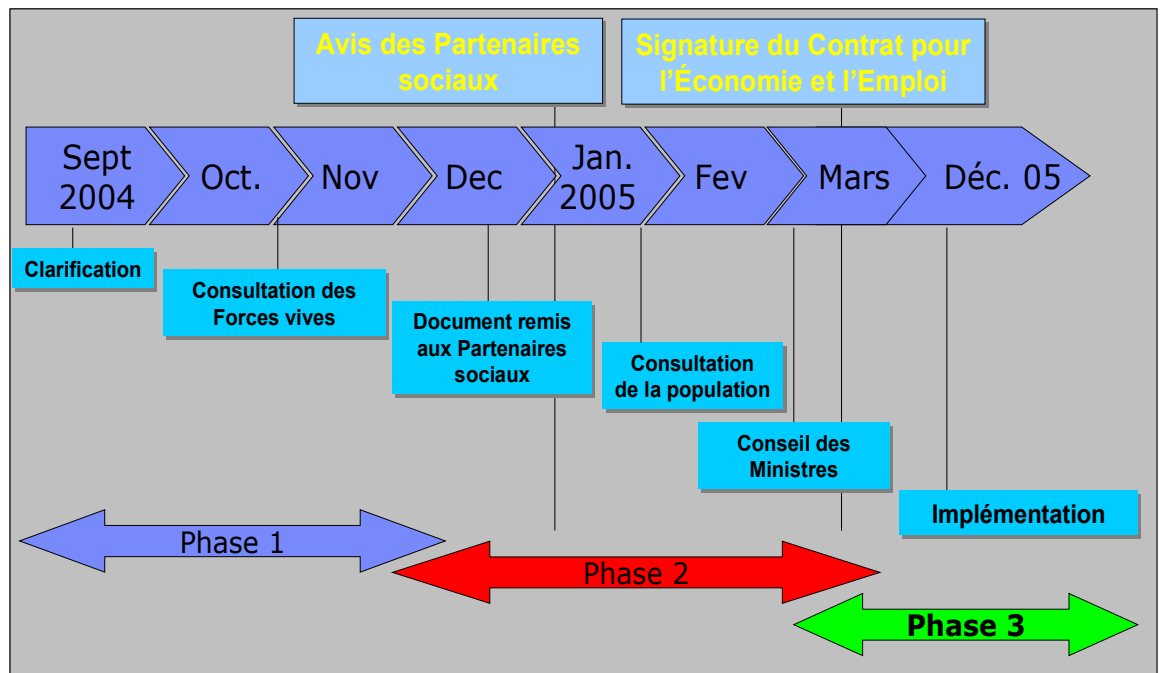
Fase III – Voltooing en uitvoering van de werkterreinen :

- Voltooien van de werkterreinen door het BESOC.

Fase IV – Evaluatie en evolutie van het Contract

De verwezenlijking van dit contract wordt jaarlijks geëvalueerd binnen het BESOC. Daartoe zal door het BESOC een werkgroep samengesteld worden. Deze evaluatie zal gebeuren op basis van :

- een jaarlijks verslag van de permanente cel voor de opvolging van het contract, met daarin een externe evaluatie, waarbij meer bepaald een beroep gedaan zal worden op de vakkennis van het Bestuur Economie en Werkgelegenheid, van het Brussels Observatorium van de Arbeidsmarkt en de Kwalificaties en van de Brusselse afdelingen van de Cel ENIAC² die in het leven werd geroepen in het kader van het Nationaal Actieplan voor de Werkgelegenheid alsook op de vakkennis van de CCFEE en van het BNTCO ;
- een verslag van de Economische en Sociale Raad opgesteld in het kader van de uitvoering van zijn opdracht om de organisatie van de arbeidsmarkt te observeren en de tussenkomsten van de beroepsorganisaties, de overheidsactoren en hun partners te evalueren.

² E.S.F. NAP IMPACT ASSESSMENT CELL

Permanente cel voor de opvolging van het Contract

Met het oog op de continuïteit en coördinatie werd een permanente cel opgericht binnen het ministerie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, belast met de opvolging van de implementering en uitvoering van het Contract.

Engagement van de partijen

De ondertekenaars van het huidige Contract zijn:

- enerzijds, de Brusselse Hoofdstedelijke Regering,
- anderzijds, de sociale partners zoals vertegenwoordigd in de ESRBHG.

Door het contract te sluiten:

- bekrachtigen de Regering en de Brusselse sociale gesprekspartners de totaalaanpak van het project, zoals uiteengezet in Titel I van dit contract ;
- bekrachtigen zij de identificatie en de configuratie van de werkterreinen, zoals voorgesteld in Titel II van dit contract;
- gaan zij ermee akkoord van februari tot december 2005 prioriteit te verlenen aan de voltooiing van de werkterreinen bedoeld in Titel II.

Vervolgens worden alle actoren die wensen deel te nemen aan en/of willen bijdragen tot de realisatie van het prioritair actieplan van het Contract voor de Economie en de Tewerkstelling, uitgenodigd om het Contract te ondertekenen.

In een later stadium van het Contract voor de Economie en de Tewerkstelling zal voor elk van de acties waarvan de uitvoering en het welslagen de tussenkomst van meerdere sleutelactoren vereisen, *een specifieke overeenkomst* worden gesloten tussen het gewest en de betrokken partijen, met name de sociale partners, grote, middelgrote en kleine ondernemingen, gemeenten, gewestelijke overheden, gemeenschapsinstellingen, met inbegrip van de COCOF en de VGC, ...

* *
*

TITEL II PRIORITAIR ACTIEPLAN 2005- 2010

Structuur van het Actieplan

Het Actieplan van het Contract steunt op **drie strategische pijlers**:

1. *Toegang tot tewerkstelling voor de Brusselaars.*
2. *De modernisering, herwaardering en economische herstructurering van Brussel.*
3. *De aanpassing van de openbare instrumenten.*

Het actieplan omvat **7 fundamentele prioriteiten voor de toekomst van Brussel** :

1. *De terugdringing van de werkloosheid in Brussel.*
2. *De kwalitatieve slagkracht van de ondernemingen uitbouwen*
3. *Vorming van een link tussen tewerkstelling en opleiding.*
4. *De duurzame ontwikkeling van de Brusselse economie.*
5. *De integratie van het beleid in een vernieuwend en dynamisch stadsproject.*
6. *Good governance.*
7. *De ontwikkeling van een Brussels burgerschap.*

Deze prioriteiten worden vertaald in **27 prioritaire werkterreinen**:

PIJLER 1 – TOEGANG TOT TEWERKSTELLING VOOR DE BRUSSELAARS

Organisatorische maatregelen

1. Contractuele vastlegging en personalisering van de relatie tussen de BGDA en werkzoekenden
2. Een vlottere toegang tot jobaanbiedingen
3. Ontwikkeling van de plaatselijke dienstverlening aan werkzoekenden
4. Proactieve aanpak naar ondernemingen toe

Directe maatregelen

5. Startbanen
6. Ontwikkeling van buurtdiensten en verspreiding van dienstencheques in Brussel

Link tussen tewerkstelling en opleiding

7. Synergieën en links tewerkstelling / opleiding / onderwijs
8. Oprichting van professionele Referentiecentra
9. Verspreiding van taalcheques, ICT en opleidingscheques

Herstelmaatregelen arbeidsmarkt

10. Strijd tegen discriminaties bij aanwerving
11. Aanwerving van meer Brusselaars in de Brusselse overheidssector aanmoedigen
12. Bijstelling van de ondervertegenwoordiging van de Brusselaars in overheidsbedrijven gevestigd te Brussel
13. Strijd tegen zwartwerk en sociale fraude
14. Bevordering van de werkgelegenheid in het kader van het huisvestingsbeleid

PIJLER 2 – ECONOMISCHE HERSTRUCTURERING VAN BRUSSEL

Aanpassing van de economische beleidsinstrumenten

15. Ondersteuning voor de oprichting en ontwikkeling van ondernemingen (KMO & ZKO)
16. Uitbreiding van de ruimte die ter beschikking wordt gesteld van sleutelondernemingen in Brussel
17. Plan voor de aantrekking en ondersteuning van de overheveling van ondernemingen
18. Hervorming en contractuele vastlegging van de economische hulp
19. Fiscale stabilisering en incentives

Gerichte sectorale aanpak

20. Prioritaire steun aan 3 sleutelsectoren voor vernieuwing
21. Prioritaire steun aan 3 sleutelsectoren voor werkgelegenheid voor de Brusselaars
22. Economische heropleving van de handel en handelskernen
23. Ondersteuning van de sociale economie
24. Totstandbrenging van een gecoördineerd beheer van het economisch bekken van Brussel

PIJLER 3 – AANPASSING VAN DE OPENBARE INSTRUMENTEN

- 25. Een nieuwe impuls voor het sociaal overleg
- 26. Beheercontracten en coördinatie van de pararegionale actie inzake tewerkstelling en opleiding
- 27. Beheercontracten en coördinatie van de pararegionale actie inzake economie

Deze werkterreinen worden verder in dit document voorgesteld en zullen in 2005 verder worden uitgewerkt en geïmplementeerd.

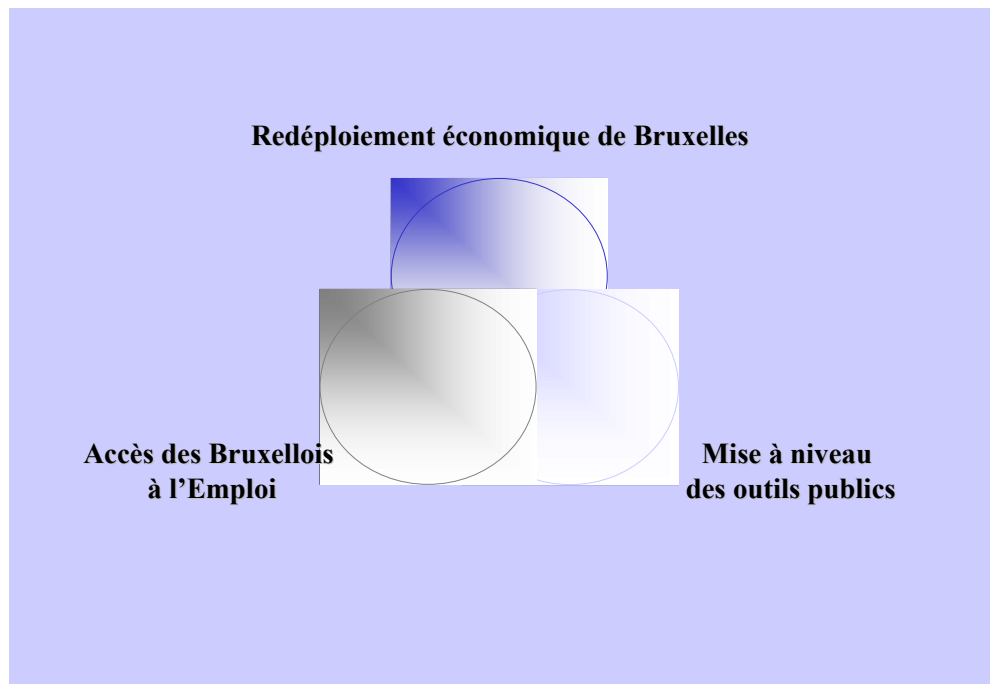
*   *
*
*
*

Strategische pijlers

Het CET zal een Actieplan 2005-2010 bevatten, toegespitst op een beperkt aantal prioritaire en operationele maatregelen.

Deze maatregelen worden onder drie grote strategische pijlers ingedeeld, die elk beantwoorden aan de respectieve verbintenissen van de verschillende contracterendepartijen:

- Toegang tot tewerkstelling voor de Brusselaars, in het bijzonder laaggeschoolden, en de terugdringing van de werkloosheid.
- De modernisering, herwaardering en economische herstructurering van Brussel.
- De aanpassing van de openbare instrumenten om de voorgaande uitdagingen op doeltreffende wijze het hoofd te kunnen bieden.

Deze drie pijlers worden verder in dit document vertaald in een aantal werkerreinen, in het verlengde van :

- het Regeerakkoord van juni 2004, dat reeds tal van verwachtingen van de sociaal-economische wereld in Brussel omvatte ;

- de verbintenissen van het Sociaal Pact voor de Werkgelegenheid ;
- de resultaten van het overleg met de drijvende krachten in oktober en november 2004.

Prioriteiten voor de toekomst van Brussel

Het CET steunt op enkele prioriteiten, die evenveel uitdagingen vormen voor de evenwichtige ontwikkeling van Brussel.

Terugdringing van de werkloosheid in Brussel

Dat Brussel vandaag de hoogste werkloosheidsgraad heeft van de drie gewesten, terwijl we in 1989 bij de oprichting van de gewesten hier nog de laagste werkloosheidsgraad optekenden, is verontrustend. Het geeft bovendien duidelijk de dualisering van de stad aan, die het gewest verzwakt.

De hoger aangehaalde verklaringen voor het hoge werkloosheidscijfer in Brussel, geven aan hoe complex het probleem is en vereisen een ruime waaier van maatregelen, evenals een participatieve benadering via het CET.

Het Contract voor de Economie en de Tewerkstelling wil inspelen op elk van deze verklarende factoren :

- inspelen op de specifieke kenmerken *van de hogere werkloosheid in Europese grootsteden/hoofdsteden* (afname van het aantal industrieën in de stad, eerste vestigingsplaats voor nieuwe inwoners met een beperkte scholing, voortdurende aantrekking van werklozen, vertrek van arbeidsinkomsten naar de rand, ...).
- de *langetermijnontwikkeling van de werkloosheid, zowel op Europees als op Belgisch niveau* ombuigen dankzij een gezamenlijk beleid in samenwerking met de federale en Europese instanties en een geoptimaliseerde aanwending van de federale of Europese instrumenten en budgetten in Brussel, voor meer en een betere toegang tot tewerkstelling, meer bepaald in het kader van de Lissabonstrategie.
- *alle vormen van discriminatie bij de aanwerving van personeel* bestrijden via een open beleid, dialoog, sensibilisering, gerichte samenwerking en vooral via de ontwikkeling van opleidingen toegankelijk voor iedereen die te lijden heeft onder discriminatie (werknemers van vreemde afkomst, vrouwen, gehandicapten,...).
- de *taalvaardigheid en opleidingstekorten van tal van werkzoekenden bijschaven* door de uitbouw van korte en praktische opleidingen, gekoppeld aan plaatsing en toegang tot tewerkstelling.

- de *ongunstige effecten herstellen van een institutionele structuur die niet in evenwicht en in overeenstemming is* met de realiteit van een economische en tewerkstellingspool, die zich uitstrekt tot buiten de 19 Brusselse gemeenten, dankzij een dialoog en systematisch overleg met de federale overheid en de andere deelstaatinstellingen.
- de *ongunstige gevolgen van de versnippering van de openbare instrumenten* herstellen, door de uitbouw van nieuwe synergieën en samenwerkingsverbanden.
- de *bepaalde visie op het gewest* optimaliseren dankzij de sensibilisering van de inwoners en de ondernemingen aangaande de collectieve gevolgen van het economisch en maatschappelijk onevenwicht in Brussel en door een groter bewustzijn van het belang van een gewestelijke ontwikkeling, met name via het samenwerkingskader van het Contract voor de Economie en de Tewerkstelling.
- controle uitvoeren op zwartwerk en sociale fraude, die in de hand gewerkt worden door een aantal frauduleuze praktijken van onderaanneming en die opgezet zijn om de sociale wetten te omzeilen.

De terugdringing van de werkloosheid, en derhalve de verbeterde toegang tot de vele jobs die worden gegenereerd door de economische activiteit van de stad, voor de Brusselaars, is, samen met huisvesting, de prioriteit van het beleid van deze regeerperiode en het hoofddoel van het CET.

Bijzondere aandacht zal uitgaan naar jongeren en de toegang tot een startbaan.

Het doel van het CET is tevens een heropleving van de arbeidsmarkt en een verduidelijking van de inzet.

Ook de strijd tegen zwartwerk, dat de ontwikkeling van alle Europese grootstedelijke agglomeraties geleidelijk aantast, kadert in dat perspectief.

Het eerste streefdoel van het CET voor deze regeerperiode is een halt toeroepen aan de stijging van het aantal werkzoekenden in Brussel en deze trend ombuigen. De terugdringing van de werkloosheid zal afhangen van de kwaliteit van de samenwerking en de inspanningen die door elkeen worden geleverd.

De kwalitatieve slagkracht van de ondernemingen uitbouwen

Met het oog op het behoud en de ontwikkeling van activiteiten die zorgen voor extra banen, dient in de allereerste plaats massaal geïnvesteerd te worden in de moderniserings- en innovatiecapaciteit van de ondernemingen, waardoor de kwalitatieve slagkracht van de Brusselse bedrijven aanzienlijk vergroot kan worden.

Er moet niet alleen voorzien worden in bijkomende middelen voor onderzoek en ontwikkeling. Er moet ook dringend gewerkt worden aan een versterking van de beroepsopleidingen in Brussel, in samenwerking met de gemeenschappen en de beroepssectoren, met het oog op de inschakeling van de werkzoekenden en op de afstemming van de ondernemingen en hun werknemers op de evoluties van de economie.

Link tussen tewerkstelling en opleiding

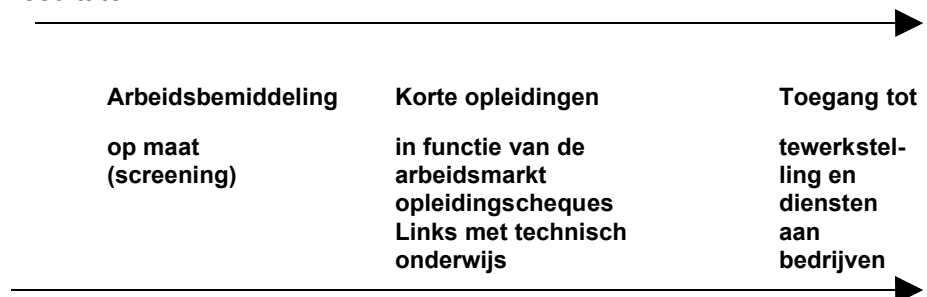
De gebrekkige toegang van de Brusselaars tot de tewerkstelling lijkt grotendeels te wijten te zijn aan opleidings- en onderwijsproblemen, in het bijzonder in technische en beroepsopleidingen.

Deze problemen zijn deels het gevolg van de specifieke institutionele structuur van Brussel, waarbij het gewestelijk tewerkstellingsdomein wordt gescheiden van de Frans-Nederlandse gemeenschapsdomeinen m.b.t. onderwijs en opleiding.

Enerzijds wijzen recente concrete ervaringen erop dat *korte opleidingen*, met name taalopleidingen en opleidingen gericht op specifieke beroepsnaden, de beste hefboom vormen voor een verbeterde toegang tot tewerkstelling voor laaggeschoolde Brusselaars en beter beantwoorden aan de verwachtingen van de ondernemingen.

Anderzijds is er ook nood aan langere opleidingen voor bepaalde laaggeschoolde werkzoekenden.

Wanneer de waardenketen Arbeidsbemiddeling > Opleiding > Tewerkstelling correct wordt opgevolgd, bekomen we positieve resultaten.

Het CET heeft dus de volgende doelstellingen voor ogen :

- De problemen op institutioneel niveau verhelpen door een ruime samenwerking, toegespitst op acties op het terrein.
- Een tewerkstellingsbeleid op maat uitwerken, gekoppeld aan opleidingen van korte duur, afhankelijk van de bekwaamheden van de werkzoekende en de verwachtingen van de onderneming.

Het streven van het CET tijdens deze regeerperiode wordt gestreefd naar :

- *de implementering van een permanente en functionele structuur voor overleg en de ontwikkeling van synergieën met de gemeenschapsspelers inzake opleiding en onderwijs ;*
- *het jaarlijks opdrijven van het aantal initiatieven, gericht op het drieluik Plaatsing > Opleiding > Tewerkstelling.*

Duurzaame ontwikkeling van de Brusselse economie

Een dynamische toekomstvisie

Het economische beleid van het gewest moet aansluiten op een dynamische, vernieuwende en evenwichtige toekomstvisie, in het bijzonder ten aanzien van de veelzijdigheid van Brussel: eerste stad van het land, federale en Europese hoofdstad, volwaardig gewest. Dit beleid moet kaderen in een stadsproject en het in evenwicht brengen van zijn functies: werk, milieu, mobiliteit, huisvesting.

In de mate waarin de Brusselse overheden een gediversifieerde gewestelijke economische activiteit willen handhaven en versterken, om op die manier jobmogelijkheden voor Brusselaars te kunnen aanbieden, kan Brussel niet enkel een hoofdstad zijn die leeft van haar administratieve functies en daarmee verbonden diensten. Als gewest moet Brussel haar ontwikkeling op lange termijn onder controle houden en een aanvallende vernieuwings-, moderniserings- en diversifiëringsstrategie hanteren.

Dit uitbalanceren van de economische functies moet op middellange termijn worden voorzien, maar ook op langere termijn in de context van een voortdurend veranderlijk internationaal en stedelijk klimaat.

Een stad die zelfstandigen en bedrijven graag verwelkomt

Ondernemingen moeten zich welkom voelen in de stad en in Brussel.

De zich afftekenende ontwikkelingen van het stedenbouwkundig beleid, het plaatselijk beleid, dat per definitie gericht is op de inwoners, het gebrek aan proactiviteit m.b.t. een vlottere integratie van economische activiteiten in het stadsweefsel en de bureaucratie van bepaalde administratieve verordeningen zorgen ervoor dat de zelfstandige en de onderneming in het stedelijk beleid soms stiefmoederlijk wordt behandeld, terwijl deze een onmisbare vector is voor de evenwichtige ontwikkeling van de stad, alsook de belangrijkste jobgenerator.

Een van de sleutelementen van het CET is het opnieuw aantrekkelijk maken van Brussel voor ondernemingen, een « *enterprise friendly* » stad die daarnaast ook rekening houdt met de andere stedelijke functies.

Op basis van een kwalitatieve en kwantitatieve analyse zal duidelijk bepaald kunnen worden hoe het gesteld is met de slagkracht van Brussel ten aanzien van de andere twee gewesten, en dat voor wat betreft de fiscaliteit van de gezinnen, de fiscaliteit van de bedrijven, de huisvesting (kosten, fiscaliteit, beschikbaarheid, kwaliteit, eigendom, huur,...), de administratieve lasten (omvang, termijnen, complexiteit,...) voor de bedrijven en voor de gezinnen, de woonbaarheid van de stad (milieu, lawaai, vervuiling, veiligheid,...), kinderopvang,...

Op basis van deze analyse moet ook duidelijk worden op welke domeinen ingegrepen moet worden, maar ook welke de sterke punten zijn van de stad. Ook moet op die manier vastgesteld kunnen worden aan de hand van welke indicatoren de gevoerde acties opgevolgd kunnen worden.

Duurzame ontwikkeling op lange termijn

Een verbeterde Brusselse arbeidsmarkt gaat bovendien hand in hand met een beter levenskader voor de Brusselaars. In termen van overheids- en non-profitbanen zal de nadruk liggen op het scheppen van banen die tegemoet komen aan een toenemende en directe vraag vanuit de samenleving.

Kinderopvang, gezondheidszorg, bijstand aan personen, duurzaam bouwen en buurtdiensten worden in dat opzicht als strategisch beschouwd in het kader van het Contract.

Er is bovendien reden om het stimuleren van de vestiging van nieuwe zelfstandigen en ondernemingen in Brussel te verzoenen met het behoud van de levenskwaliteit van de inwoners, door het handhaven van een harmonieuze omgeving waar het aangenaam wonen is.

Het naast elkaar bestaan van deze allesbehalve systematisch strijdige functies « levenskwaliteit / oprichten en vestigen van bedrijven » kan worden bevorderd door een aangepast mobiliteitsbeleid (en parkeerplaatsen) of door een proactieve aanpak op gemeentelijke niveau, van de begeleiding van die ondernemingen betreft.

Anderzijds vormen de opportuniteiten inzake duurzame ontwikkeling op zich een mogelijkheid tot economische ontwikkeling door middel van de oprichting van ondernemingen, onderzoek en de uitbouw van nieuwe sectoren en banen. Dat is vooral zo in de sectoren die verband houden met energieverbruik, duurzame eco-constructie of recyclage. Door gepaste steunmaatregelen in te voeren, kunnen deze sectoren ertoe bijdragen dat economie en milieu met elkaar verzoend worden in een industrieel ontwikkelingsmodel, dat “drie dividenden” oplevert: een sociaal dividend via het scheppen van moeilijk te delocaliseren banen, het tegemoetkomen aan niet bevredigde behoeften van de bevolking (bijv. gezonde woningen); een milieudividend, via de beperking van het verbruik van energie en grondstoffen (en dus verminderde uitstoot van vervuilende stoffen en positieve impact op de gezondheid) en een economisch dividend; via een industriële herstructurering, het ontstaan van nieuwe activiteitensectoren en de verlaging van de (energie)factuur voor burgers en ondernemingen.

De maatregelen die worden getroffen in het kader van het Contract zullen zich dus ook toespitsen op de wens van de regering om haar beleid te kaderen binnen duurzame ontwikkeling. Bepaalde maatregelen zouden bijvoorbeeld kunnen worden ondersteund door daartoe voorziene Europese fondsen (of die worden ontwikkeld op Belgisch niveau, voor een specifieke sector, bijvoorbeeld). Het aanspreken van het federaal Kyotofonds door het gewest met het oog op de financiering van duurzame milieuprojecten zou hiervan een illustratie kunnen zijn.

Doeltreffendheid en samenhang van het economisch overheidsbeleid

Bij de uitwerking van een beleid en de instrumenten voor economische ontwikkeling moet rekening worden gehouden met drie factoren:

- doelmatigheid en doelgroep van de economische steun in een gewest waar de hoogste toegevoegde waarde van het land wordt gecreëerd en dat op Europees niveau de top-5 haalt, maar dat tegelijk kampt met een uitzonderlijk hoge werkloosheid;
- reeds 20 jaar kampt het gewest met problemen voor een doeltreffende hervorming van de traditionele instrumenten voor economische expansie en is er nood aan een voortzetting en uitbreiding van de hervorming van deze instrumenten;
- toenemende Europese druk aangaande een aanvaardbaar instrument en de bestemmingsgebieden daarvan.

De doelstellingen van het gewestbeleid, als van het CET zijn de duurzame economische ontwikkeling van Brussel en de terugdringing van de werkloosheid in Brussel door het stimuleren van nieuwe werkgelegenheid en de toegang tot tewerkstelling voor de Brusselaars.

De doeltreffendheid en de efficiëntie van de maatregelen worden beoordeeld:

- door een vergelijking van de resultaten met de vooropgestelde targets ;
- in verhouding tot de middelen die werden ingezet om tot deze resultaten te komen.

In dat kader en voor een verhoogde doeltreffendheid van het gewestelijk economisch beleid, moet de hervorming van de gewestelijke economische instrumenten worden uitgebreid om het gebruik te verhinderen:

- van instrumenten die geen gelijke tred houden met de internationale en Europese economische ontwikkelingen ;
- van instrumenten die niet zijn aangepast aan de eigenheden van de stad / hoofdstad ;
- van instrumenten die niet in overeenstemming zijn met de institutionele situatie in Brussel.

Om tastbare resultaten te bekomen voor een grondige economische herstructurering van Brussel en geen dode letter te blijven, moet een dergelijke hervorming in overleg gebeuren met de economische en maatschappelijke hoofdrolspelers van het gewest. Daarom werd deze herziening opgenomen in het CET.

De basisprincipes van deze hervorming van het huidig economisch beleid, zijn:

- de contractuele vastlegging van de steunmaatregelen, zoals bepaald in het Sociaal Pact voor de Werkgelegenheid;
- *de bepaling van het bestemmingsgebied van deze steunmaatregelen op basis van een geïntegreerde aanpak* en in naleving van de bepalingen in het GewOP ;
- *de concentratie en rationalisering van de steunmaatregelen* om versnippering te vermijden;
- *selectiviteit in de aanwending van economische steunmaatregelen* om te voorzien in de werkelijke behoeften van sleutelondernemingen voor Brussel.

- *de doeltreffendheid en coherentie van de maatregelen* om onlogica, uitschakeling, achterpoortjes of louter declaratoire gevolgen te vermijden (« zeggen is doen »).

Deze beschouwing van de Brusselse ondernemingen moet uitgaan van :

- hun markt en concurrentie
  - in Brussel zelf,
  - ten opzichte van de rand,
  - ten opzichte van andere Europese wereldsteden.
- hun aantrekkelijkheid voor de hoofdstad :
  - gunstige gevolgen voor de Brusselse werkgelegenheid,
  - in evenwicht brengen en versterken van de economische geweststructuur,
  - integratie in het stadsweefsel en mogelijke of te organiseren coëxistentie met de andere stedelijke functies (milieu, huisvesting, mobiliteit, ... zonder te bezwijken voor de verleidingen van « nimby »),
- opties van het GewOP op het gebied van economische en sociale ontwikkeling.

Deze analyse zal een segmentering van de zelfstandigen en van de ondernemingen opleveren, op grond van het economisch overheidsbeleid dat moet worden gevoerd op basis van een benadering en doelstellingen m.b.t. :

- aantrekkelijkheid,
- handhaving,
- groeisteun,
- of niet-inmenging.

In dat kader wordt een verdere verfijning van de verschillende instrumenten ter ondersteuning van de economische activiteit mogelijk zijn, waaronder:

- het ter beschikking stellen van terreinen,
- het gebruik van hefboomen voor het kapitaal en de financiële structuur van de onderneming,
- de verschillende subsidies,
- de diensten aan overheids- en privé-ondernemingen,
- belastingmaatregelen.

Het streven van het CET voor deze regeerperiode is:

- *de verdere ontwikkeling van een stadsproject, waarin de ondernemingen hun plaats hebben;*
- *de verdere hervorming van het systeem voor economische steun op gewestniveau, om de doeltreffendheid ervan te verhogen;*
- *de ontwikkeling van een meer verfijnde en selectievere visie over welke ondernemingen moeten worden aangetrokken, ondersteund of gehandhaafd in Brussel;*
- *de geleidelijke wegwerking van het economisch, maatschappelijk en milieugerelateerd onevenwicht in het gewest.*

Integratie in een vernieuwend en dynamisch stadsproject

Mobiliteit, stedenbouw, huisvesting en duurzame langetermijnontwikkeling

De economische en maatschappelijke herstructurering van Brussel, zoals beoogd in het CET, moet hand in hand gaan met een stadsproject dat maatregelen voorziet op het vlak van mobiliteit, stedenbouw, veiligheid, huisvesting en duurzame ontwikkeling op lange termijn. Het Contract voor de Economie en de Tewerkstelling ligt volledig in het verlengde van de positieve dynamiek die Brussel wil op gang brengen en die ten goede zal komen aan alle Brusselaars.

Hoewel het Contract prioritair mikt op tewerkstelling en economie, kunnen een aantal maatregelen pas een voelbare impact hebben als ze worden begeleid door andere voorzieningen in verwante domeinen, zoals huisvesting en mobiliteit.

Inderdaad, wanneer er meer jobs toegankelijk worden gemaakt voor de Brusselaars, moet ook de exodus worden vermeden van Brusselaars die werk hebben gevonden. Dit vergt een betere overheidsregulering van de woningmarkt: de overheden moeten een grondbeleid voeren dat deze personen toelaat zich duurzaam in Brussel te vestigen, zowel wat het huurprijnsbeheer als de huisvestingsvoorwaarden zelf betreft. Het Contract sluit tevens aan bij de wens van de regering om het aantal openbare woningen uit te breiden en een transversaal overheidsbeleid uit te werken.

Ook mobiliteit is een sleutelfactor in de economische en maatschappelijke ontwikkeling, in het bijzonder wat de vestigingsstrategie en de ontwikkeling van de bedrijven betreft, alsook hun rekruteringsbeleid.

Uit recente analyses blijkt dat de mobiliteitsproblemen in bepaalde wijken van Brussel aanleiding geven tot een bedrijfsvlucht, en dat, van zodra de bedrijven hun activiteit van Brussel naar de rand overhevelen, de werkgelegenheid voor de Brusselaars er snel op achteruitgaat!

Er dient ook rekening gehouden te worden met de verschillende manieren waarop de economische en commerciële wijken toegankelijk zijn en het is aangewezen een parkeerbeleid in te voeren waardoor aan hun behoeften tegemoet wordt gekomen.

Het overleg met de gewestelijke openbare vervoersondernemingen zal dus worden geïntensiveerd opdat hun aanbod optimaal zou beantwoorden aan de specifieke behoeften van bepaalde economische gebieden en de werknemers of werkzoekenden in het algemeen op de hoogte zouden worden gebracht van de huidige of geplande mogelijkheden om op hun werk te geraken, met name door het ter beschikking stellen van folders met algemene mobiliteitsinformatie met betrekking tot Brussel.

Tot slot is het aangewezen de uitwerking van “mobiliteitsplannen voor ondernemingen” te stimuleren.

Vrijmaking van grondreserves en ruimtelijke ordening

Brussel, als ingesloten stadsgewest, moet de beschikbare ruimte optimaliseren. Het gewest moet nu een nieuwe bestemming vinden voor niet-uitgebate of verlaten terreinen, en dat vormt een belangrijke strategische en economische inzet voor zijn verdere ontwikkeling.

Het spreekt voor zich dat deze herwaardering rekening moet houden met het economisch en maatschappelijk gemengd karakter en in overleg met de gemeenten moet gebeuren.

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest dient niet alleen al zijn grondreserves vrij te maken, ten behoeve van zijn inwoners en de Brusselse bedrijven, maar moet tevens zijn reserves uitbreiden.

Deze ontsluiting van gronden houdt echter niet noodzakelijk de aankoop ervan in. Voor sommige is vandaag enkel een bestemmingsplan nodig dat de ontwikkeling van economische of vastgoedactiviteiten toelaat, waar alle economische operatoren baat bij hebben. Het is dus belangrijk om zo snel mogelijk deze plannen goed te keuren en de vereiste stedenbouwkundige vergunningen af te leveren.

Andere gronden wekken daarentegen zo weinig interesse bij projectontwikkelaars dat deze zullen moeten worden aangekocht of dat er partnerships moeten worden uitgebouwd met de eigenaars, om hun herwaardering te garanderen.

Het is daarom aangeraden zo snel mogelijk de gronden die een harmonieuze stedelijke ontwikkeling toelaten, te identificeren en hiërarchisch in te delen (op basis van de bestaande middelen), alsook de nodige budgetten vrij te maken om snel nieuwe terreinen aan te kopen.

Brussel en Europa

Europa is een unieke troef voor Brussel en haar ontwikkeling, die het hele land ten goede komt.

Via de evenwichtige ontwikkeling van Brussel en haar Europese functie, genieten heel België en alle deelstaatinstellingen inderdaad belangrijke economische en politieke voordelen. Het succes van Brussel en de duurzame ontwikkeling van de stad dienen de economische ontwikkeling van ons allen; iedereen moet zich beter bewust worden van dit feit.

De partijen benadrukken het belang van overleg en samenwerking tussen de Europese instellingen en de Brusselse gewestelijke autoriteiten voor wat betreft de ontwikkeling en de economische impact van de Europese functie.

Bovendien heeft het Europees sociaal-economisch beleid (tewerkstelling, economie, sociaal-professionele inschakeling,...) een rechtstreekse impact op het nationale beleid en onrechtstreeks op het gewestbeleid. Zo moeten de maatregelen die worden beoogd in het kader van het Contract uiteraard aansluiten bij de Europese richtlijnen en de grote lijnen van het economisch beleid 2003-2005 (bijvoorbeeld, het ESF ; Doelstelling 3,...). Dit houdt de naleving van een aantal beperkingen in, maar biedt tevens mogelijkheden voor de uitwerking van pilootprojecten, gesubsidieerd met Europese fondsen.

In dat kader is het *Territoriaal Pact voor Werkgelegenheid* van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, in wisselwerking met het Contract voor de Economie en de Tewerkstelling, een basisinstrument, dat medegefinancierd wordt door het ESF Doelstelling 3 van het gewest en dat toelaat om op vrijwillige basis de actoren te mobiliseren die werken in het tewerkstellingsdomein rond gemeenschappelijke actieprojecten (bevorderen van de communicatie en de complementariteit tussen deze actoren, een betere kennis van de sociaal-economische situatie in Brussel, stimuleren van de uitwisseling van informatie, enz.).

Naast het Europees beleid moet de impact van Europa op Brussel bovendien niet alleen worden begrepen in termen van stedelijke ontwikkeling en de handhaving van het evenwicht op het vlak van huisvesting, kantoren, handelszaken, maar ook ten aanzien van alle ontwikkelingsmogelijkheden die Brussel, als hoofdstad, biedt.

De toeristische sector en de organisatie van congressen bieden bijvoorbeeld een enorm arbeidspotentieel en de Contractpartners zullen ook in dat opzicht initiatieven ontwikkelen.

Good governance

Om de uitdagingen van een evenwichtige economische en maatschappelijke ontwikkeling van Brussel zo doeltreffend mogelijk het hoofd te bieden, moeten het gewest en zijn CET-partners steeds de principe van goed bestuur in het oog houden.

De economische herstructurering van Brussel is onmogelijk zonder een verdere modernisering van het overheidsapparaat en het administratief beheer.

In het kader van het CET omvat de toepassing van de principes van good governance:

- de doeltreffendheid, coherentie en transparantie van de acties en het overheidsbeleid;
  - het voortdurend informeren en raadplegen van de bevolking en hun participatie bij het besluitvormingsproces op een zo adequaat mogelijk niveau ;
  - de dienstverlening aan de burgers en aan de economische en maatschappelijke actoren van het gewest, door een efficiënte administratieve behandeling van dossiers en de goedkeuring van maatregelen die de administratie moeten vereenvoudigen, met het oog op het wegwerken van de juridische onzekerheid en de logheid van bepaalde methodes of procedures. Het is duidelijk dat hierbij geen sprake kan zijn van een dereguleringsproces, maar wel van een betere transparantie en een verkorting van de administratieve procedures, overal waar mogelijk. De bijdrage van de gemeenten zal zeker bepalend zijn voor het succes van deze opzet ;
  - de coördinatie en modernisering van de actie van de Brusselse overheidsinstellingen inzake economie en tewerkstelling, maar ook van het opleidingsbeleid, dat daarvoor een voorwaarde is.
- de ontwikkeling van interfaces, samen met een duidelijke herdefiniëring van de rol en de opdrachten van elkeen, in naleving van de bestaande samenwerkingsverbanden met de private dienstenbedrijven,
    - netwerking van de actoren,
    - het beheer via contracten door de uitwerking van beheercontracten (bepaling van doelstellingen op lange termijn, maar ook duidelijk doelstellingen, die meetbaar zijn op korte termijn,...) ;

- het sluiten van specifieke overeenkomsten om onnodige conflicten te vermijden, systematisch overleg tussen de actoren te organiseren, hun acties te coördineren en nieuwe samenwerkingsverbanden uit te bouwen.
- de organisatie van strategische en transparante arbitrage tussen de Brusselse overheden, wanneer hun basisopdrachten onderling een andere aanpak vereisen in verhouding tot de ontwikkeling van de economische en maatschappelijke activiteit.

Als maatregelen ter vereenvoudiging van de administratie, vermelden we :

- telkens wanneer mogelijk, een snellere behandeling en eventuele toekenning van stedenbouwkundige en milieuvergunningen, alsook de vereenvoudiging van de procedures ;
- een snellere verwerking van aanvragen tot economische steun ;
- terbeschikkingstelling van een permanent systeem voor statistische en/of macro-economische informatie aan het gewest, dat een dynamische toekomstvisie toelaat en een waardevolle beslissingstool kan zijn ;
- Verspreiding van informatie m.b.t. de arbeidsmarkt in real time (aanbod/vraag) ;
- Beheer van netwerkinformatie tussen de verschillende Brusselse tewerkstellings- en opleidingsactoren ;
- Ontwikkeling van on line diensten, opdat de bevolking en de ondernemingen vlot over informatie en de nodige formulieren zouden kunnen beschikken ;
- rationalisering en vereenvoudiging van de reglementering ;
- de administratieve vereenvoudiging zal het vlotte verloop van de raadplegings- en het overlegprocedures niet belemmeren.

Ontwikkeling van een Brusselse burgerzin

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is bijzonder , in vergelijking met Vlaanderen en Wallonië, vermits Brussel een internationale stad is en dit opzicht een toegang tot de rest van de wereld; het is de hoofdstad van België en van Europa, een stedelijke entiteit met een beperkt grondgebied. Dat belemmert enigzins de groei van een saamhorigheidsgevoel en een duidelijke perceptie van de inzet voor het gewest.

Voor de inwoners gaat het in geen geval om het terugplooiën op de eigen identiteit, maar op het delen van gemeenschappelijke belangen, een gemeenschappelijke stedelijke ervaring die hen bewust maakt van de gezamenlijke inzet. Het gaat ook om de ontwikkeling van een *Brusselse identiteit* en de uitbreiding van de economische en maatschappelijke functies van de stad, die van wezenlijk belang zijn voor iedereen.

Voor de ondernemingen, of ze nu historisch Brussels zijn of gevestigd in Brussel om een markt buiten de stad te bedienen, of zelfs buiten Brussel gevestigd zijn, de inzet is dezelfde: *de harmonieuze en evenwichtige ontwikkeling van de federale en Europese hoofdstad is in ieders belang*. Alle ondernemingen van het land hebben een duidelijk belang bij een sterke en dynamische stad/hoofdstad, die een visitekaartje is voor iedereen en een positieve impact heeft op het hele land. Dit engagement wordt tevens tot stand gebracht door het sociaal overleg nieuw leven in te blazen, waarbij alle economische en maatschappelijke partners van het gewest worden samengebracht om stil te staan bij de toekomst en de ontwikkeling van de stad / het gewest.

Prioritaire werkerreinen

De volgorde waarin de werkerreinen worden voorgesteld, vloeit voort uit een logische opbouw en houdt geenszins een hiërarchie in, vermits alle geselecteerde maatregelen als prioritair worden beschouwd.

Elk werkerrein werd op identieke wijze opgebouwd: prioriteiten en uitdagingen, doelstellingen, actieplan.

Voor sommige werkerreinen liggen de te treffen maatregelen in het verlengde van lopende acties of actievoorstellen die de voorbije jaren naar voren werden geschoven. Voor andere zijn de actievoorstellen het resultaat van het eerdere overleg.

PIJLER 1 – TOEGANG TOT TEWERKSTELLING VOOR DE BRUSSELAARS

Contractuele vastlegging en personalisering van de relatie tussen de BGDA en werkzoekenden

Een van de belangrijkste problemen met betrekking tot de terugdringing van de werkloosheid is dat de profielen van de werkzoekenden niet zijn afgestemd op de behoeften van de ondernemingen. De BGDA hanteert daarom een nieuw en geïndividualiseerd beleid voor de opvolging en begeleiding van werkzoekenden tijdens hun zoektocht naar een geschikte baan, gelinkt aan korte opleidingen. Deze begeleiding is des te noodzakelijker in Brussel, rekening houdend met de structuur van de werkzoekende bevolking.

Ook het Contract voor de Economie en de Tewerkstelling stelt een uitbreiding van de nieuwe aanpak voor, met een individualisering van het begrip « beroepsproject », als uitgangspunt voor een evolutieve zoektocht naar werk, in nauwe samenwerking met de BGDA. Het Contract voor Beroepsproject is de praktische vertaling van deze nieuwe aanpak.

De maatregelen beoogd in het kader van het Contract moeten op termijn iedere werkzoekende die in Brussel woont en is ingeschreven bij de BGDA, op vrijwillige basis en op elk moment begeleiding kunnen bieden.

In het kader van de toepassing van de Ordonnantie over het gemengd beheer, zullen de acties aangaande tewerkstelling uitgevoerd worden in een samenwerkingsverband tussen de overheids- en privé-operatoren.

Vlottere toegang tot jobaanbiedingen

Brusselse werkzoekenden hebben vaak geen vlotte toegang tot alle openstaande vacatures. De ondernemingen maken inderdaad gebruik van allerlei netwerken voor de verspreiding van hun werkaanbiedingen (pers, relaties, het Internet,...) en geven deze niet systematisch door aan de BGDA.

Bovendien blijft een respons op heel wat jobaanbiedingen van Brusselse ondernemingen uit. We stellen trouwens vast dat weinig Brusselaars reageren op jobaanbiedingen van ondernemingen die buiten Brussel gevestigd zijn.

Het doel van dit werkterrein is dus:

- werkgevers te overtuigen om hun vacatures door te geven aan de BGDA, zelfs naast het gebruik van andere netwerken;
- de arbeidsmarkt transparanter te maken door een vlottere toegang tot alle jobaanbiedingen;
- de toegang voor Brusselaars tot jobs in Vlaams- of Waals-Brabant te bevorderen door een snellere informatieverbreiding en via een proactieve benadering om jobs "buiten Brussel" te kunnen aanbieden aan Brusselaars;
- de jobaanbiedingen vlot toegankelijk op het netwerk te plaatsen van de drie plaatsingsorganisaties.

Ontwikkeling van de plaatselijke dienstverlening aan werkzoekenden

Het huidige aanbod van organisaties en diensten inzake tewerkstelling en opleiding in Brussel is zo uitgebreid en complex dat dit soms leidt tot een zekere inertie in het algemeen zoek- en tewerkstellingsproces.

Geconfronteerd met een dergelijke complexiteit, raakt de laaggeschoolde werkzoekende inderdaad soms ontmoedigd of weet hij eenvoudigweg niet hoe hij te werk moet gaan om een job of opleiding te zoeken.

Dit fenomeen is uiteraard meer uitgesproken wanneer de werkzoekende laaggeschoold is, waardoor hij in een neerwaartse spiraal terechtkomt.

Dit werkterrein mikt dus op een rationalisering van de procedures en op de optimalisering van alle begeleidings- en tewerkstellingsprocessen voor de Brusselaars, in het bijzonder door één enkel en gedecentraliseerd buurtcentrum (per gemeente) uit te bouwen, dat de werkzoekende helpt bij zijn zoektocht en hem informeert over de beschikbare diensten.

Proactieve aanpak naar ondernemingen toe

De arbeidsmarkt in Brussel kampt met een steeds terugkerend probleem, namelijk het afstemmen van het aanbod op de vraag, zowel omwille van het verschil tussen de gevraagde en de aangeboden kwalificaties, als wegens een gebrek aan preselectie (werkelijke kwalificaties en motivatie) en/of begeleiding of omkadering van de werkzoekenden die zich aanbieden voor de openstaande vacatures.

Om dit probleem te verhelpen organiseert de BGDA, in partnership sinds 2004, de « Brusselse Dienst Werkgevers ». Deze dienst wordt bemand door universitaires, waarvan de meesten werken bij de BGDA, met daarnaast consultants van de Missions Locales en het OOTB. Deze worden ingedeeld volgens gemeente (plus de Haven van Brussel) en moeten jaarlijks contact opnemen met zo veel mogelijk Brusselse ondernemingen, te beginnen met die bedrijven die niet over een eigen HR-dienst beschikken.

Het doel van dit werkterrein is de ontwikkeling van deze tool opdat de « Brusselse Dienst Werkgevers » een doeltreffende schakel zou zijn tussen de ondernemingen en de BGDA, voornamelijk om de jobaanbiedingen door te spelen naar de BGDA, maar ook om het dienstenpakket van de BGDA en zijn partners op meer proactieve wijze ter beschikking te kunnen stellen van ondernemingen.

Startbanen

De werkloosheid raakt vooral laaggeschoolde jongeren. Daarom is het aanpakken van de specifieke problematiek van de vastworteling van jonge Brusselaars in de werkloosheid een van de prioriteiten van het Contract.

De bedoeling is inderdaad in de eerste plaats te vermijden dat ze in een spiraal van inactiviteit terechtkomen na het verlaten van de schoolbanken.

Dit werkterrein steunt op de geleidelijke ontwikkeling van pilootprojecten, die deze jongeren mogelijkheden tot een eerste werkervaring en/of een aangepaste opleiding willen bieden en waarbij gebruik gemaakt wordt van de bestaande statuten inzake tewerkstelling, opleiding en stage.

Parallel daarmee zal ook een link en een proactieve actie naar de ondernemingen toe worden opgezet, om hen te informeren aangaande de verschillende bestaande opties (startbaan, peterschap, IBO, enz.) voor de aanwerving van jonge Brusselaars.

Ontwikkeling van buurtdiensten en verspreiding van dienstencheques

De buurtdiensten omvatten de beroepsactiviteiten ter ondersteuning van de gezinnen: gezinshulp, ziekenopvang, ...

De behoefte aan dergelijke diensten neemt alsmat toe: gelijkheid van mannen en vrouwen op vlak van werk, het verzoenen van het gezinsleven met het beroepsleven, de vergrijzing van de bevolking, het uiteenvallen van de gezinnen en de toenemende isolering zijn maatschappelijke problemen waarop een collectief en solidair antwoord geboden moet worden.

Bovendien zullen in de overheidssector en in de non-profitsector duurzame jobs gecreëerd worden, zoals bepaald in het Regeerakkoord, via het beleid van de gesubsidieerde contractuele ambtenaren. Dat zal vooral het geval moeten zijn in een aantal *strategische sectoren* die zeer belangrijk zijn voor de gemeenschap.

Verspreiding van de dienstencheques:

De dienstencheques kunnen worden gebruikt voor huishoudelijk werk thuis of daarbuiten (boodschappen,...). Deze cheques zijn in Brussel te weinig gekend, en er wordt bijgevolg te weinig gebruik van gemaakt. Het aandeel van Brussel in het gebruik van deze cheques bedroeg in september 2004 slechts 2,4 %.

Welnu, de dienstencheques zijn een middel in de strijd tegen zwartwerk, vermits ze de erkende arbeidsvoorwaarden en een sociaal statuut garanderen. Algemeen hebben de werknemers die werken onder het stelsel van de dienstencheques inderdaad dezelfde rechten en voordelen als andere werknemers, wat betreft gezondheidszorg, verzekering, sociale zekerheid, vakantie,...

Bovendien werd het reglementaire kader van de dienstencheques opgezet met het oog op de bevordering van de tewerkstelling van personen die over het algemeen diensten verzorgen die weinig kwalificaties vereisen. Daaruit volgt dat Brusselse werkzoekenden (in het bijzonder met weinig kwalificaties) in principe ruim voordeel zouden kunnen halen uit dit systeem.

Het gewest besliste bijgevolg het gebruik van dit door de federale overheid gefinancierde instrument te bevorderen, om zo bij te dragen tot de terugdringing van de werkloosheid.

Synergieën en links tewerkstelling / opleiding / onderwijs

De Brusselse institutionele organisatie inzake tewerkstelling, opleiding en onderwijs is erg complex. Deze domeinen worden inderdaad opgesplitst in gewest- en gemeenschapsbevoegdheden.

Terwijl tewerkstelling een gewestbevoegdheid is, valt opleiding onder de bevoegdheid van de COCOF voor Franstalige Brusselaars (bevoegdheid van de Franse Gemeenschap tot in 1994) en van de Vlaamse Gemeenschap voor Nederlandstalige Brusselaars. Onderwijs is dan weer een gemeenschapsbevoegdheid.

Deze uiterst complexe institutionele situatie geeft in bepaalde gevallen aanleiding tot enig verlies, met name inzake communicatie en de uitwerking van een coherente beleidsstrategie.

Het eerste doel van dit werkterrein is de uitbouw van links en de ontwikkeling van synergieën tussen de instellingen, ter verbetering van het beroepstraject van de Brusselaar en van de diensten waarvan hij in dat opzicht gebruik kan maken. Dat vergt inderdaad een krachtenbundeling van alle partners in de domeinen tewerkstelling, opleiding en onderwijs, zodat een coherent beleid kan worden gevoerd, dat in de eerste plaats is afgestemd op de gewestelijke economische en tewerkstellingscontext. Daarnaast zal ook de coördinatie van de opleidingen voor “loontrekkende werknemers” en van de opleidingen voor de “middenklassen” versterkt moeten worden.

Er zal een gewestelijke conferentie georganiseerd worden over het onderwijs en opleiding in Brussel, waarbij de vertegenwoordigers van de Brusselse sociale gesprekspartners samengebracht zullen worden met de vertegenwoordigers van de gewestregering en van de bevoegde gemeenschapsexecutieven.

Oprichting van professionele Referentiecentra

Uitgaande van de reeds aangehaalde vaststellingen met betrekking tot de slechte afstemming van het arbeidsaanbod op de vraag en de specifieke problematiek die vastraken van jonge Brusselaars in de werkloosheid, werden Professionele Referentiecentra opgericht in het kader van het Sociaal Pact voor de Werkgelegenheid van de Brusselaars dat in 2002 werd ondertekend. Het doel is die Brusselaars die een bijkomende beroepsopleiding hebben genoten, aan het werk te stellen, of zij die de kans hebben gekregen nieuwe technische vaardigheden te verwerven, opnieuw in het arbeidsproces in te schakelen.

Het hoofddoel van deze centra is de organisatie van praktische opleidingen, gericht op specifieke beroepen die toereikende kwalificaties vereisen. Een andere opdracht van de centra is de sectorale bevordering van beroepen en ambachten en kwalificaties, de toepassing van beroepsbekwaamheidstests of « screenings », de validering van de deskundigheid van werknemers en werkzoekenden, alsook de voortgezette opleiding van leraars en instructeurs in beroepsopleidingen.

De referentiecentra beogen dus tegelijk de basisvorming van jongeren die technisch en beroepsonderwijs volgen, systemen zoals alternerend leren, beroepsinschakeling van werkzoekenden en de voortgezette opleiding van werknemers.

Hoewel het Sociaal Pact voor de Werkgelegenheid van de Brusselaars, de weg effende voor de oprichting van deze referentiecentra, moet deze dynamiek echter worden geïntensiveerd om bepaalde projecten tot een goed einde te kunnen brengen en andere projecten op getouw te zetten. Dit vormt ook een mooie gelegenheid om de overheidsinstellingen voor tewerkstelling en opleiding, alsook de beroepssectoren (werkgeversorganisaties, middenklassen en vakbonden) samen onder te brengen in één ruimte.

Zo voorziet het Contract de oprichting van 5 Professionele Referentiecentra in de loop van deze regeerperiode.

Verspreiding van taalcheques en opleidingscheques

Een van de belangrijkste factoren voor het hoge werkloosheidscijfer in Brussel is het gebrek aan scholing, ten aanzien van de jobvereisten.

Om toegang te krijgen tot tewerkstelling dienen sommige werkzoekenden een volledige opleiding te volgen (vooropleiding plus een kwalificeerde opleiding), terwijl andere daarentegen gewoon een bijkomende specifieke korte opleiding moeten doorlopen.

Om te voldoen aan de behoeften van werkzoekenden die een job in de wacht kunnen slepen, mits ze kennis hebben van de door de werkgevers vereiste taal (FR/NL), biedt de BGDA sinds 2002 taalcheques aan pas aangeworven werknemers aan.

Het succes van het systeem schuilt in de link die gelegd wordt tussen de opleiding en de aanwerving van de werknemer; het doel is inderdaad niet de financiering van de voortgezette opleiding van werknemers. Het lijkt erop dat deze maatregel nogal wat bijval kent, zowel bij ondernemingen als bij werkzoekenden.

Er wordt dus voorgesteld om, na een evaluatie, nog meer de nadruk te leggen op een dergelijk beleid, door de verdere ontwikkeling van dit instrument en door de uitbreiding ervan naar een ICT-cheque in 2005 en een opleidingscheque in 2006.

Anderzijds zullen in de toekomst ook werkzoekenden die zich vestigen als zelfstandigen, taalcheques, opleidingscheques en ICT-cheques kunnen verkrijgen.

Strijd tegen discriminaties bij aanwerving

De Brusselaars van buitenlandse afkomst hebben over het algemeen meer met werkloosheid te kampen. Rekening houdend met de evolutie en de demografische samenstelling van Brussel, is discriminatie bij de aanwerving, niet alleen een overduidelijke onrechtvaardigheid, maar ook een hinderpaal voor de terugdringing van de werkloosheid in Brussel.

Ook aan de andere vormen van discriminatie zal bijzondere aandacht besteed worden.

Zo wil het Contract, gesterkt door de ervaringen en inspanningen van tal van Brusselse instellingen en organisaties, tevens de strijd tegen discriminaties bij aanwerving verder uitbreiden via een samenwerking met de drijvende krachten van Brussel voor het opzetten van pilootprojecten of via sensibilisering.

Concrete maatregelen zullen worden geïmplementeerd om, samen met alle betrokken actoren op het terrein, een nieuwe en positieve dynamiek aan te zwengelen, ten aanzien van de verscheidenheid in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Ook zal nagegaan worden of het opportuun is om in de ondernemingen en bij de Brusselse administraties diversiteitsplannen in te voeren. Het is de bedoeling op die manier oneigenlijk gebruik van subsidies te vermijden en te komen tot een echte « diversiteitscultuur » onder het voltallige personeel en alle werknemers.

Aanwerving van meer Brusselaars in de Brusselse overheidssector

De Brusselaars die in een van de 19 gemeenten van het gewest wonen, zijn verhoudingsgewijs ondervertegenwoordigd in de openbare diensten gevestigd te Brussel.

Via het Contract wil de Brusselse Hoofdstedelijke Regering dit probleem aanpakken, door duidelijk de nadruk te leggen op de sensibilisering van alle openbare werkgevers van het gewest en de gemeenschap omtrent de prioritaire terugdringing van de werkloosheid onder de Brusselaars en de nood aan toegankelijke gewestelijke openbare diensten voor Brusselaars van alle origines. In die zin zullen specifieke overeenkomsten tussen de partners worden gesloten, zowel met de BGDA als met de GSOB.

Bijstelling van de ondervertegenwoordiging van de Brusselaars in overheidsbedrijven gevestigd te Brussel

De Brusselaars zijn verhoudingsgewijs ondervertegenwoordigd in de autonome overheidsbedrijven (Belgacom, De Post, de NMBS) en de federale administraties.

Deze situatie is niet het gevolg van een gebrek aan interesse in overheidsjobs vanwege de Brusselaars, vermits ze regelmatig deelnemen aan de selectieproeven voor de aanwerving van nieuwe krachten, evenwel met een beperkt succes.

Als antwoord op deze vaststellingen zal het Brussels Hoofdstedelijk Gewest in het kader van het Contract opleidingsmodules opzetten, aangepast aan de proeven voor de rekrutering van overheids personeel.

Het gewest zal bovendien met de federale regering overleggen over de lancering van een « task force », met als belangrijkste opdracht de globale analyse van het werkelijk aantal Brusselaars in federale overheidsdienst, alsook de identificatie van de op te zetten opleidingsmodules en administratieve maatregelen voor ombuiging van deze trend.

De strijd tegen zwartwerk en tegen sociale fraude

In een democratische samenleving moeten ondernemingen en werknemers de economische, fiscale en sociale wetgeving naleven. De normen, wetgevingen en conventies die zij hebben ondertekend, mogen niet ondergraven worden door economische actoren die deze niet naleven.

Het is in het belang zowel van het behoud van de concurrentieregels als van de sociale bescherming van de werknemers die hun veiligheid, gezondheid of zelfs hun sociaal statuut op het spel zetten.

Dit probleem moet bestudeerd worden om er een klare kijk op te hebben.

De verschillende gewestelijke instanties, de economische en sociale gesprekspartners zullen er vervolgens toe aangezet worden voorstellen te doen in de strijd tegen de ondergrondse economie en het zwartwerk. Er zullen maatregelen genomen moeten worden om het verschijnsel in te dijken, ontradingsmiddelen voor te stellen en de controles terzake te versterken, meer bepaald wat betreft het toebedelen van een grotere rol aan de gewestelijke inspectie.

Om kwalitatieve werkgelegenheid te ondersteunen, een duurzame economische activiteit uit te bouwen en de handel te herwaarderen, moeten in het kader van het CET initiatieven genomen worden.

Bevordering van de werkgelegenheid in het kader van het huisvestingsbeleid

Het « huisvestingsplan » dat goedgekeurd werd door de Gewestregering, biedt de mogelijkheid Brusselaars op te leiden en aan het werk te zetten in het kader van de renovatie en de bouw van 5000 woningen, een enorm werkterrein.

Daartoe zullen partnerships uitgewerkt worden tussen de tewerkstellings- en opleidingsinstellingen en de bouwsector, eventueel door een referentiecentrum op te richten voor de renovatie- en bouwsector.

Bovendien zal het Brussels Hoofdstedelijk Gewest met de federale autoriteiten de mogelijkheid onderzoeken middelen van het Kyotofonds vrij te maken met het oog op een beter energierendement in de Brusselse bouwnijverheid.

PIJLER 2 – ECONOMISCHE HERSTRUCTURERING VAN BRUSSEL

Ondersteuning voor de oprichting en ontwikkeling van ondernemingen (KMO & ZKO)

De ondersteuning voor de oprichting en ontwikkeling van ondernemingen, en in het bijzonder KMO's en ZKO's, is een van de prioriteiten voor deze regeerperiode.

De moeilijkheden waarmee toekomstige ondernemers te maken krijgen, zijn velerlei: tussenkomst van tal van openbare en privé-organisaties en een gebrek aan coördinatie daartussen, gebrek aan adequate ondersteunings- of financieringsmaatregelen, gronden of gebouwen niet aangepast aan de aard van de economische activiteit, logge administratie, een gebrek aan harmonisering tussen de verschillende plaatselijke reglementeringen, te weinig informatie,...

Bovendien geeft het aantal faillissementen tijdens de eerste jaren van de onderneming aan hoezeer er nood is aan maatregelen voor de begeleiding van de ondernemer in de kritieke opstartfase.

Een doeltreffende begeleiding voor de ondernemers van morgen, vergt de coördinatie van de begeleidingsdiensten, de rationalisering van de steunmaatregelen en een administratieve vereenvoudiging.

Er moeten dus niet alleen maatregelen worden uitgewerkt voor de oprichting van ondernemingen, maar ook instrumenten om ondernemers te ontraden hun onderneming over te brengen naar de rand. Het betreft in dat opzicht de uitwerking van een pakket van preventieve acties, door die ondernemingen te onderscheiden die belangrijk zijn voor Brussel en die dreigen te worden overgeheveld.

Tot slot betreft het hier uiteraard ook een beperking van het aantal faillissementen, om een positief nettosaldo te bekomen van het aantal bedrijfsvestigingen in Brussel.

Uitbreiding van de ruimte die ter beschikking wordt gesteld van sleutelondernemingen voor Brussel

De afgelopen jaren concentreren de oprichting en verhuizing van ondernemingen zich rond Brussel. Sommige ondernemingen worden aangetrokken door de ruimte, een aantrekkelijker of stabiel belastingstelsel, de op het eerste gezicht beperktere mobiliteitsproblemen.... Het is dus belangrijk dit verstoorde evenwicht te herstellen om een concurrentiepositie te behouden ten opzichte van de randgebieden.

De toegang tot de terreinen van de GOMB is onderworpen aan voorwaarden die te maken hebben met de uitgeoefende activiteit, de bestaande of te ontwikkelen tewerkstellingsdichtheid, de toelevering in het gewest, onderzoek en ontwikkeling. De Haven van Brussel moet dan weer de ontwikkeling van ondernemingen bevorderen die zorgen voor meer banen en die gebruik maken van de waterwegen.

Het doel van dit werkterrein is van het aanbod van economische bedrijfssites uit te breiden, tegen voordelige prijzen om sleutelondernemingen voor het gewest in het gewest te houden, te ontwikkelen en aan te trekken, dankzij openbare instrumenten zoals de GOMB en, in mindere mate, de Haven van Brussel.

Als derde speler in dit domein stellen de bedrijventra kantoor- of werkruimten ter beschikking van jonge startende ondernemers of kunstambachten tegen redelijke huurprijzen. Hun hoofdopdracht is het onthaal en de ontwikkeling van projecten, dankzij een begeleidingsstructuur in samenwerking met de privé-sector en administratieve ondersteuning van klantondernemingen, zowel in de opstartfase als tijdens hun groei.

In tegenstelling tot bepaalde randgemeenten, zijn de meeste Brusselse economische en bedrijfssites echter ingebed in het stadsweefsel. Bij de bevordering van de economische ontwikkeling van Brussel mag deze beperking niet over het hoofd worden gezien. De positieve gevolgen van het overheidsbeleid ter ondersteuning van de economische activiteit voor ons gewest moeten derhalve systematisch worden afgewogen tegen de schadelijke gevolgen.

Plan voor de aantrekking en ondersteuning van de overheveling van ondernemingen

De economische gezondheid van het Brussels Gewest is sterk afhankelijk van de handhaving van zijn ondernemingen op zijn grondgebied. Welnu, heel wat ondernemingen ontvluchten het gewest (hoofdzakelijk in de sector van de handel, logistiek en diensten aan bedrijven) om zich in de meeste gevallen te vestigen in de randgemeenten van Vlaams- en Waals-Brabant.

Omwille van de beperkte beschikbare ruimte in de stad, is het gewest niet altijd in staat snel bruikbare gebouwen of bouwrijpe gronden aan te bieden aan bedrijven die zich elders moeten vestigen wegens groei of onverenigbaarheid met de omgevende woonfunctie (overlast, toegankelijkheid, ...). Bovendien zijn sommige bedrijven niet op de hoogte van de bestaande steunmaatregelen, met name omwille van de gebrekkige coördinatie tussen de verschillende gewestorganisaties die werken rond relocatie of overheveling.

Het is bijgevolg belangrijk dit onevenwicht te herstellen, om een concurrentievoordeel te behouden op de randgebieden en een waaier van acties te lanceren. Dit zowel preventief, door de identificatie van sleutelondernemingen voor Brussel die dreigen te verdwijnen, als promotioneel, zodat ondernemingen zich op Brussels grondgebied zouden komen vestigen.

Het doel van dit werkterrein bestaat er dus in het fenomeen sneller op te sporen en doeltreffende en gezamenlijke maatregelen te implementeren om dit fenomeen onder controle te krijgen.

Hervorming en contractuele vastlegging van de economische instrumenten

Het huidige probleem in Brussel is niet het gebrek aan privé-initiatieven of het gebrek aan creëren van toegevoegde waarde, maar heeft eerder te maken met de tewerkstelling van Brusselaars en het behoud en modernisering van de economische activiteit in de stad, alsook de aanpassing ervan aan de concurrentie.

Dit werkerterrein beoogt een voortzetting en uitbreiding van de herkadering van het huidige economische steunbeleid en een betere correlatie met de prioriteiten van het gewest, in het bijzonder de ontwikkeling van de tewerkstelling van de Brusselaars en de duurzame economische ontwikkeling op lange termijn van Brussel.

Uitgaande van een beperkte doeltreffendheid van een deel van het huidige steunstelsel, is het zaak om in het spoor van de ordonnantie van 2004, een transparant, efficiënt, doelgericht en selectiever systeem op te zetten dat op elk moment evalueerbaar is via het Bestuur Economie en Werkgelegenheid.

In die context is het belangrijk goed de gevolgen in te schatten van het economische en fiscale ondersteuningsbeleid op de economische ontwikkeling en de duurzame werkgelegenheid, zowel op kwantitatief als op kwalitatief vlak.

Selectieve benadering van de gewestelijke ondernemingen

In 2005 moeten niet alleen de economische instrumenten van het Gewest in hun geheel worden bekeken, maar moet ook nagedacht worden over het type ondernemingen dat in Brussel verankerd of te lokaliseren is.

Fiscale stabilisering en incentives

Hoewel het belastingstelsel een tool is voor de implementering van het overheidsbeleid, kunnen de complexiteit en ongelijkheid ervan soms onrechtstreeks ongewenste en nadelige gevolgen hebben.

De onroerende voorheffing (waarvan het grootste deel naar de gemeenten gaat, via opcentiemen) en de forfaitaire gewestbelasting zijn de twee belangrijkste heffingen op gewestniveau.

Afgezien van de federale heffingen en belastingen, is het economisch belastingstelsel van het Brussels Gewest dus grotendeels een gemeentelijke bevoegdheid. Welnu, er zijn evenveel gemeentelijke belastingstelsels als er Brusselse gemeenten zijn. Hoewel de gemeenten inderdaad min of meer dezelfde fiscale structuur hebben, variëren de definitie van de belastbare basis, de debiteur, de belastingheffing, de belastbare periode,... van gemeente tot gemeente.

Sommige belastingen remmen door hun structuur of hun omvang de economische ontwikkeling van Brussel af:

- uitzonderlijk hoge belastingen zelfs voor een hoofdstad,
- belastingen die leidt tot een ernstig concurrentieprobleem voor bepaalde activiteiten (factor voor overheveling van de onderneming),
- belastingen die op groot onbegrip stuiten bij de ondernemingen;
- elkaar overlappende belastingen.

Het gemeentelijke belastingstelsel in Brussel wordt niet alleen gekenmerkt door een uitzonderlijke complexiteit, tevens door hun hoog niveau en een zekere « grilligheid », wat een onzeker klimaat schept voor de ondernemingen.

Ten opzichte van deze gemeentelijke autonomie en de daaruit voortvloeiende beperking van het actierrein van het gewest, zal het Contract de reflectie en de dialoog met bepaalde gemeenten in de hand werken voor de implementering van selectieve maatregelen die een eliminatie beogen van de gevolgen van een weinig doeltreffende belasting in termen van de verhouding inkomsten / kosten / indirecte gevolgen (voordeel op korte termijn vs. gevolgen op middellange en lange termijn + negatief hefboomeffect) op het fenomeen van de verhuizing van ondernemingen of het kleinere aantal bedrijfsvestigingen.

Anderzijds zal de cel analyses en socio-economische perspectieven de fiscaliteit bestuderen, meer bepaald tussen de gewesten, zoals bepaald in het GewOP. Deze studies zullen kenbaar gemaakt worden aan de sociale partners.

Prioritaire steun aan 3 sleutelsectoren voor vernieuwing

Het vernieuwingsbeleid is een beleid dat op langere termijn in belangrijke mate kan bijdragen tot de economische herstructurering van het gewest.

Dit beleid gaat soms gepaard met een overmatige versnippering van de middelen. Bovendien werden tal van de door het gewest ondersteunde projecten niet tot een goed einde gebracht, bij gebrek aan een goede « marketingopvolging ».

Het doel van dit werkterrein is dus de identificatie van de 3 sleutelsectoren voor vernieuwing en de concentratie van de beschikbare budgetten op deze sectoren, om zo de kansen voor commercialisering van de projecten die in dat kader werden gelanceerd, te verhogen.

Prioritaire steun aan 3 sleutelsectoren voor werkgelegenheid voor de Brusselaars

De eerste vaststelling die volgt uit de analyse van de economische en maatschappelijke situatie in Brussel is dat de economische dynamiek in Brussel te geringe gevolgen heeft op de tewerkstelling van de Brusselaars, vermits het toenemende aantal jobs in de in Brussel gevestigde ondernemingen niet ten goede komt aan de Brusselaars. Dat is deels het gevolg van de niet-afstemming van het profiel van een deel van de (laaggeschoolde) werkzoekende Brusselaars op de behoeften van de economische activiteiten die zich spontaan in Brussel ontwikkelen.

Het doel van dit werkterrein is de prioritaire concentratie en oriëntering van een aantal sectorale ondersteuningsacties op de drie sectoren die vandaag het meeste jobs kunnen genereren voor de Brusselaars. Het tweede doel van dit werkterrein is de identificatie van die sectoren die op langere termijn de beste werkgelegenheidsperspectieven bieden voor de Brusselaars.

Deze sectoren zullen worden bepaald op basis van hun bestendigheid in termen van groei en integratie in de stad, alsook op grond van hun potentieel tot het scheppen van kwaliteitsbanen voor de Brusselaars.

Heropleving van de handel

De heropleving van de handel in Brussel is een van de prioriteiten van het Regeerakkoord en van actieplan van het Contract. Het doel is de neerwaartse trend van de handel in Brussel, die zich reeds enkele jaren laat voelen, in het bijzonder in bepaalde wijken, om te buigen, om zo bij te dragen tot hun economische heropleving en hun aantrekkelijkheid als woonwijken.

Dit beleid verwijst naar ruimere doelstellingen dan louter de economische ontwikkeling, maar maakt tevens deel uit van een ruimer stadsproject, dat rekening houdt met het gemengde karakter en het leefklimaat van de wijken.

Dit werkterrein beoogt een evaluatie en eventueel een uitbreiding van de initiatieven die de voorbije jaren in dat domein werden gelanceerd, met name met betrekking tot de « handelskernen ». Die uitbreiding zal afhankelijk zijn van de positieve impact ervan voor Brussel.

Ondersteuning van de sociale economie

Dit werkterrein beoogt de maatregelen uit te werken voor de ondersteuning en promotie van de sociale economie. Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest heeft zich daartoe geëngageerd door de goedkeuring van de ordonnantie van 18 maart 2004, betreffende de erkenning en de financiering van de plaatselijke initiatieven voor de ontwikkeling van de werkgelegenheid en de inschakelingsondernemingen.

Deze voorzieningen laten inderdaad toe zowel de ontwikkeling van een activiteit ten dienste van het collectief belang te ondersteunen, evenals de tewerkstelling van laaggeschoolde werkzoekenden. Deze activiteit geeft een belangrijke impuls aan de ontwikkeling van jobs, toegankelijk voor de Brusselaars.

De sociale economie is een belangrijke vector voor de uitbouw van een stedelijke economie die is toegespitst op de ontwikkeling van de wijken en het scheppen van banen voor laaggeschoolden. De sociale economie omvat economische activiteiten uitgeoefend door hoofdzakelijk coöperatieve ondernemingen, mutualiteiten en verenigingen die zich vanuit ethisch oogpunt vooral toespitsen op diensten in het collectief belang.

Deze uiteenlopende activiteiten kunnen worden geconcretiseerd via partnerships tussen de ondernemingen uit de sector van de sociale economie en de traditionele ondernemingen, tussen de ondernemingen uit de sector van de sociale economie, de plaatselijke overheden en de openbare instanties, of nog, tussen privé-ondernemingen.

Totstandbrenging van een gecoördineerd beheer van het economisch bekken van Brussel

De economische en sociale raden van Brussel, Wallonië en Vlaanderen hebben enkele jaren geleden stappen ondernomen om een gecoördineerd beleid uit te werken rond thema's die de hele economische zone ten goede komen, met name : werkgelegenheid, mobiliteit en de internationale rol van Brussel. Deze benadering blijft actueel.

Men dient immers voor ogen te houden dat Brussel een groot economisch, en ook industrieel centrum blijft dat activiteiten laat uitdeinen tot buiten zijn institutioneel grondgebied. En precies dat is een economisch keurslijf dat ons stadgewest eens te meer wordt opgedrongen door de institutionele opdeling van ons land. Deze toestand houdt echter ook opportuniteiten in om met de beide andere gewesten een samenwerkingsakkoord te sluiten dat betrekking heeft op alle aangelegenheden die bijdragen tot de ontwikkeling van het economisch, en in het bijzonder het industrieel apparaat en tot de mobiliteit van de werknemers.

PIJLER 3 – HERVORMING VAN DE OPENBARE INSTRUMENTEN

Een nieuwe impuls voor het sociaal overleg

Het sociaal overleg tussen de sociale partners, werkgevers en vakbonden maakt deel uit van een samenwerking inzake de krachtlijnen en de dossiers op sociaal-economische vlak.

In Brussel is de ESRBHG (de Economische en Sociale Raad van het BHG) de drijvende kracht achter het sociaal overleg. Begin 2005 wordt de samenstelling van deze Raad vernieuwd en wordt het kader ervan uitgebreid. Een nieuwe impuls voor het sociaal overleg in Brussel is inderdaad noodzakelijk, vermits dergelijk overleg tot nog toe beperkter en minder proactief bleek dan in de andere gewesten. De CERW in Wallonië en de SERV in Vlaanderen toonden de voorbije jaren inderdaad aan hoezeer hun dynamisme heeft bijgedragen tot de ontwikkeling van hun gewest.

Parallel met deze nieuwe impuls van de ESRBHG, wordt ook het Comité voor Economisch en Sociaal Overleg, dat de BHR en de sociale partners van de ESRBHG verenigt, nieuw leven ingeblazen.

Een nieuwe dynamiek van het sociaal overleg vereist bovendien :

- Een concentratie van de dialoog en het overleg met de Regering in het Brussels Economisch en Sociaal Overlegcomité (BESOC) ;
- Het organiseren van het sociaal overleg op drie niveaus :
  - Economische en Sociale Raad van het BHG (ESRBHG) : sociaal raadplegings- en overlegorgaan en draaischijf op het niveau van de verschillende vertegenwoordigingen, dat over personeel beschikt en studieopdrachten ad hoc uitvoert.
  - Beheersorganen (Beheerscomité BGDA, Bruxelles Formation, Raad van Bestuur van de GOMB, van het BAO, ...)
  - Deskundige instanties : Adviescommissies inzake werkgelegenheid, beroepsopleiding en Nederlandstalig en Franstalig onderwijs (CCFEE en BNCTO), milieuraad, gewestelijke ontwikkelingscommissie, validering van de bekwaamheden,....

In het bijzonder het personeelskader van de ESRBHG moet zo spoedig mogelijk worden vastgelegd zodat de instelling op een dynamische en efficiënte manier kan werken.

De Regering zal aan het BESOC de vraag voorleggen of het opportuun is een specifieke dotatie toe te kennen aan de sociale partners, die lid zijn van de ESRBHG.

Beheercontracten en coördinatie van de pararegionale actie inzake tewerkstelling en opleiding

Bij de uitbouw van een degelijk tewerkstellings- en opleidingsbeleid wordt het gewest geconfronteerd met aanhoudende problemen met betrekking tot de structurering van de opdrachten, verbintenissen en middelen van de tewerkstellings- en opleidingsorganisaties, niet omwille van kwade wil, maar omwille van hun afhankelijkheid van verschillende institutionele machten.

In het kader van een goed bestuur is het tevens noodzakelijk de verhoudingen tussen het gewest en de BGDA nader te bepalen en te verduidelijken en de opdrachten en verwachte resultaten van de BGDA te oriënteren op basis van de contractuele verbintenissen, vertaald in een beheercontract.

Beheercontracten en coördinatie van de pararegionale actie inzake economie

Bij de uitwerking van één enkel logisch en coherent beleid, wordt het gewest steeds geconfronteerd met bepaalde problemen met betrekking tot de structurering van de opdrachten, verbintenissen en middelen van de verschillende economische pararegionale instellingen.

Het is dus absoluut noodzakelijk om hun verhoudingen met het gewest te organiseren op basis van contractuele verbintenissen, ter garantie van de afstemming tussen opdrachten en middelen. Er is tevens nood aan een aanpassing van hun historische opdrachten aan de nieuwe prioriteiten van het gewest, met name inzake tewerkstelling voor de Brusselaars.

In de lijn van een goed bestuur is het dus logisch om een systeem van beheercontracten op te zetten en specifieke samenwerkingsovereenkomsten aan te moedigen tussen deze economische pararegionale instellingen en de BGDA in het kader van het prioritair beleid tot terugdringing van de werkloosheid onder de Brusselaars.

Binnen de GIMB zal een stuurcomité van het investeringsbeleid opgericht worden, waardoor de vertegenwoordigers van de operationele directie samengebracht zullen worden met vertegenwoordigers van de representatieve organisaties van werknemers, werkgevers en middenstand die zetelen in de ESRBHG.

Dit comité zal advies uitbrengen over ieder GIMB-dossier dat implicaties heeft voor de werkgelegenheid.

Concrete resultaten

Het partnership met de drijvende krachten in Brussel mikt in de eerste plaats op concrete en positieve resultaten :

- ten behoeve van de Brusselaars, hoofdzakelijk in het kader van het zoeken naar een job;
- ten behoeve van de Brusselse ondernemingen, in alle fasen van hun ontwikkeling.

De uiteindelijk te verwachten resultaten van dit partnership met de drijvende economische en maatschappelijke krachten in Brussel, zijn:

VOOR DE BRUSSELAARS

- ✓ Ondersteuning op maat vanwege de BGDA bij het zoeken naar een geschikte job (screening van bekwaamheden, contract voor beroepsproject, coaching, toegang tot aangepaste opleidingen of korte gerichte opleidingen die sneller tot een vaste job leiden).
- ✓ Geïndividualiseerde toegang tot een ruimere waaier van jobaanbiedingen, met inbegrip van aanbiedingen buiten Brussel.
- ✓ Toegang tot een gemeentedienst op maat van werkzoekenden (eerste contact, diverse diensten, doorverwijzing naar andere organisaties).
- ✓ Proactieve en professionele aanpak van de BGDA naar ondernemingen toe, om hen te helpen hun behoefte aan mankracht op doeltreffende wijzen in te vullen.
- ✓ Ontwikkeling van pilootprojecten om jongeren te helpen bij het vinden van een startbaan en zo de wachttijd over te slaan.
- ✓ Ontwikkeling van buurtdiensten, meer bepaald via de dienstencheques.
- ✓ Uitbreiding van het opleidingsaanbod voor werkzoekenden of korte opleidingen die uitmonden in een job dankzij de uitbouw van links en bruggen tussen tewerkstelling, opleiding en onderwijs.
- ✓ Uitbreiding van het aantal operationele opleidingen die worden georganiseerd in samenwerking met de beroepssectoren, via de oprichting van nieuwe Professionele Referentiecentra.
- ✓ Toegang tot specifieke opleidingen voor het verwerven van een tweede taal en basiskennis informatie, in het kader van de toegang tot tewerkstelling via de verdeling van taal- en ICT-cheques.
- ✓ Vlottere toegang tot tewerkstelling voor Brusselaars van buitenlandse afkomst, door middel van opleidingsinitiatieven, pilootprojecten en sensibiliseringscampagnes, gericht tegen discriminaties bij aanwerving

- ✓ Uitbreiding van het aantal jobs toegankelijk voor de Brusselaars in de overheidssector op gewestelijk en gemeentelijk niveau.
- ✓ Uitbreiding van het aantal jobs toegankelijk voor de Brusselaars in de in Brussel gevestigde overheidsbedrijven.
- ✓ Verbeterd dienstenaanbod van de BGDA, Bruxelles Formation en de andere bevoegde instellingen, met name de plaatselijke tewerkstellings- en opleidingsorganisaties.

VOOR DE BRUSSELSE ONDERNEMINGEN

- ✓ Vernieuwde en geconcentreerde ondersteuningsmechanismen voor de oprichting en ontwikkeling van ondernemingen, in het bijzonder KMO's en ZKO's.
- ✓ Uitbreiding van de ruimte die ter beschikking wordt gesteld van sleutelondernemingen voor Brussel.
- ✓ Meer ondersteuning en gecoördineerde dienstverlening aan sleutelondernemingen die zich (opnieuw) in Brussel willen vestigen.
- ✓ Betere ondersteuning van de investeringen van de sleutelondernemingen via de concentratie en contractuele vastlegging van de economische steunmaatregelen.
- ✓ Stabilisering van het gewestelijk en gemeentelijk belastingstelsel ten opzichte van de economische activiteit.
- ✓ Gerichte afschaffing, met name in bepaalde gebieden, van plaatselijke heffingen die de ontwikkeling van de sleutelondernemingen voor Brussel afremmen.
- ✓ Prioritaire steun aan 3 sleutelsectoren voor vernieuwing: actie op lange termijn, targeting en concentratie van de hefboomen voor ondersteuning
- ✓ Prioritaire steun aan 3 sleutelsectoren voor tewerkstelling voor de Brusselaars: concentratie van middelen en prioritair beleid
- ✓ Gepersonaliseerde en professionele dienstverlening van de BGDA inzake aanwerving van personeel voor de ondernemingen.
- ✓ Versterking van het economische herstructureringsbeleid voor de handel en de uitbouw van handelskernen.
- ✓ Ondersteuning van de sociale economie.
- ✓ Gecoördineerde en verbeterde diensten aan bedrijven, aangeboden door de economische pararegionale instellingen

Ondertekenaars van het Contract voor de Economie en de Tewerkstelling in Brussel 2005-2010

Maart 2005

Voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Charles PICQUÉ
Minister-President, belast met Plaatselijke Besturen,
Ruimtelijke Ordening, Monumenten en Landschappen,
Stadsvernieuwing, Huisvesting, Openbare Netheid
en Ontwikkelingssamenwerking.

Guy VANHENGEL
Minister van Financiën, Begroting,
Openbaar Ambt en
Externe Betrekkingen.

Benoît CEREXHE
Minister van
Tewerkstelling,
Economie, Weten-
schappelijk Onderzoek,
Brandbestrijding
en Dringende Medische
Hulp.

Évelyne HUYTEBROECK
Minister van Leefmilieu,
Energie en Waterbeleid.

Pascal SMET
Minister van Mobiliteit en
Openbare Werken.

Françoise DUPUIS
Staatssecretaris voor Huisvesting
en Stedenbouw.

Emir KIR
Staatssecretaris voor
Openbare Netheid en
Monumenten en
Landschappen.

Brigitte GROUWELS
Staatssecretaris voor Ambtenarenzaken en de Haven
van Brussel

Voor de representatieve werknemersorganisaties

Guy TORDEUR
Verbondsecretaris ACV.

Jacques DEBATTY
Adjunct-
verbondsecretaris ACV.

Jean-Pierre KNAEPENBERGH
Voorzitter ABVV.

Philippe VANMUYLDER
Algemeen Secretaris
ABVV.

Philippe VANDENABEELE
Gewestsecretaris ACLVB.

Irène DEKELPER
Adviseur ACLVB.

**Voor de representatieve werkgeversorganisaties en de
middenstandorganisaties**

Christian Franzen
Afgevaardigd bestuurder VOB

Gilbert MARKEY
Algemeen Secretaris LVZ.

Francine WERTH
Politiek Secretaris UCM

Alain BERLINBLAU
Vice-Voorzitter KHNB.

Daniel CAUWEL
Voorzitter SDZ.

Josette HUBAILLE
Directrice NSZ.

Eugène MOREAU
Voorzitter Brusselse
afdeling FEBEZO.

Eric THIRY
Voorzitter UNPLIB.

Kathleen VAN HAVERE
Juridisch Adviseur
FVIB.

Jos VANNESTE
Bestuurder van UNIZO-Regio Brussel.

BIJLAGE I - Analyse van de socio- economische toestand in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

*Brussels Observatorium van de Arbeidsmarkt en
de Kwalificaties*

December 2004

Analyse van de socio-economische toestand in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Brussels Observatorium van de Arbeidsmarkt en de Kwalificaties - December 2004

In dit document wordt meteen gewezen op de paradox van het Brussels Gewest, dat een van de rijkste gewesten in Europa is, tenminste als men uitgaat van wat er geproduceerd wordt, maar dat tegelijkertijd een gewest is dat te kampen heeft met een grote sociaal onzekere situatie, waarbij een groot deel van de bevolking moet leven van een vervangingsinkomen.

In het tweede deel wordt de recente demografische evolutie in Brussel behandeld alsook de daarmee verband houdende perspectieven.

Het derde deel is gewijd aan de structuur van de arbeidsmarkt in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (BHG) en aan de ontwikkeling ervan vanuit een vergelijkend gewestelijk perspectief, om zo de specifieke Brusselse kenmerken en de kritische punten te identificeren. Deze analyse is in een eerste stadium gericht op de interne werkgelegenheid (als loontrekkende en als zelfstandige) in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en vervolgens op de evolutie van het pendelen.

In een vierde deel worden de omvang en de oorzaken van de Brusselse werkloosheid uiteengezet. De verschillende bestanddelen van de werkloosheid worden achtereenvolgens geanalyseerd: jeugdwerkloosheid, langdurige werkloosheid, werkloosheid bij laaggeschoolden, ...

De analyse besluit met een overzicht van de sterke en zwakke punten van het Gewest.

1. Preambule : socio-economische paradox van het Brussels Gewest

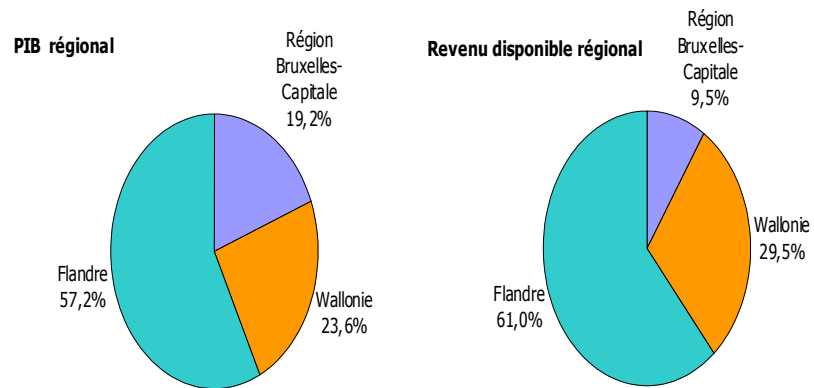
Het Brussels Gewest kent een paradoxale socio-economische context. In 2001 droeg Brussel voor *19,2% bij tot de toegevoegde waarde van het land*. Uitgedrukt in rijkdom per inwoner vormt Brussel veruit het eerste gewest van het land en een van de eerste gewesten van Europa³. Het bruto binnenlands product per inwoner van het Brussels Gewest ligt 2 keer hoger dan in Vlaanderen en 2,7 keer hoger dan in Wallonië.

---

³ Volgens een rangschikking die onlangs door Eurostat werd opgesteld, staat Brussel op de tweede plaats na Londen (Statistiek in het kort, thema 1, *Produit intérieur brut régional dans l'Union européenne*, 16/03/2004).

De toegevoegde waarde die aan een gewest wordt toegekend, wordt nochtans gevormd door de waarde die binnen de gewestgrenzen wordt geproduceerd, en niet door het inkomen dat aan de inwoners wordt toegekend. Dit onderscheid is belangrijk voor de interpretatie van de toegevoegde waarde per inwoner. De pendelaars verhogen immers de toegevoegde waarde van het gewest waar zij werken, terwijl zij worden geteld als inwoners van het gewest waar zij gedomicilieerd zijn. In het geval van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is deze beperking uiterst relevant, aangezien de pendelaars⁴ 54% van de interne werkgelegenheid vertegenwoordigen. Door aldus de verdeling van het BBP per gewest te gaan vergelijken met het *beschikbaar inkomen* per gewest, daalt het aandeel voor het Brussels Gewest van 19,2% naar 9,5%. Dit illustreert dus dat het Brussels Gewest voor een groot deel bijdraagt aan de nationale productie, maar dat het daar, in termen van beschikbaar inkomen, slechts een deel van de vruchten van plukt.

Grafiek 1 : Vergelijking van het gewestelijk BBP met het gewestelijk beschikbaar inkomen (in %) : 2001

Bron: INR-NBB, Regionale rekeningen, maart 2004

Er bestaan nog andere economische indicatoren (investeringen, omzet,...) die wijzen op de goede economische prestaties van het Brussels Gewest. Zo staat Brussel uitgaande van de barometer van de « Europese Zakensteden » op de vierde plaats na Londen, Parijs en Frankfurt⁵. Deze rangschikking werd opgesteld op grond van een enquête waarbij bedrijfsleiders gevraagd werd de Europese steden te rangschikken op grond van de mate waarin zij deze geschikt achten voor zaken doen.

⁴ Dit verlies wordt niet gecompenseerd door de pendelaars die de stad verlaten, aangezien het aantal personen die in Brussel komen werken, zeven keer hoger ligt dan het aantal personen die het traject in omgekeerde richting afleggen.

⁵ Cushman & Wakefield Healey & Baker, European Cities Monitor 2004, september 2004.

Deze barometer toont aan dat Brussel een strategische positie bekleedt in vergelijking met de andere Europese grootsteden.

De sociale indicatoren daarentegen, zoals de werkloosheidsgraad, het gemiddeld inkomen per inwoner of het aantal leefloontrekkers⁶ wijzen duidelijk op de bestaansonzekerheid bij een groot deel van de bevolking in Brussel. In 2004 *overschreed de werkloosheidsgraad in het Brussels Hoofdstedelijk gewest de grens van de 20%*.

Op 10 jaar tijd, tussen 1990 en 2000, is het aantal leefloontrekkers in Brussel meer dan verdubbeld. In 2003 telde Brussel 17,1 leefloontrekkers per duizend inwoners (in Wallonië ligt die verhouding op 10,7 op duizend en in Vlaanderen op 4,1 op duizend)⁷. Deze cijfers dienen evenwel enigszins genuanceerd te worden, omdat dit verschijnsel eigen blijkt te zijn aan vele steden in ons land waar de werkloosheidsgraad ook hoger ligt en er tevens meer leefloontrekkers zijn.

In 1980 was het gemiddelde inkomen per inwoner het hoogste van het land, maar toch is het Brussels Gewest geleidelijk aan naar de laatste plaats afgezakt. In 1992 daalde het gemiddelde inkomen per Brusselse inwoner onder het nationale gemiddelde, en zo lag het in 2001 nog altijd onder dat van het Waalse en het Vlaamse Gewest.

Het Brussels Gewest bevindt zich dus in een situatie waarbij een groeiend aantal uitgeslotenen de maatschappelijke breuk versterken.

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is dus, tegenstrijdig genoeg, aan de ene kant een gewest dat aantrekkelijk is vanuit economisch standpunt (productie, investeringen, interne werkgelegenheid) en een zeer belangrijke ontwikkelingspool voor België, maar aan de andere kant wordt een groot deel van de bevolking uitgesloten van deze economische rijkdom. Binnen het Brussels Gewest bestaat er dus een grote tweedeling tussen economische evolutie en sociale evolutie.

2. Demografische context

Tot het begin van de jaren '90 werd Brussel geconfronteerd met een sterke daling van het bevolkingsaantal, maar sindsdien is er weer een uitgesproken stijging waar te nemen. Tussen 1997 en 2004 nam de Brusselse bevolking toe met 50.000 inwoners. Deze stijging is toe te schrijven aan het positieve migratiesaldo, de regularisatieprocedures die voor Brussel verhoudingsgewijs veel hoger lagen dan voor de andere 2 gewesten maar ook aan het geboorteoverschot.

Zodoende steeg het bevolkingsaantal van Brussel de afgelopen jaren sterker dan in de andere 2 gewesten.

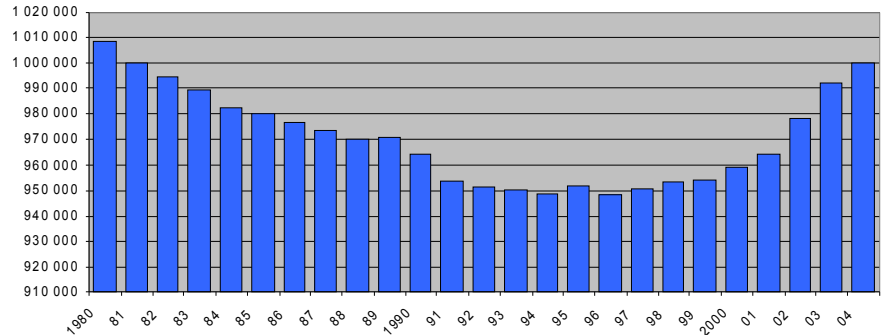
⁶ Het leefloon is het vroegere bestaansminimum.

⁷ Observatorium voor Gezondheid en Welzijn Brussel, 9de Brusselse armoederapport, april 2004.

Tussen 1997 en 2004 steeg het bevolkingsaantal in het Brussels Gewest met 5,2%, terwijl voor de andere twee gewesten de stijging in dezelfde periode ongeveer 2% bedroeg.

Op 1 januari 2004 telde Brussel 999.899 inwoners, hetzij 9,6% van de totale bevolking van België. Het Brussels Gewest leunt opnieuw aan bij het miljoen inwoners en keert terug naar het niveau van begin jaren '80.

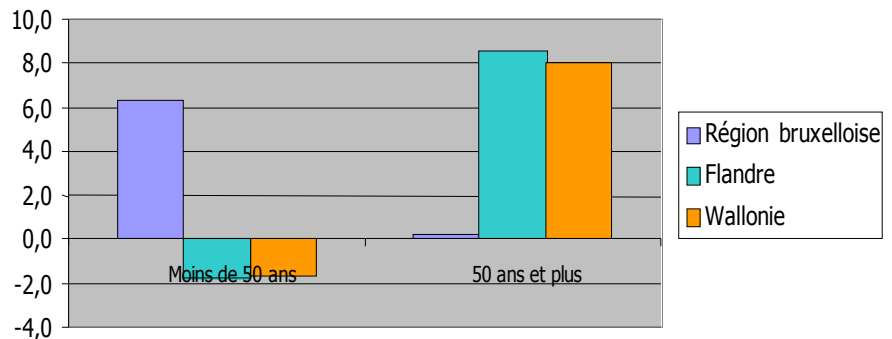
Grafiek 2 : Evolutie van de Brusselse bevolking : 1980 -2004

Bron : NIS, Demografische statistieken

Hoewel ook de andere 2 gewesten in ons land een stijging van hun bevolkingsaantal kennen, verschilt de stijging per leeftijdsgroep toch sterk van gewest tot gewest. Tussen 1997 en 2003 steeg de bevolking jonger dan 50 met 6,3% in het Brussels Gewest terwijl men voor Vlaanderen een daling kon waarnemen met 1,8% en voor Wallonië met 1,6%. Omgekeerd steeg de bevolking ouder dan 50 in Vlaanderen met 8,6% en in Wallonië met 8,0% terwijl er voor Brussel min of meer sprake was van een stabilisering (+0,2%).

Grafiek 3 : Stijging van het bevolkingsaantal per leeftijdsgroep en per gewest: 1997 -2003

Bron : NIS, Demografische statistieken, Berekeningen Brussels Observatorium van de Arbeidsmarkt en de Kwalificaties

België mag dan al geconfronteerd worden met een vergrijzing van de bevolking, in het Brussels Gewest liggen de zaken anders.

Het Brussels Gewest kent een sterke bevolkingsstijging in de middelste leeftijdscategorieën en bij de jongeren. Tussen 1991 en 2003 daalde de verouderingscoëfficiënt⁸ in het Brussels Gewest terwijl Vlaanderen en Wallonië een stijging optekenden. Zodoende verwacht men op grond van de demografische vooruitzichten⁹ in de komende jaren in Brussel een sterkere *stijging van de bevolking op arbeidsleeftijd* dan in de andere twee gewesten, wat een weerspiegeling is van de demografische dynamiek van Brussel. Volgens deze demografische vooruitzichten zal de vergrijzing van de bevolking die waargenomen wordt in de andere gewesten, ook het Brussels Gewest treffen, maar later.

3. Evolutie van de Brusselse interne werkgelegenheid

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest telt 650.000 jobs op zijn grondgebied, waardoor de hoofdstad het belangrijkste tewerkstellingsbekken van het land is. De interne werkgelegenheid geeft het effectieve aantal jobs weer, zowel als zelfstandige als in loondienst, die worden gegenereerd door de economische activiteit van de in het gewest gelegen ondernemingen, ongeacht of deze jobs door Brusselaars of pendelende werknemers worden uitgevoerd. De tewerkstelling van plaatselijke arbeidskrachten hangt grotendeels af van de ontwikkeling van het economische potentieel van de plaatselijke ondernemingen. Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest kan enkel voordeel halen uit een toename van het aantal arbeidsplaatsen in de ondernemingen die op het Brusselse grondgebied zijn gevestigd, op voorwaarde dat deze jobs door arbeidskrachten uit het gewest worden opgenomen. Deze opnamecapaciteit ging achteruit door de concurrentiedruk vanwege de arbeidskrachten die van buiten de stad afkomstig zijn, maar ook door het feit dat mensen de stad ontvluchten waardoor het pendelverschijnsel ook wordt versterkt.

Een studie van de VUB¹⁰ heeft aangetoond dat de levenscyclus, die nauw verband houdt met de leeftijd, de belangrijkste verhuisfactor is. Vooral de jonge gezinnen met kinderen verlaten de stad om in de rand een huis te kopen.

Deze personen behoren meestal tot de gegoede klasse of tot de middenklasse en wanneer zij Brussel verlaten, behouden zij vaak hun baan in Brussel. Omgekeerd verlaten de jongeren het ouderlijk huis en vestigen zij zich dikwijls in de stad op zoek naar werk.

---

⁸ Het betreft het bevolkingsaandeel ouder dan 65 in verhouding tot de bevolking jonger dan 20 (in %).

⁹ NIS, Mathematische demografie, bevolkingsvooruitzichten 2000-2050, oktober 2001.

¹⁰ De Corte S. et al., Studie van de migraties van en naar de grootsteden voor de 3 Belgische Gewesten, Cosmopolis VUB, Mens en Ruimte, oktober 2003.

De analyse van de werkloosheidsgraad naargelang het type huishouden kan deze vaststelling bevestigen.

Het zijn inderdaad de alleenstaanden en de eenoudergezinnen die het vaakst geconfronteerd worden met werkloosheid; omgekeerd ligt bij de personen die samenleven als koppel met kinderen, de werkloosheid lager dan bij de andere types huishoudens¹¹. Alvorens het pendelverschijnsel in het Brussels Gewest te analyseren, gaan we ons achtereenvolgens buigen over de evolutie van de arbeid in loondienst en over de zelfstandige arbeid.

3.1. Arbeid in loondienst

Het Brussels Gewest kende vanaf de jaren '80 een sterke achteruitgang van de economische activiteiten die zich doorzette tot midden jaren '90. Deze achteruitgang was deels te wijten aan het verval van de industrie waarmee het Brussels Gewest geconfronteerd werd vanaf midden vorige eeuw en dat decennialang aanhield. Deze achteruitgang werd versterkt door het wegtrekken van economische activiteiten naar de rand. Talrijke ondernemingen, vooral uit de handelssector, de logistiek en de diensten aan ondernemingen, hebben immers het centrum van Brussel verlaten om zich te vestigen in de Brusselse randgemeenten in Vlaams en Waals-Brabant. De banksector, die sterk aanwezig is in Brussel, kreeg in het begin van de jaren '90 te kampen met een vermindering van personeelsleden.

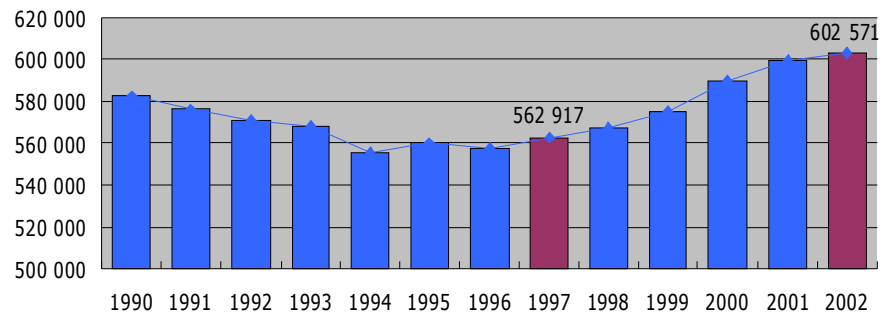
Deze verschijnselen hebben samen met de randverstedelijking (uitbreiding van de stad naar het platteland) ontegensprekelijk geleid tot een vermindering van de economische activiteiten in het Brussels Gewest tot midden jaren '90. Zodoende daalde de arbeid in loondienst¹² tussen 1990 en 1996 met 26.000 eenheden. Halverwege de jaren negentig heeft deze tendens zich omgekeerd. Zo is de arbeid in loondienst tussen 1997 en 2002 binnen het Brussels Hoofdstedelijk Gewest met 40.000 eenheden gestegen. In juni 2002 overschreed de arbeid in loondienst de drempel van 600.000 eenheden.

---

¹¹ Brussels Observatorium van de Arbeidsmarkt en de Kwalificaties, Situatie van de vrouwen op de arbeidsmarkt in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, maart 2004.

¹² De jobs bij de internationale instellingen zijn niet opgenomen in de statistieken van de RSZ.

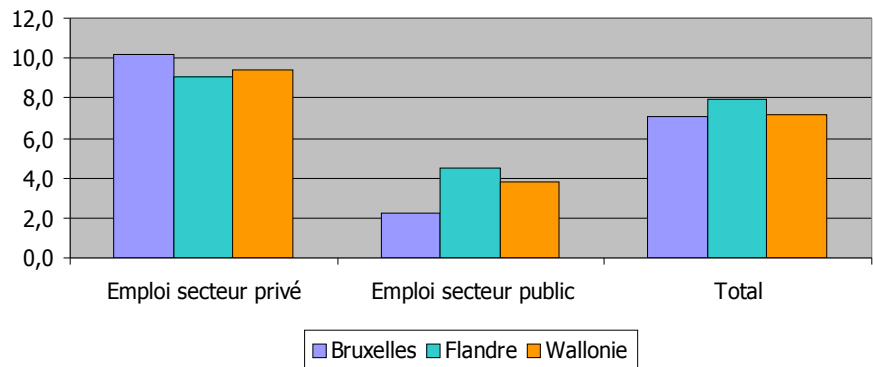
Grafiek 4 : Evolutie van de arbeid in loondienst in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest: 1990-2002

Bron : RSZ

Tussen 1997 en 2002 steeg de arbeid in loondienst met 7%, dus met evenveel als in Vlaanderen en Wallonië. Wanneer men de groei in de privé-sector apart gaat analyseren van die in de openbare sector, stelt men vast dat deze groei voornamelijk toe te schrijven is aan een stijging in de privé-sector (groei met 10% in de privé-sector en met 2% in de openbare sector). Wanneer men de vergelijking maakt met de andere twee gewesten, stelt men vast dat de groei van de privé-werkgelegenheid lichtjes sterker is in Brussel, terwijl voor de openbare werkgelegenheid de omgekeerde vaststelling geldt¹³.

Grafiek 5 : Gewestelijke vergelijking tussen de groei van de privé-arbeid in loondienst en de groei van de openbare arbeid in loondienst (1997-2002)

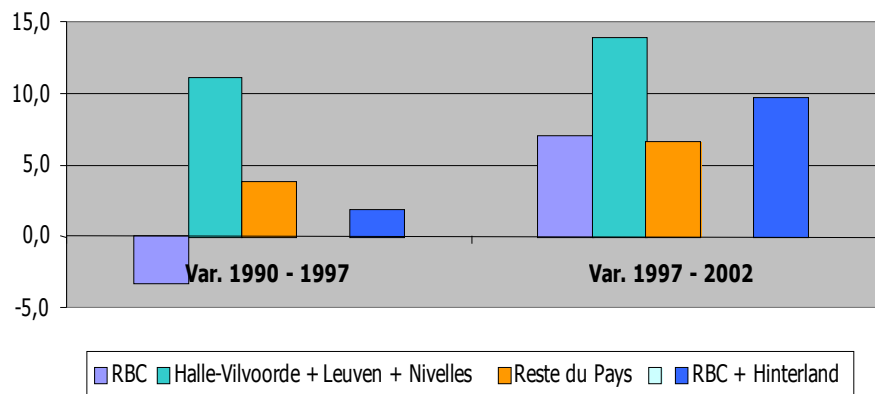
Bron : RSZ, Berekeningen Brussels Observatorium van de Arbeidsmarkt en de Kwalificaties

¹³ Niet alleen de werkgelegenheidsgroei die Brussel kende aan het eind van de jaren '90 was voornamelijk toe te schrijven aan de privé-sector, maar ook de daling van de werkgelegenheid in het begin van de jaren '90. De werkgelegenheidsschommelingen in het Brussels Gewest zijn voornamelijk toe te schrijven aan de privé-sector.

Wanneer we bij de vergelijking tussen de evolutie van de werkgelegenheid in het Brussels Gewest met inbegrip van het hinterland en die in de rest van het land een opsplitsing maken in 2 periodes (1990-1997 en 1997-2002), dan stellen we voor het Brussels Gewest en het hinterland¹⁴ tijdens de eerste periode een verzwakking vast, maar tijdens de tweede periode een versterking in vergelijking met het land. De werkgelegenheidsgroei die zich tussen 1990 en 1997 voordeed in de rand, volstond niet om de daling van de werkgelegenheid in het Brussels Gewest te compenseren. Over de periode 1990-1997 is het gewicht van het Brussels Gewest en het hinterland dus afgenomen. Daarentegen stelt men vast dat tussen 1997 en 2002 het gewicht van het Brussels Gewest en het hinterland toegenomen is. Door het Brussels Gewest en het hinterland als één geheel te beschouwen, komen we tot een groeipercentage van 9,8% tegen een groei met 6,7% in de rest van het land. Het is inderdaad zo dat deze werkgelegenheidsgroei meer ten goede kwam aan de rand dan aan de centrale kern, maar desalniettemin, heeft ook het Brussels Gewest voordeel gehad bij deze werkgelegenheidsgroei.

Grafiek 6 : Vergelijking van de werkgelegenheidsgroei in het BHG en in het hinterland : 1990-1997 en 1997-2002

Bron : RSZ, Berekeningen Brussels Observatorium van de Arbeidsmarkt en de Kwalificaties

Zodoende situeerde 30% van de arbeid in loondienst zich in het Brussels Gewest of in het hinterland, terwijl men er 23% van de bevolking terugvindt. Het relatief gewicht van het Brussels Gewest in de nationale interne werkgelegenheid is nog groter met een aandeel van 16%, terwijl 9,6% van de in België verblijvende bevolking in het Brussels Gewest woont.

¹⁴ In het kader van dit document worden Vlaams- en Waals-Brabant schematisch opgenomen.

De analyse per activiteitensector toont aan welke activiteitensectoren de voornaamste stuwende krachten vormden van de groei en omgekeerd welke sectoren achteruit zijn blijven gaan.

Een aantal tertiaire sectoren kenden een beduidende groei van de werkgelegenheid: de horeca, de telecommunicatiesector, de interimsector, informatica-activiteiten, de adviesdiensten aan ondernemingen en reclame, de administratie, de collectieve dienstverlening en de gezondheidssector.

Bovendien kenden bepaalde sectoren die in het begin van de jaren '90 geconfronteerd werden met een afname van het aantal arbeidsplaatsen, tussen 1997 en 2002 een werkgelegenheids groei: de kleinhandel en de banksector. De verwerkende nijverheid van haar kant heeft de achteruitgang een halt kunnen toeroepen en sinds 1997 kent zij een lichte heropleving. Twee sectoren hebben hun aantal arbeidsplaatsen echter verder zien blijven verminderen: de bouwsector en de groothandel.

Waardoor wordt de evolutie van de werkgelegenheid in het Brussels Gewest momenteel hoofdzakelijk gekenmerkt?

1. De tertiaire sector is blijven groeien en vertegenwoordigt vandaag bijna 90% van de werkgelegenheid in Brussel.
2. Tegelijk is het aantal werknemers met arbeidersstatuut tussen 1990 en 2002 met 19% gedaald, terwijl het aantal werknemers met bediendenstatuut met 10,5% is gestegen. Deze tendensen doen zich ook voor in de andere twee gewesten, maar minder uitgesproken. Deze gestage daling van de werkgelegenheid voor arbeiders is des te nadeliger voor het gewest daar de arbeidsreserve hoofdzakelijk bestaat uit arbeiders (zie gedeelte over werkloosheid).
3. Het aantal mannelijke werknemers is gedaald ten gunste van het aantal vrouwelijke werknemers. Tussen 1990 en 2002 is het aantal vrouwelijke werknemers gestegen met 23.000, terwijl het aantal mannelijke werknemers gedaald is met 3.000 eenheden.
4. De bezoldigde werkgelegenheid is vooral gestegen in de grootschalige instellingen. Tussen 1990 en 2002 is de werkgelegenheid met +5,5% gestegen in de instellingen met meer dan 100 personeelsleden en met 3,5% in de instellingen met 20 tot 100 personeelsleden terwijl in de instellingen met minder dan 20 personeelsleden een daling met 3,5% opgetekend werd.

5. Ook stelt men in het Brussels Gewest een stijging vast van de arbeidsflexibiliteit: toename van tijdelijk werk, deeltijds werk, weekendwerk alsook van de gepresteerde arbeidstijd¹⁵.
6. Tezelfder tijd stellen we een sterke verbetering van de arbeidskwalificatie vast, die toe te schrijven is aan verschillende factoren, waaronder: de gewijzigde werkgelegenheidsstructuur en productiemethodes, de overscholing bij aanwerving en de stijging van het scholingspeil van de actieve bevolking.

Momenteel wordt 46% van de banen in het Brussels Gewest ingenomen door werknemers met een diploma hoger onderwijs terwijl dat aandeel voor de rest van het land 32% bedraagt. In 10 jaar tijd is dit percentage opgelopen van 36% naar 46%. Een vergelijking van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest met België toont aan dat de personen in loondienst structureel gezien beter geschoold zijn dan in de rest van het land en dat ongeacht de activiteitensector.

3.2. Zelfstandige arbeid

Op 31 december 2003 bedroeg het aantal zelfstandige werknemers in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest 70.516 eenheden, hetzij 8,3% van de niet-bezoldigde arbeid in België. In het Brussels Gewest is er dus een overconcentratie van bezoldigde arbeid maar niet meer van zelfstandigen.

Tussen 1997 en 2003 lag de stijging van de zelfstandige arbeid in Brussel (+7%) iets onder het gemiddelde voor België (+8,8%). Ingevolge de gewijzigde wetgeving inzake de verplichte aansluiting van de partner van de zelfstandige is het aantal helpers in 2003 gestegen. Wanneer men de helpers dus uitsluit, is de groei in het Brussels Gewest lichtjes sterker (+2,8% tegen 2,1%). In vergelijking met de evolutie in het begin van de jaren '90 is dit voor het Brussels Gewest een gunstigere ontwikkeling; tussen 1990 en 1997 steeg de zelfstandige arbeid in België met 11,3% tegenover een toename met 1,2% in Brussel.

In de loop van het jaar 2003 zijn in het Brussels Gewest 5.934 personen begonnen met de ontplooiing van zelfstandige activiteiten, wat neerkomt op 12,8% van de nieuwe zelfstandigen in België. Dat percentage ligt hoger dan het aandeel van Brussel in de zelfstandige arbeid, maar tegelijkertijd hebben 3.158 personen hun zelfstandige activiteiten stopgezet (11,6%), ook een percentage dat hoger ligt. We kunnen hier een parallel trekken met de demografische evoluties in de ondernemingen: het Brussels Gewest registreert verhoudingsgewijs meer faillissementen, maar ook meer bedrijfsoprichtingen dan de rest van het land.

---

¹⁵ Van Haepelen, B., Formes d'emploi et durée du travail : évolution comparée de la Belgique, de ses régions et des pays voisins au cours de la période 1992-2002, IWEPS, augustus 2004.

De meerderheid van de zelfstandigen in het Gewest (44%) werken in de handelssector¹⁶. Tussen 1997 en 2003 is deze sector met 8,6% gestegen, terwijl in de rest van het land een stijging met 1,9%¹⁷ opgetekend werd.

De vrije beroepen vertegenwoordigen op hun beurt 32% van de zelfstandigen in Brussel. Tussen 1997 en 2003 steeg hun aantal met 13,1% en met 16,2% voor het geheel van het land. Er dient evenwel opgemerkt te worden dat 13,2% van de vrije beroepen terug te vinden zijn in het Brussels Gewest ; het is de enige sector die in Brussel oververtegenwoordigd is.

In Brussel stellen we daarentegen nog altijd een sterke daling vast van de zelfstandigen in de ambachten en in de industrie (-17,7%) en in de dienstverlening (-10,6%). Ook hier tekent zich een welbekende evolutie af, namelijk een steeds groter wordende inkrimping van de industriële activiteiten in Brussel en een stagnering op nationaal vlak.

---

¹⁶ In de statistieken van het RSVZ omvat de handel de horecasector.

¹⁷ De stijging van de zelfstandige arbeid wordt berekend zonder rekening te houden met de helpers om het effect van de gewijzigde wetgeving inzake de verplichte aansluiting van de partner van de zelfstandige te neutraliseren (cf. hoger).

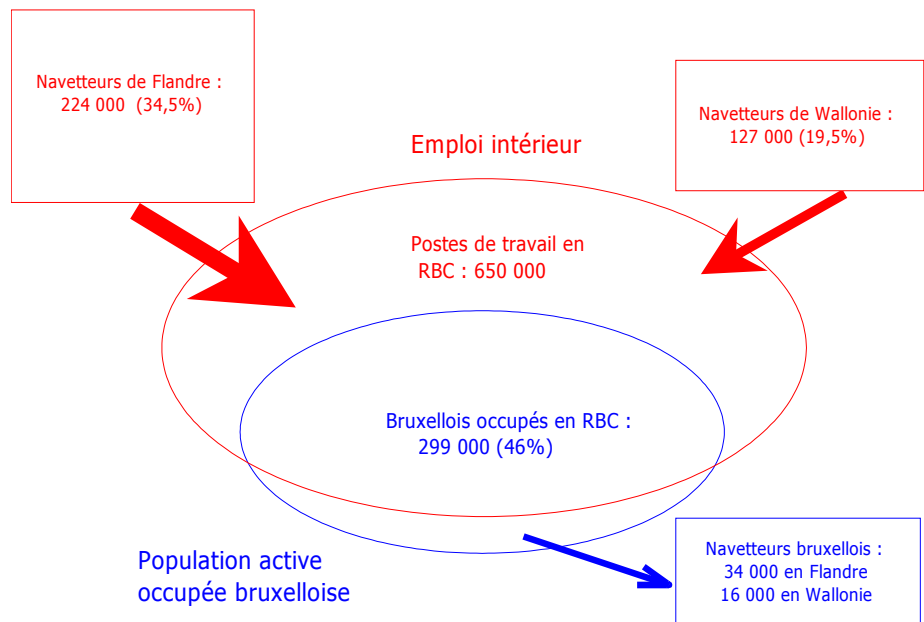
3.3. De pendelbewegingen tussen het Brussels Gewest en de rest van het land

Vandaag zijn er ongeveer 650.000 arbeidsplaatsen in Brussel. Een groot aantal van deze arbeidsplaatsen worden niet door Brusselaars ingenomen; het percentage pendelaars bedraagt 54 %, de Brusselaars nemen dus 46 % van de Brusselse werkgelegenheid in. De werkgelegenheid in het Vlaams en Waals Gewest daarentegen, wordt voor 97 % door de ter plaatse gevestigde bevolking ingenomen. Ongeveer 1 op 10 Vlaamse of Waalse werknemers gaan naar Brussel werken, wat 350.000 arbeidsplaatsen betekent. Wat overeenkomt met het aantal Brusselse werknemers, maar 300.000 Brusselaars werken evenwel in Brussel en 50.000 in Vlaanderen of in Wallonië. Het aantal uitgaande pendelaars verhoudt zich tot het aantal inkomende als 1 tot 7.

88 % van al de bewegingen tussen de gewesten betreft het Brussels Gewest, of het nu over de instroom of over de uitstroom gaat.

Het percentage van de pendelaars in de interne werkgelegenheid is in de loop van de jaren '90 gestegen, maar sinds 1999 gaat het lichtjes achteruit.

Grafiek 7 : Interne tewerkstelling en tewerkgestelde actieve bevolking : Brussels Gewest 2003

Bron: NIS-EAK, Berekeningen van het Brussels Observatorium van de Arbeidsmarkt en de Kwalificaties

Dit pendelfenomeen heeft betrekking op de meeste private sectoren maar eveneens op de openbare. Aldus vindt men in bepaalde federale administraties heel weinig Brusselaars.

Ondanks de aanwezigheid van talrijke administraties in Brussel, werken de Brusselaars minder vaak in de administratie dan de Vlamingen of de Walen.

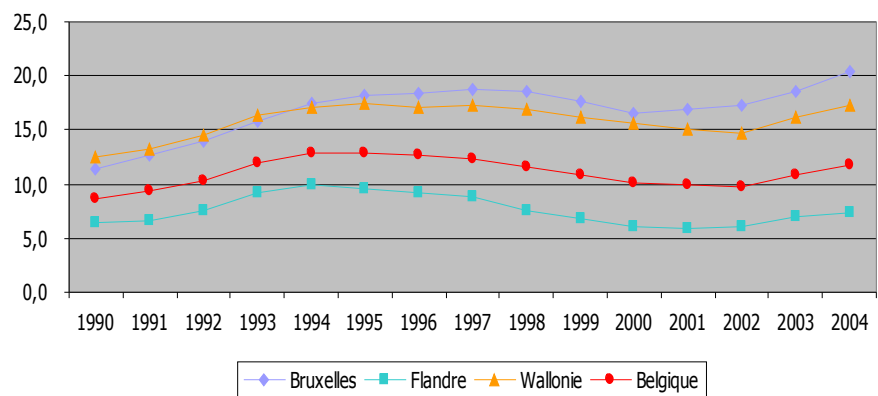
Er dient onderstreept dat de Brusselse gewestelijke en gemeentelijke administraties niet ontzien worden door het fenomeen.

Dit pendelfenomeen leidt tot een flinke concurrentiestrijd tussen de werknemers van de drie gewesten. Het grote aanbod stelt de werkgevers in staat om ten aanzien van lokale werkkrachten een grotere selectiviteit door te voeren.

4. Werkloosheid in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Het werkloosheidspercentage in Brussel dat bij de aanvang van de jaren '70 nog laag was, kende nadien een sterkere stijging dan in de rest van Europa. Het werkloosheidspercentage van het Brussels Gewest is momenteel duidelijk hoger dan het Europese gemiddelde, terwijl het percentage voor gans België lager is dan het Europese gemiddelde.

Grafiek 8 : Evolutie van het werkloosheidspercentage per gewest (op 30 juni)

Bron : RVA, BGDA, FOREM, VDAB, FOD Werk

De bovenstaande grafiek geeft een beeld van het duidelijk hoge en aanhoudende werkloosheidspercentage in het Brussels Gewest, ook al zien we dat er zich tussen 1997 en 2000 een lichte verandering voordoet. Tijdens de jaren '90 kende de werkloosheid in Brussel een snellere stijging dan in beide andere gewesten van het land. Het werkloosheidspercentage van het Brussels Gewest is nog altijd het hoogste van het land.

Het Brussels Gewest, zoals de meeste Europese Gewesten, kent sinds juni 2002 een belangrijke stijging van zijn werkloosheid. Aldus heeft de werkloosheid in 2004 zijn hoogste niveau bereikt. Het administratieve werkloosheidspercentage heeft in het Brussels Gewest de grens van 20 % overschreden. Deze verhoging moet dus in verband gebracht worden met de ongunstige economische context die de Europese economie nu doormaakt.

Tussen juni 1990 en juni 2004 is het aantal niet-werkende werkzoekenden in het Brussels Gewest verdubbeld. De toename van het aantal niet-werkende werkzoekenden toont zich vooral tussen 1991-1996 en 2001-2004. In juni 2004 neemt men in het Brussels Gewest bijna 90.000 niet-werkende werkzoekenden in de statistieken op.

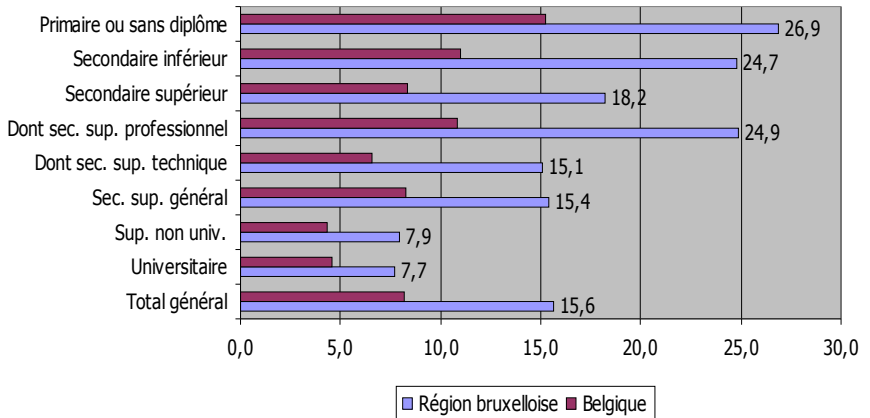
Behalve het hoog werkloosheidspercentage dat men nog altijd moet noteren, zijn de volgende vaststellingen bijzonder verontrustend voor het Gewest:

1. **Jeugdwerkloosheid:** Voor heel België is het werkloosheidspercentage bij de jongeren hoger dan het Europese gemiddelde (21,7 % in België tegen 14,6 % in de EU ⁽¹⁸⁾ in 2003). In het Brussels Gewest is de situatie extreem. Het werkloosheidspercentage bij de jongeren (35,1 % in 2003) is er duidelijk hoger dan het Europese gemiddelde. Het is tijdens dit decennium aanzienlijk gestegen. Het bedraagt meer dan het dubbel van het totale werkloosheidscijfer.
2. **Werkloosheid bij vrouwen:** Zo de werkloosheid in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest al ongeveer gelijkmatig verdeeld is tussen mannen en vrouwen, dit in tegenstelling met beide andere gewesten, stuiten de vrouwen evenwel toch op meer moeilijkheden om uit de werkloosheid te geraken en zijn zij bij de langdurige werklozen dus relatief oververtegenwoordigd. Onafhankelijk van hun studieniveau, hun leeftijd, de duur van hun werkloosheid of hun nationaliteit, kennen de vrouwen een lagere werkloosheidsgraad dan deze van de mannen. Bovendien zijn het vooral de vrouwen met kleine kinderen die de meeste moeilijkheden ondervinden om uit de werkloosheid te geraken.
3. **Werkloosheid bij laaggeschoolden:** Onderstaande afbeelding illustreert het verband tussen het studieniveau en het werkloosheidspercentage in het Brussels Gewest en in België. Uit de grafiek blijkt dat de kansen om werk te vinden stijgen naarmate men een hoger studieniveau heeft: het werkloosheidspercentage voor het laagste niveau bedraagt 28 %, terwijl het voor de universitaire 7,7 % bedraagt. We stellen vast dat de werkloosheidscijfers in Brussel voor alle studieniveaus systematisch hoger zijn dan in de rest van het land, en dit in verhoudingen die voor de lagere niveaus een beetje hoger liggen. Er dient eveneens onderstreept dat de grootste werkloosheidsgraadverschillen tussen het Brussels Gewest en het land zich in het technisch onderwijs en het beroepsonderwijs voordoen.

---

¹⁸Cijfers van 2002 wat betreft de EU.

Grafiek 9: Werkloosheidsgraad volgens behaald diploma – 2003

Bron: NIS-EAK, Berekeningen van het Brussels Observatorium van de Arbeidsmarkt en de Kwalificaties

- Langdurige werkloosheid:** Het aandeel van de langdurig werklozen (werkloosheidsperiode > 1 jaar) in de totale werkloosheid sedert 1990 schommelt in het Brussels Gewest tussen 55 % en 70 %. Zo men tussen 1998 en 2002 al een vermindering van de langdurige werkloosheid kon vaststellen, blijkt nu de afgelopen jaren dat de langdurige werkloosheid opnieuw een duidelijke toename kent. In 2003 bedroeg het percentage uitkeringsgerechtigde volledig werklozen die langer dan 1 jaar werkloos zijn, 61,4 %. Men stelt vast dat de kansen om uit de werkloosheid te treden aanzienlijk verminderen met de duur van de inactiviteit. De categorieën van langdurige werkloosheid en van werkloosheid van zeer lange duur, zijn binnen de Brusselse werkloosheid overwegend.
- Werkloosheid bij arbeiders:** Ondanks de daling van het relatieve aandeel van de werkzoekenden in de zogenaamde arbeidersberoepsgroepen dat van 59,4 % in 1991 naar 53,2 % in 2003 gaat, is momenteel in het Brussels Gewest nog altijd meer dan één werkzoekende op twee, socioprofessioneel als arbeider gecodeerd. Dit percentage arbeiders is vooral zorgwekkend als men ziet dat de werkgelegenheid in Brussel voor dit soort werkzoekenden in de loop van de jaren '90 voortdurend is gedaald.

6. **Werkloosheid bij de bevolkingsgroepen van allochtone afkomst:** Zo de werkloosheid vast en zeker iedereen treft, bij de personen die uit de immigratie afkomstig zijn, stapelen de moeilijkheden zich evenwel op. Hier zijn immers het opleidingsniveau, de sociale netwerken, de toegang tot de informatie, de sociale herkomst, het gebrek aan beroepservaring, de gebrekkige kennis van het Nederlands evenzeer als de *etnische discriminatie bij aanwerving*, evenveel bepalende elementen die duidelijk maken dat de toegang van de allochtone bevolkingsgroepen tot de arbeidsmarkt gekenmerkt wordt door een grotere werkloosheid en een nog schrijnender preciaire werkgelegenheidssituatie. Aldus zijn bevolkingsgroepen die afkomstig zijn van buiten de EU, driemaal meer getroffen door de werkloosheid dan de Belgen. Ook al biedt een hoger studieniveau minder kans op werkloosheid, toch zien we op het vlak van het werkloosheidspercentage nog duidelijke verschillen tussen niet-EU-onderdanen en Belgen met eenzelfde studieniveau. Het werkloosheidspercentage van niet-EU-onderdanen met een diploma is vier maal hoger, wat erop wijst dat naast het studieniveau nog andere verklarende factoren meespelen. Aldus betekent het behalen van een diploma van het hoger secundair onderwijs of van het hoger onderwijs voor deze bevolkingsgroepen een minder groot pluspunt voor de opnemings op de arbeidsmarkt. Wat zij in opleiding investeren, wordt minder gevaloriseerd.

Besluit

De maatschappelijke tweedeling is niet specifiek voor Brussel maar ze wordt ook in andere Europese steden waargenomen. Economisch rijke steden zijn eveneens steden met concentraties van kwetsbare bevolkingsgroepen. Toch is er alle reden om zich speciaal in het Brussels Gewest zorgen te maken over deze maatschappelijke tweedeling, gezien haar omvang en tempo.

Welke zijn de belangrijkste factoren die dit bijzonder hoog werkloosheidspercentage in het Brussels Gewest kunnen verklaren, niettegenstaande de aanwezigheid van vele banen en van het economisch dynamisme dat men er vaststelt:

1. de hervorming van de tewerkstelling in Brussel: het verdwijnen van laaggeschoolde banen en banen waarvoor een gemiddelde kwalificatie vereist is;
2. de zeer hoge concurrentiedruk op de Brusselse arbeidsmarkt;
3. de administratieve begrenzing tot de 19 gemeenten;
4. de stadsvlucht ;

5. de eisen in termen van kwalificatie zijn in Brussel zeer hoog, terwijl een aanzienlijk deel van de reserve aan arbeidskrachten laaggeschoold is;
6. de eisen in termen van taalkennis zijn voor veel functies hoog, deze eisen komen in veel sectoren voor, tot en met bepaalde laaggeschoolde functies (cf. horeca, handel, ...);
7. de etnische discriminatie bij de aanwerving: talrijke studies hebben de omvang van dit fenomeen aangetoond dat in een multicultureel gebied als dat van Brussel bijzonder zorgwekkend is (30 % van de inwoners hebben de Belgische nationaliteit niet en tussen 1990 en 2001 was men in Brussel getuige van 125.000 naturalisaties);
8. demografische factoren: tussen 1997 en 2003 constateert men in Brussel een bevolkingsaanwas van de jongere leeftijdscategorieën die in een ongunstige conjunctuur harder getroffen worden door de verhoging van de werkloosheid.

**SAMENVATTENDE TABEL VAN DE STERKE EN ZWAKKE
PUNTEN**

Economische structuur

STERKE PUNTEN	ZWAKKE PUNTEN
<ul style="list-style-type: none"> • Grote Brusselse bijdrage tot de toegevoegde waarde: 19,2 % van de Belgische toegevoegde waarde in 2001 • Een meer uitgesproken ondernemingsdynamisme in het Brussels Gewest: het hoogste landelijk percentage qua creatie van activiteiten (8,7%) • Lagere toename van het aantal faillissementen tussen 2002 et 2003 in Brussel dan in de rest van het land • Aanzienlijk deel van de investeringen gebeurt in het Brussels Gewest (21,3 % van het land)	<ul style="list-style-type: none"> • De gewestelijke economische groei komt de Brusselaars te weinig ten goede: het beschikbaar inkomen per gezin bedraagt slechts 9,5 % van het beschikbaar nationaal inkomen • Grotere omvang van het verdwijnen van activiteiten in het Brussels Gewest (8,8%) • Hoger faillissementspercentage in 2003 dan het nationaal gemiddelde (1,7 tegenover 1) • Vermindering van de economische activiteiten tot het midden van de jaren '90:<ul style="list-style-type: none"> - Grote desindustrialisatie (10 % van de arbeid in loondienst is nog actief in de secundaire sector, tegenover 25 % op nationaal niveau) - Delocalisaties, onder meer naar de Brusselse randgemeenten (handel, logistiek, ...)

Demografische context

STERKE PUNTEN	ZWAKKE PUNTEN
<ul style="list-style-type: none"> • Gunstiger demografisch vooruitzicht:<ul style="list-style-type: none"> - sinds 1997 is er een duidelijkere totale bevolkingstoename in het Brussels Gewest dan in de andere gewesten (5,2 % tegenover 2 % in Vlaanderen en Wallonië) - lagere verouderingsgraad van de bevolking: van 1991 tot 2003 is het Brussels Hoofdstedelijk Gewest het enige gewest dat een vermindering van het verouderingscoëfficiënt noteert.	<ul style="list-style-type: none"> • Evolutie van de sociaal-familiale structuren (waaronder een hoog percentage alleenstaanden en éénoudergezinnen) • Stadsvlucht die gekenmerkt wordt door het wegtrekken van de mensen met een gemiddeld inkomen en met hoge inkomens (versterking van de pendel) • Aantrekkingskracht van de stad op een gemarginaliseerde bevolking

Sociaal-economische structuren

STERKE PUNTEN	ZWAKKE PUNTEN
<ul style="list-style-type: none"> • Voornaamste arbeidsmarktgebied van België (meer dan 650.000 personen, 33.000 ondernemingen) • Concentratie van arbeid in loondienst in Brussel (17 % van het land) of in zijn hinterland (30 % Vlaams-Brabant en Waals-Brabant inbegrepen) • Gunstige toename van de arbeid in loondienst sinds 1997: + 40.000 arbeidsplaatsen • Concentratie van hoger geschoolde arbeidskrachten (46 % van de werknemers in Brussel hebben een diploma hoger onderwijs, tegenover 34 % in België) • Hoog percentage arbeidsplaatsen in de dienstensector • Belang van de handels- en horecasector als werkgever voor de laaggeschoolde Brusselaars • Belangrijk potentieel van buurtwerkgelegenheid en kweekvijver van jobs in de non-profitsector. • Hoogste tewerkstellingspercentage van het land van de oudere werknemers en een tewerkstellingspercentage van de vrouwen dat dichterbij het Belgische gemiddelde	<ul style="list-style-type: none"> • Belangrijk pendelpercentage in 2003 (54 %) maar dalende trend sinds 1999 (56 %) • Lage concentratie van zelfstandigen in het Brussels Gewest (8,5 % van het land) • Geringe toename van het aantal zelfstandigen in het Brussels Gewest sinds 1997: +1,1 % • Vermindering van het aantal loontrekkenden met het statuut van arbeider (-15 % tussen 1992 en 2002) • Ondervertegenwoordiging van de Brusselaars in de energie-, vervoer-, bank- en overheidssector • Zwakke tewerkstellingsgraad van de Brusselaars, in het bijzonder bij de jongeren

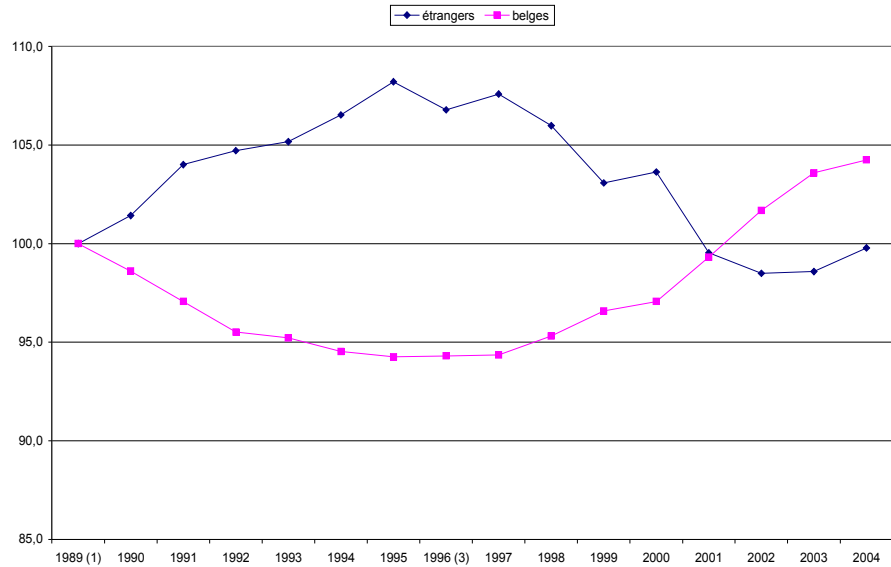
Sociale indicatoren

STERKE PUNTEN	ZWAKKE PUNTEN
<ul style="list-style-type: none"> • Opleidings- en onderwijspool	<ul style="list-style-type: none"> • Hoogste werkloosheidspercentage van het land (22 %) • Meer uitgesproken uitsluiting van de jongeren, laaggeschoolden (groot percentage arbeiders), allochtonen (discriminatie bij de aanwerving) en langdurig werklozen • Sterke intergewestelijke ongelijkheden (in termen van intensiteit en karakteristieken van de werkloosheid) • Toenemende verarming (toename van het aantal leefloners, ...)

Bron: Brussels Observatorium van de Arbeidsmarkt en de Kwalificaties

Statistische tabellen

Brusselse bevolking per nationaliteit

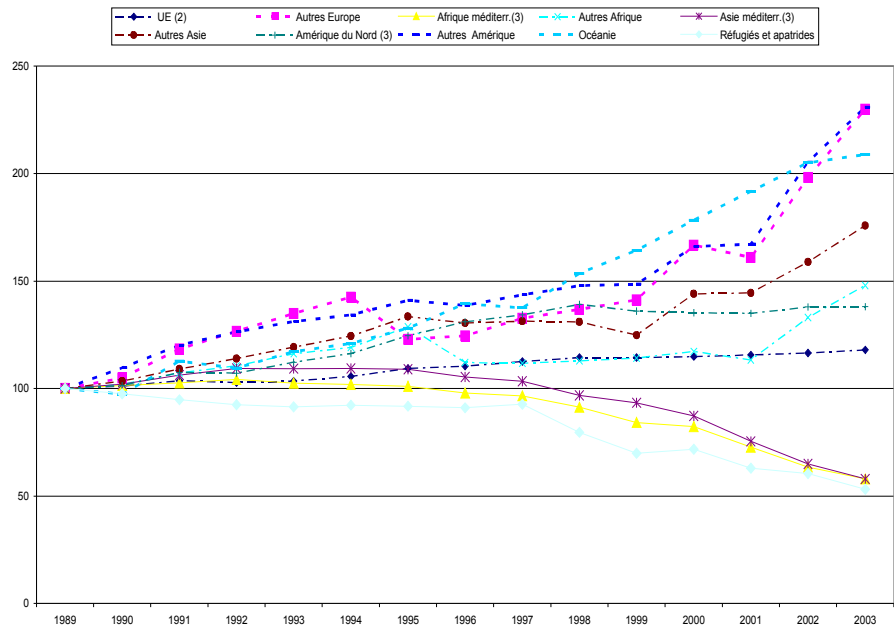
Bron : MBHG – Gewestelijke statistieken.

	1989 (1)	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996 (3)	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
étrangers	264.022	267.769	274.590	276.459	277.655	281.245	285.671	281.916	284.038	279.810	272.146	273.613	262.771	260.040	260.269	263.451
belges	706.479	696.616	685.734	674.758	672.684	667.825	665.909	666.206	666.559	673.365	682.314	685.705	701.634	718.344	731.772	736.448
Total	970.501	964.385	960.324	951.217	950.339	949.070	951.580	948.122	950.597	953.175	954.460	959.318	964.405	978.384	992.041	999.899

évolution be-etr	1989 (1)	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996 (3)	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
étrangers	100,0	101,4	104,0	104,7	105,2	106,5	108,2	106,8	107,6	106,0	103,1	103,6	99,5	98,5	98,6	99,8
belges	100,0	98,6	97,1	95,5	95,2	94,5	94,3	94,3	94,3	95,3	96,6	97,1	99,3	101,7	103,6	104,2

Bron : MBHG – Gewestelijke statistieken.

Evolutie van buitenlandse bevolking per afkomstzone in Brussel

Bron : MBHG – Gewestelijke statistieken.

évolution par zone d'origine	Région de Bruxelles-Capitale														
	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
UE (2)	100	101	104	103	104	106	109	110	113	114	114	115	116	117	118
Autres Europe	100	105	118	127	135	143	123	125	133	137	141	167	161	198	230
Afrique méditerr.(3)	100	101	103	104	102	102	101	98	97	91	84	82	73	63	58
Autres Afrique	100	102	107	111	116	119	129	112	112	113	114	117	113	133	148
Asie méditerr.(3)	100	102	106	109	109	109	109	105	103	97	93	87	75	65	58
Autres Asie	100	103	109	114	119	124	134	130	131	131	125	144	144	159	176
Amérique du Nord (3)	100	101	108	107	112	116	125	131	134	139	136	135	135	138	138
Autres Amérique	100	110	120	126	131	134	141	139	144	148	149	166	167	205	231
Océanie	100	97	113	110	117	121	128	139	138	154	164	178	192	205	209
Réfugiés et apatrides	100	98	95	93	91	92	92	91	93	80	70	72	63	60	53

Bron : MBHG – Gewestelijke statistieken.

RBC	Europe														
	Union européenne												Pologne		
	Allemagne	Danemark	France	Royaume Uni	Luxembourg	Pays-Bas	Irlande	Italie	Grèce	Espagne	Portugal	Autriche		Finlande	Suède
1990	4.662	1.064	26.025	6.466	1.616	4.487	1.049	31.981	10.670	26.380	9.216	327	145	584	780
1995	5.798	1.458	30.215	7.999	1.450	4.771	1.697	29.784	10.397	23.737	14.474	403	391	1.086	1.117
2000	6.774	1.569	34.497	8.572	1.375	4.991	1.780	28.951	9.529	21.442	15.801	1.053	1.767	2.255	1.926
2001	6.959	1.594	35.811	8.818	1.328	5.063	1.807	28.771	9.235	21.019	15.677	1.121	1.850	2.335	2.120
2002	7.145	1.657	36.967	8.936	1.311	5.154	1.791	28.508	9.124	20.847	15.627	1.125	1.863	2.376	3.540
2003	7.505	1.709	38.176	9.192	1.295	5.326	1.829	28.297	8.957	20.672	15.687	1.207	1.893	2.417	4.522

	Afrique					Asie					Amérique				
	Marroc	Algérie et Tunisie	Congo	Autres pays	Tunisie	Israël	Japon	Chine	Philippines	Autres pays	USA	Canada	Autres pays	Océanie	Réfugiés et apatrides
1990	76.360	5.360	5.969	4.241	20.496	701	2.135	614	...	5.636	2.454	434	2.160	153	10.713
1995	76.424	4.974	7.295	5.596	21.828	804	2.583	1.027	967	6.026	2.929	620	2.779	201	10.082
2000	62.278	3.980	6.369	5.370	18.386	546	2.514	1.090	1.378	5.374	3.119	737	3.272	280	7.877
2001	54.980	3.631	5.980	5.371	15.799	564	2.500	1.166	1.373	5.346	3.038	809	3.294	301	6.909
2002	47.657	3.464	6.785	6.538	13.577	523	2.481	1.371	1.601	5.968	3.057	874	4.047	322	6.641
2003	43.253	3.410	7.178	7.643	12.126	512	2.544	1.801	1.624	6.601	3.053	882	4.550	328	5.828

Bron : MBHG – Gewestelijke statistieken.

**Contract Economie -Tewerkstelling
Brussel 2005-2010**

	Région de Bruxelles-Capitale														
	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
UE (2)	122.237	123.616	126.690	125.591	126.535	129.140	133.660	134.943	137.624	139.898	139.844	140.356	141.388	142.431	144.192
Autres Europe	6.409	6.727	7.590	8.117	8.648	9.135	7.876	7.980	8.509	8.773	9.054	10.687	10.322	12.703	14.744
Total Europe	128.646	130.343	134.280	133.708	135.183	138.275	141.536	142.923	146.133	148.671	148.898	151.043	151.710	155.134	158.936
Afrique méditerr.(3)	80.523	81.720	82.650	83.885	82.535	82.088	81.398	78.835	77.779	73.545	67.839	66.258	58.611	51.121	46.663
Autres Afrique	10.014	10.210	10.741	11.070	11.638	11.925	12.891	11.224	11.194	11.306	11.434	11.739	11.351	13.323	14.821
Total Afrique	90.537	91.930	93.391	94.955	94.173	94.013	94.289	90.059	88.973	84.851	79.273	77.997	69.962	64.444	61.484
Asie méditerr.(3)	21.694	22.143	23.057	23.730	23.713	23.726	23.636	22.870	22.431	21.000	20.272	18.932	16.363	14.100	12.570
Autres Asie	7.188	7.439	7.844	8.194	8.574	8.946	9.599	9.380	9.441	9.421	8.972	10.356	10.385	11.421	12.638
Total Asie	28.882	29.582	30.901	31.924	32.287	32.672	33.235	32.250	31.872	30.421	29.244	29.288	26.748	25.521	25.208
Amérique du Nord (3)	2.849	2.888	3.064	3.053	3.198	3.313	3.549	3.734	3.827	3.966	3.875	3.856	3.847	3.931	3.935
Autres Amérique	1.970	2.160	2.368	2.489	2.585	2.645	2.779	2.733	2.830	2.913	2.928	3.272	3.294	4.047	4.550
Total Amérique	4.819	5.048	5.432	5.542	5.783	5.958	6.328	6.467	6.657	6.879	6.803	7.128	7.141	7.978	8.485
Océanie	157	153	177	172	184	190	201	219	216	241	258	280	301	322	328
Réfugiés et apatrides	10.981	10.713	10.409	10.158	10.045	10.137	10.082	9.998	10.187	8.747	7.670	7.877	6.909	6.641	5.828
TOTAL	264.022	267.769	274.590	276.459	277.655	281.245	285.671	281.916	284.038	279.810	272.146	273.613	262.771	260.040	260.269

Bron : MBHG – Gewestelijke statistieken.

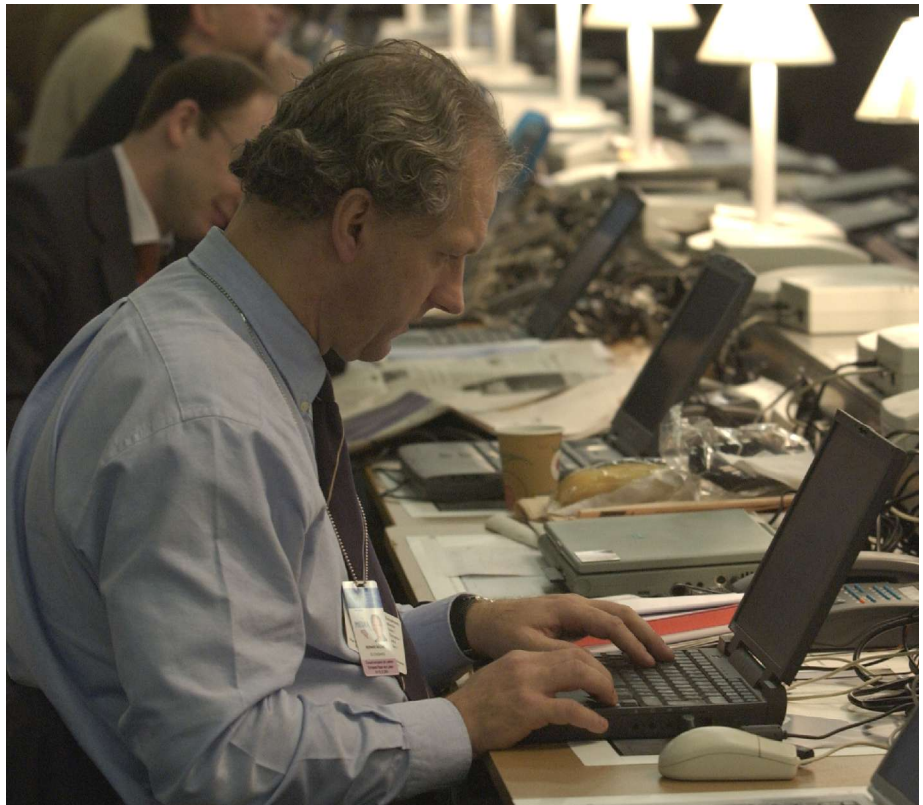
Evolutie van de verdeling van de bevolking per ouderdomscategorieën

	Hommes		Femmes		TOTAL	
	1990	2003	1990	2003	1990	2003
0-9	58.579	55.759	63.755	60.704	122.334	116.463
10-19	55.768	54.036	55.637	53.904	111.405	107.940
20-29	76.519	77.940	73.911	77.893	150.430	155.833
30-39	72.035	72.330	85.427	79.541	157.462	151.871
40-49	56.454	58.353	66.315	66.875	122.769	125.228
50-59	25.776	28.612	49.838	53.536	75.614	82.148
60-69	47.281	60.414	36.512	42.670	83.793	103.084
70-79	24.779	43.944	29.001	44.556	53.780	88.500
80-89	10.525	28.213	11.487	25.909	22.012	54.122
90 et +	1.032	4.395	1.515	6.383	2.547	10.778
TOTAL	428.748	483.996	473.398	511.971	902.146	995.967

Bron : MBHG – Gewestelijke statistieken.

BIJLAGE II – Lijst van de interviews in het kader van de eerste raadpleging van de stuwende krachten

- *Interviews afgenomen door de consultant van oktober tot november 2004*

Ontmoete instanties, instellingen en ondernemingen

A

- ABVV Brussel/FGTB Bruxelles- Fédération Générale du Travail de Belgique (interrégionale de Bruxelles)/Algemeen Belgisch Vakverbond (Intergewest Brussel)
- ACLVB/CGSLB - Centrale Générale des Syndicats Libéraux de Belgique/Algemene Centrale der Liberale Vakbonden van België
- ACV/CSC - Algemeen Christelijk Vakverbond/Confédération des Syndicats Chrétiens
- AGORIA –Multisectorfederatie van de Technologische Industrie/ Fédération Multisectorielle de l'Industrie Technologique

B

- BAO/ABE - Brussels Agentschap voor de Onderneming/Agence Bruxelloise pour l'Entreprise
- BFF/BBF - Fédération Belge de la Franchise/Belgische Franchise Federatie
- BGDA/ORBEM - Brusselse Gewestelijke Dienst voor Arbeidsbemiddeling/Office Régional Bruxellois de l'Emploi/
- Bruxelles-Formation (Brusselseinstelling voor beroepsopleiding in Brussel-F)
- Bureau Permanent de l'Alternance (F)
- BVS/UPSI - Beroepsvereniging van de Vastgoedsector/Union Professionnelle du Secteur Immobilier

C

- CBI - Coördinatie van Brusselse Instellingen voor welzijnswerk en gezondheidszorg/Coordination Bruxelloise d'Institutions sociales et de santé
- CCB-H/CBB-C - Confederatie Bouw Brussel-Hoofdstad/Confédération Construction Bruxelles-Capitale (CCB-C)
- CSPO/CENM – Confederatie van Social-Profit Ondernemingen/Confédération des Entreprises Non-Marchands

D

- Daoust Interim
- Delhaize

F

- FEBECOOP -Belgische Federatie van de Sociale en Coöperative Economie/Fédération Belge de l'Economie Sociale et Coopérative
- FEBEZO/FEBICE - Fédération belge des Indépendants et des Entrepreneurs du Syndicat des Indépendants et des PME/Belgische Federatie van Zelfstandige Ondernemers van het Syndicaat van de Zelfstandigen en de KMO
- FEBISP - Fédération Bruxelloise des opérateurs de l'Insertion Socioprofessionnelle (F)
- FEDICHEM -Federatie van de Chemische Industrie van België/ Fédération des Industries Chimiques de Belgique
- FEVIA - Federatie Voedingsindustrie/ Fédération de l'Industrie Alimentaire

G

- Gemeente Anderlecht
- Gemeente Brussel-Stad
- Gemeente Jette
- Gemeente Molenbeek
- Gemeente Schaarbeek
- GIMB/SRIB – Gewestinvestering Maatschappij voor Brussel/Société Régionale d'investissement pour Bruxelles

H

- Haven van Brussel/Port de Bruxelles
- Horeca Brussel Horeca Bruxelles

I

- IKEA
- IRISTECH

K - L

- KHNV/CCIB - Chambre de Commerce et d'Industrie de Bruxelles/ Kamer voor Handel en Nijverheid van Brussel
- LVZ - Liberaal Verbond voor Zelfstandigen

M

- MBHG/MRBC - Ministerie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest/Ministère de la Région de Bruxelles-Capitale
- Mission locale d'Etterbeek (F)
- MIVB/STIB - Maatschappij voor het Intercommunaal Vervoer te Brussel/Société des Transports Intercommunaux de Bruxelles

S

- SDRB - Gewestelijke Ontwikkelingsmaatschappij voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest/ Société de Développement pour la Région de Bruxelles-Capitale
- Service Formation PME van de Cocof
- SNI/NSZ – Syndicat Neutre pour Indépendants/ Neutraal Syndicaat voor Zelfstandigen

U

- UCM - Union des Classes Moyennes (F)
- UNIZO - Unie van Zelfstandige Ondernemers

V

- VDAB - Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding
- VOB/UEB -Verbond van Ondernemingen te Brussel / Union des Entreprises de Bruxelles
- VSGB/AVCB -Vereniging van de Stad en de Gemeenten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest/ Association de la Ville et des Communes de la Région de Bruxelles-Capitale

Geïnterviewde personen

B

- Blondeel A., RDBB-VDAB
- Buysens Eric, Directeur studiedienst ABVV Brussel

C

- Carton Albert, Voorzitter BRC-ACV
- Close Philippe, Stad Brussel
- Colla Olivier, Directeur Studies MIVB
- Courtheoux Eddy, Algemeen Directeur BGDA
- Cuvelier Jean-Noël, Directeur Mission locale d'Etterbeek

D

- Daems Luc, Algemeen Directeet GOMB
- Daoust Jean-Claude, Daoust Interim
- de Hemptinne Dominique, FEDICHEM
- Debatty Jacques, Adjunctverbondsecretaric ACV BHV
- Decrop Jehan, Adviseur studiedienst ACV
- Dejaer Christian, Directeur CBI
- De Keyser Frans, Adviseur Generaal VBO
- Dekelper Irène, Adviseur ACLVB
- Deneys Violaine, Audit BGDA
- Droolans Samuel, studiedienst ABVV Brussel
- Durieux T., Gemeente Schaerbeek

F

- Flaush Alain, Algemeen Directeur MIVB
- Francq Mireille, Algemeen Beheerder GOMB
- Franzen Christian, Afgevaardigd Bestuurder VOB

G

- Gallet Guy, Algemeen Delegee FEVIA Bruxelles
- Garcez Bernard, Directeur Haven van Brussel

H - J

- Hammani Youssef, FEBECOOP
- Helleputte Philippe, BVS
- Henryon Catherine, CSPO
- Hermans Pascale, Sociale zaken FEVIA
- Hubaille Josette, Directrice NSZ
- Huygens Charles, Algemeen Directeur Haven van Brussel
- Jacquemart Chantal, Brussels Observatorium van de arbeidsmarkt en de kwalificaties BGDA

L

- Legrelle Armand, BFF
- Lenaerts Philippe, Human resurch MIVB
- Lipkiewicz Alain, Secretaris Bureau Permanent de l'Alternance
- Lo Dico Frédéric, Dienst Human Res Delhaize

M

- Maertens Céline, VSGB
- Maissin Gabriel, Administrateur délégué FEBISP
- Mangia Fabrice, IKEA
- Markey Gilbert, Algemeen Secretaris LVZ
- Matthis Philippe, Directeur Haven van Brussel
- Meganck Julien, LVZ
- Mergen J-P., Directeur Promexport
- Michel Dominique, Algemeen Secretaris Agoria Brussel
- Moens Alfons, Adjunct Algemeen Directeur Haven van Brussel
- Moreau Eugène, FEBICE
- Mulot M., Opleidingdienst KMO(Cocof)

N - O

- Noltincx Didier, gemeente Anderlecht
- Nyssens Françoise, CCB-H
- Origer Geneviève, Directrice Marketing en Dev. Haven van Brussel

P

- P'tito Olivia, Mission locale Molenbeek
- Peffer Michel, Algemeen Directeurl Bruxelles-Formation

R - S

- Remy Olivier, ondervoorzitter BRC-ACV
- Renson Marc, Chef van Ontwikkelingsdepartement GOMB
- Résimont Francis, Algemeen Secretaris MBHG
- Rosvelds Sandra, Adviseur studiedienst ACV
- Stroobants Gaston, Adviseur Agoria Brussel

T

- Thommès Marc, Adjunct Algemeen Directeur Bruxelles-Formation
- Thonon Pierre, Algemeen Secretaris VOB
- Thys Stéphane, Brussels Observatorium voor de arbeidsmarkt ed de kwalificaties BGDA
- Tordeur Guy, Verbondsecretaris ACV-BHV
- Trine Philippe, Fédération Horeca

V

- Van Bambeke Michel, vertegenwoordiger ACV op de ESRBHG
- Van Espen Nancy, UNIZO
- Van Muylder Philippe, Algemeen Secretaris Intergewest Brussel ABVV
- Vandenabeele Philippe, Gewestsecretaris ACLVB Brussel
- Vanderstraeten A., gemeente Jette
- Vanhaverbeke Stephan, Directeur Agoria Brabant / Iristech
- Vilain Serge, Voorzitter GIMB

W

- Wattenbergh Bruno, Operationeel Directeur BAO
- Werth Francine, UCM
- Willems René, LVZ
- Willocx Olivier, Algemeen Directeur KHNB

BIJLAGE III – Sociaal Pact voor de Werkgelegenheid van de Brusselaars

Sociaal pact voor de werkgelegenheid van de Brusselaars

Tussen :

De werknemersorganisaties die zetelen in de Economische en Sociale Raad van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest , vertegenwoordigd door :

- Mevrouw A-M APPELMANS   Intergewestelijke secretaris ABVV
- De heer D. PIERSOEL   Regionaal secretaris ACV
- De heer P. VANDENABEELE   Regionaal secretaris ACLVB

De werkgeversorganisaties en middenstandorganisaties die zetelen in de Economische en Sociale Raad van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest , vertegenwoordigd door :

- – De heer C. FRANZEN Afgevaardigd beheerder VOB
- – De heer C. MARKEY Voorzitter van de Kamer van de Middenstand ESRBHG
- – Mevrouw F. WERTH Lid van de Kamer van de Middenstand ESRBHG
- – De heer E. MOREAU Lid van de Kamer van de Middenstand ESRBHG
- – De heer A. BERLINBLAU Lid van de Kamer van de Middenstand ESRBHG
- – De heer J. VANNESTE Lid van de Kamer van de Middenstand ESRBHG
- – Mevrouw J. ROUSSEAU Lid van de Kamer van de Middenstand ESRBHG

De Brusselse Hoofdstedelijke Regering vertegenwoordigd door de Minister-Voorzitter, de Heer François Xavier DE DONNEA en de Minister bevoegd voor Werkgelegenheid en Economie, de Heer Eric TOMAS ;

Werd dit sociaal pact voor werkgelegenheid gesloten :

1 Memorie van toelichting

De economische ontwikkeling van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is een absolute noodzaak. De overheidstegemoetkomingen op dit gebied stoelen op de wil om bij te dragen aan het welzijn van de bevolking door een algemene verhoging van de levensstandaard en door aan alle Brusselaars het recht op een behoorlijke baan te vrijwaren.

Het sluiten van dit sociaal pact dat de overheid en de Brusselse sociale gesprekspartners verenigt, wordt aldus gemotiveerd door het sociaal dringend karakter van de ondertewerkstelling van de Brusselaars en de noodzaak om dit probleem specifiek aan te pakken. Inderdaad, alle Brusselaars genieten ontegensprekelijk minder van de nieuwe banencreaties te Brussel en de rest van het land dan de werknemers gevestigd in de andere twee Gewesten.

Dit pact werd gesloten in uitvoering van de prioriteiten van het ontwerp van het nieuwe Gewestelijk Ontwikkelingsplan (GewOP), die bepalen dat alles in het werk gesteld dient te worden om het recht op werk te concretiseren door aan alle Brusselaars de beste voorwaarden te waarborgen bij de deelneming in de sociale en economische bloei van Brussel. Het pact geeft vorm aan een van de krachtige principes van het nieuwe GewOP dat erin bestaat het economische en het werkgelegenheidsbeleid op elkaar af te stemmen.

Het pact vertaalt tevens de gemeenschappelijke wil, voorgeschreven door het ontwerp van het GewOP, versterking te verlenen aan de inspanning van de Gemeenschappen op vlak van opleiding en onderwijs teneinde de doeltreffendheid van de onderwijs- en opleidingssystemen te verbeteren ten aanzien van de specifieke kenmerken van de arbeidsmarkt en het streven naar de sociale promotie van de werknemers.

De overheid en de sociale gesprekspartners staan er tenslotte op dat de bepalingen worden vastgesteld die samen dienen te worden genomen op het gebied van de strijd tegen discriminatie bij aanwerving van personen van buitenlandse oorsprong door de aanbevelingen van de Brusselse Hoofdstedelijke Raad te volgen, goedgekeurd op 1 juni 2001.

Concreet streeft dit pact een **dubbel doel** na :

- – **de bepaling van de gemeenschappelijke bijdragen** van de Brusselse beroepssectoren en van de overheid bij de tenuitvoerlegging in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest van de Europese richtsnoeren op het gebied van werkgelegenheid en de prioriteiten 2 & 7 van het ontwerp van het nieuwe Gewestelijk Ontwikkelingsplan, in hun eis alle actieve krachten van het Gewest te mobiliseren ;

- – **de versterking van de sociale en economische dialoog** te Brussel op het gebied van economische expansie, werkgelegenheid en beroepsopleiding via instrumenten voor sociaal overleg daartoe ingesteld door de Brusselse overheid.

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en de Brusselse sociale partners handelen daarbij in de strikte naleving van de federale prerogatieven op het gebied van het collectieve arbeidsrecht.

Dit pact dient dus concrete vormen aan te nemen via een geheel van initiatieven, geleid in partnerschap door de bevoegde overheidsinstellingen en de beroepssectoren.

2 Doelstellingen van het Pact

Het pact wil eerst en vooral de tewerkstellingsgraad van de Brusselaars verhogen.

In dit opzicht onderschrijven de ondertekenende partijen de Europese richtsnoeren die erop gericht zijn :

- de beroepsinzetbaarheid te verbeteren ;
- het ondernemerschap en de banencreatie te ontwikkelen;
- het aanpassingsvermogen van de ondernemingen en van hun werknemers aan te moedigen, volgens de economische evolutie;
- het gelijke kansenbeleid tussen vrouwen en mannen kracht bij te zetten .

Zij zijn tevens overeengekomen om in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest toe te zien op het behoud en de verbetering van het kwaliteitsniveau van de banen en het levenslang leren van de werknemers te bevorderen.

3 Verplichtingen van de ondertekenende partijen

De Brusselse sociale gesprekspartners verbinden zich ertoe via dit pact :

- 1. in de beroepssectoren de aanwerving van Brusselse werkzoekenden aan te moedigen door elke vorm van discriminatie te verbieden ten aanzien van de personen van buitenlandse oorsprong in het bijzonder en door de gelijke kansen tussen mannen en vrouwen te waarborgen ;

- 2. de middelen tot tussenkomst van de ondernemingen en de beroepssectoren op het gebied van werkgelegenheid en opleiding te mobiliseren om samen met de Brusselse overheidsinstellingen de doelstellingen van het pact te verwezenlijken ;
- 3. prioritair te handelen in partnerschap met de openbare tewerkstellings- en opleidingsinstellingen, hun alle informatie te verschaffen die nuttig zou zijn voor het beheer van de werk- en opleidingsaanbiedingen en de attesten en de certificaten aan te moedigen die door de overheid werden uitgereikt in het kader van de tenuitvoerlegging van de kennisportefeuille (zie hierna 5.4.)

De Brusselse overheid verbindt er zich toe, in samenwerking met de Franse Gemeenschapscommissie en de Vlaamse Gemeenschap wat de opleidingsaspecten betreft die deel uitmaken van hun bevoegdheid :

- 1. waar nodig, de openbare tegemoetkomingen ten behoeve van de economie en werkgelegenheid te heroriënteren en te intensiveren in het kader van de begrotingsbeperkingen ;
- 2. de initiatieven van de ondernemingen en de beroepssectoren in verband met werkgelegenheid en opleiding te steunen en zodoende de doelstellingen van het pact te verwezenlijken ;
- 3. de maatregelen inzake werkgelegenheid en opleiding die door het Brussels Hoofdstedelijk Gewest werden genomen, te onderwerpen aan een sociaal overleg en dit ter gelegenheid van de uitwerking van het Gewestelijk Actieplan voor Werkgelegenheid (zie hierna 6.1.).

Wat de noodzakelijke herwaardering te Brussel van de mechanismen van het technisch en het beroepsonderwijs en de sociale promotie betreft en in het bijzonder op het gebied van de uitrusting van de schoolgebouwen, doen de overheid en de Brusselse sociale partners bovendien beroep op het initiatief van de Franse en de Vlaamse Gemeenschap.

Zij verbinden er zich toe hen te betrekken bij de tenuitvoerlegging van de hierna bedoelde maatregelen overeenkomstig de samenwerkingsakkoorden waardoor de Franstalige Overlegcommissie voor Opleiding, Werkgelegenheid en Onderwijs (CCFEE) en het Brussels Nederlandstalig Comité voor Tewerkstelling en Opleiding (BNCTO) werden ingesteld.

4 De voorafgaande bepalingen

4.1. Doelgerichter aanwenden en contractualisering van economische middelen

Gezien het feit dat de economische activiteit banen schept, zullen de middelen bestemd voor de verschillende economische tegemoetkomingmechanismen, toegekend door het Gewest aan ondernemingen, behouden worden, zelfs versterkt worden binnen de begrotingsbepalingen met vrijwaring van de grondige hervorming ervan. De ondertekenende partijen zijn het eens over de versterking van het doelgerichter aanwenden van de middelen en over het toezicht op het bepalend karakter ervan, in de besluitvorming tot investering. De middelen kunnen worden teruggevorderd van zodra de termijnen van deze contractualisering niet meer worden nageleefd.

De modaliteiten aangaande het doelgerichter aanwenden en de contractualisering van de middelen zullen het voorwerp uitmaken van een georganiseerde strategische denkoefening tussen de ondertekenende partijen, in het kader van het Economisch en Sociaal Overlegcomité.

Een bijzondere aandacht zal worden verleend aan de bedrijventra, aan de professionele referentiecentra (zie hierna 5.1.) en aan de ontwikkeling van de sociale economie.

4.2. Versterking van de openbare diensten voor werkgelegenheid en opleiding

De ondertekenende partijen bevestigen de BGDA en de twee openbare instellingen voor beroepsopleiding in hun functie als openbare dienst betreffende de regulering van de markt voor werkgelegenheid en opleiding.

Ze zullen systematisch betrokken worden, in het kader van hun respectievelijke bevoegdheden, bij de tenuitvoerlegging van de hierna bedoelde maatregelen.

4.3. Proscriptie van elke handeling getuigend van discriminatie bij aanwerving

De ondertekenende partijen onderschrijven de door de Gewestraad geformuleerde aanbevelingen aangaande de discriminaties bij aanwerving van personen van buitenlandse afkomst. Zij erkennen dat de proscriptie van de discriminaties bij aanwerving een peremptoir criterium vormt bij de tenuitvoerlegging van de door dit Pact bedoelde maatregelen.

Indien een discriminatoire handeling wordt vastgesteld uit hoofde van een begunstigde van een van deze maatregelen, zal deze laatste onverwijld de voordelen ervan verliezen. In dit geval, bestaat de mogelijkheid dat hij de reeds ontvangen tegemoetkomingen, terug dient te betalen.

5 Gezamenlijke bijdragen

5.1. Oprichting van professionele referentiecentra van de beroepen en de stadseconomie

De professionele referentiecentra zullen gecreëerd worden in partnerschap door de openbare instellingen voor werkgelegenheid en opleiding en de beroepssectoren teneinde de beroepsopleiding van de Brusselaars tot de diverse beroepen die dragers zijn van de stadseconomie^{19[1]} te bevorderen. De onderwijssnetten zullen erbij geassocieerd worden.

Door de financiële middelen van de overheden en de beroepssectoren te bundelen, beoogt de oprichting van dergelijke centra, in één en dezelfde ruimte een totaalpakket van hoogstaande instrumenten voor beroepsopleiding bijeen te brengen die zowel dienstig kunnen zijn voor de initiële opleiding van jongeren uit het technisch en beroepsonderwijs, voor de formule alternerend werken/leren, als voor de beroepsinschakeling van werkzoekenden en de voortgezette opleiding van werknemers. Er dient een bijzondere aandacht te worden besteed aan het publiek voor de socioprofessionele inschakeling.

Behalve het beheer van infrastructuur van beroepsopleiding hebben deze centra ook als taak :

- de sectorale promotie van de ambachten en de kwalificaties van de toekomst ;
- de toepassing van testen van de beroepsbekwaamheid (« screening ») ;
- de geldigverklaring van de bekwaamheden van de werknemers en de werkzoekenden ;
- de voortgezette opleiding van onderwijzers en de instructeurs van de beroepsopleidingen.

---

^{19[1]} In de zin van het ontwerp van het nieuwe Gewop

De overheid ondersteunt de in dit vooruitzicht door de beroepssectoren genomen initiatieven, in partnerschap met de openbare instellingen voor werkgelegenheid en opleiding :

- door de referentiecentra in aanmerking te laten komen voor hulpmiddelen ter ondersteuning van de economische expansie ;
- door de opdrachten van de centra te cofinancieren ;
- en door de organisatie, bovenop de opleidingen georganiseerd door de centra, van de oriëntering en de vooropleiding van de Brusselse werkzoekenden.

5.2. Promotie van de inschakelingsmechanismen voor de werkzoekenden

De bijdrage van de ondernemingen en de beroepssectoren tot de uitvoering van het federaal plan «startbaan voor jongeren» en het gewestelijke mechanisme voor socioprofessionele inschakeling zullen in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest worden versterkt. De tewerkstelling van de laaggeschoolden zal aldus worden bevorderd, prioritair, via de ontwikkeling van het alternerend leren/werken en van de opleiding bij aanwerving.

Als aanvulling bij de oprichting van referentiecentra zullen de Brusselse overheidsinstellingen de initiatieven van de sectoren op het gebied van de **het alternerend werken/leren van jongeren** via de volgende maatregelen ondersteunen:

- beroepsoverstappremie (onder voorbehoud van een gunstige afloop van de procedure tijdens hun betekening bij de Europese Commissie als staatssteun) ;
- peterschapspremies in de ondernemingen die aantrekkelijker zullen worden gemaakt door in het bijzonder de procedures en de betalingsmodaliteiten te vereenvoudigen.

De ondertekenende partijen zullen toezien op de erkenning door de bevoegde autoriteiten, op het gebied van opleiding en werkgelegenheid, van de acties voor alternerend leren/werken overeenkomstig de samenwerkingsakkoorden die te dien einde werden voorzien.

Wat de initiatieven rond de **opleiding bij aanwerving** betreft, zal de Brusselse overheid haar hulp verlenen via de volgende maatregelen :

- de « talenchques », dragen bij tot de financiering van taalopleidingen van werknemers van bij hun aanwerving met arbeidscontract ;

- de cheques « opleiding in de onderneming », een geprivilegieerd middel tot opleiding in de onderneming van de werkzoekenden, dragen bij tot de financiering van aanvullende opleidingen van werknemers van bij hun aanwerving met arbeidscontract ;

- de individuele beroepsopleidingen in de onderneming als geprivilegieerd middel tot inschakeling van de werkzoekenden in de onderneming in het raam van een opleiding met inbegrip van een verplichte clause voor aanwerving na afloop ervan.

5.3. Bevordering van opleiding van de werknemers

De bijdrage van de ondernemingen en de beroepssectoren tot het levenslang leren zal worden geïntensiveerd in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest inzonderheid via het tijdskrediet, het educatief verlof en de opleidingsmaatregelen, aangevraagd door de werknemers zelf.

De Brusselse overheid zal de actie van de ondernemingen en de beroepssectoren steunen door :

- – de cofinanciering van opleidingsacties van de beroepssectoren in het bijzonder door tussenkomst van het Europees Sociaal Fonds ;

- – steun aan de collectieve opleiding in ondernemingen zoals voorzien op het gebied van economische expansie en gefinancierd door het Europees Sociaal Fonds.

De ondertekenende partijen zullen de middelen bestuderen om de voortgezette opleiding van werknemers te verbeteren.

5.4. Tenuitvoerlegging van de kennisportefeuille

De Gewestelijke overheidsinstellingen zien toe op de bevordering van de kennisportefeuille als een instrument ter bevordering van de individuele loopbaan van de werknemers via de ontwikkeling van de volgende maatregelen :

- de socioprofessionele balans;

- het testen van de beroepsbekwaamheden (of « screening ») via de aflevering van ad hoc attesten ;

- de geldigverklaring van de vaardigheden verworven buiten de onderwijssystemen via de aflevering van bekwaamheidscertificaten ;

- de raadgevingen in verband met het beheer van de portefeuille en de geldigverklaring ervan op de arbeidsmarkt.

De ondernemingen en de beroepssectoren dragen bij tot de notoriteit en het effect bij onderhandelingen van de kennisportefeuille :

- door de ad hoc attesten en de bekwaamheidscertificaten aan te wenden als factoren van bevordering en mobiliteit in het beroepsleven (notoriteitseffecten) ;
- door rekening te houden met de bekwaamheidscertificaten bij de bepaling van de functies en de loonschalen van de privé-sector in het kader van de collectieve arbeidsovereenkomsten (effecten bij onderhandeling).

5.1. Bestrijding van de discriminaties bij aanwerving

De sensibilisatie- en opleidingscampagnes van de werkgevers voor het «beheer van de human resources in de diversiteit » zullen worden opgedreven door middel van een versterkte steunverlening van de beroepssectoren .

Er zullen tevens specifieke maatregelen worden genomen voor de sensibilisatie en de opleiding van de werknemers en van hun vertegenwoordigers in de schoot van de ondernemingen.

De beroepssectoren zullen de nodige maatregelen nemen waardoor, in hun schoot, alle mogelijke vormen van discriminatie bij aanwerving worden verboden volgens de aanbevelingen van de Gewestelijke Raad.

6 Versterking van de economische en sociale dialoog

De economische en sociale dialoog tussen de sociale gesprekpartners en de Brusselse overheid zal worden versterkt op het gebied van economische expansie, werkgelegenheid en beroepsopleiding, via de Economische en Sociale Raad van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en het Brussels Economisch en Sociaal Overlegcomité die zullen worden bevestigd in hun opdrachten. Zij handelen in overeenstemming met het mechanisme van het Territoriaal Pact voor Werkgelegenheid, de Franstalige Overlegcommissie voor Opleiding, Werkgelegenheid en Onderwijs (CCFEE) en het Brussels Nederlandstalig Comité voor Tewerkstelling en Opleiding (BNCTO) en de beheercomités van de openbare instellingen voor werkgelegenheid en opleiding.

6.1. Jaarlijks uitwerking van een Gewestelijk actieplan voor werkgelegenheid

De bijdragen van de Brusselse overheid en de beroepssectoren tot het Nationaal Actieplan voor Werkgelegenheid (NAW) worden jaarlijks vastgelegd in een Gewestelijk Actieplan (GAW). De uitwerking en evaluatie ervan worden verwezenlijkt in nauw overleg en in het kader van het Brussels Economisch en Sociaal Overlegcomité.

Dit plan ziet toe op de strategische coördinatie van de verschillende subsidies uit de Europese structuurfondsen te Brussel op het gebied van economie, werkgelegenheid en opleiding. De Franstalige Overlegcommissie voor Opleiding, Werkgelegenheid en Onderwijs (CCFEE) en het Brussels Nederlandstalig Comité voor Tewerkstelling en Opleiding (BNCTO) worden betrokken bij de uitwerking van dit plan. Zij worden ermee belast de actoren voor de opleiding en het onderwijs op dit gebied te mobiliseren en in te staan voor de coördinatie.

6.2. Oprichting van een gewestelijk overlegplatform met betrekking tot de arbeidsmarkt

Zoals voorzien door het voorontwerp van ordonnantie betreffende het gemengd beheer van de arbeidsmarkt zal een gewestelijk overlegplatform worden opgericht in de schoot van de Economische en Sociale Raad met als opdracht :

- - het overleg en de samenwerking te organiseren tussen de BGDA, de instellingen die via een overeenkomst verbonden zijn aan de BGDA en de erkende privé-tewerkstellingsagentschappen ;
- - de samenwerking van de privé-tewerkstellingsagentschappen te bewerkstelligen bij de tenuitvoerlegging van het gewestelijk tewerkstellingsbeleid in het kader van een partnerschapovereenkomst met de BGDA;
- - elke vorm van discriminatie op de arbeidsmarkt te verbieden ;
- - de tenuitvoerlegging van de toekomstige ordonnantie op te volgen en alle voorstellen in verband met het gemengde beheer van de arbeidsmarkt mede te delen aan de Regering.

In dit kader zullen specifieke opdrachten worden toevertrouwd aan de Economische en Sociale Raad aangaande :

- de waarneming van de organisatie van de arbeidsmarkt in samenwerking met het Observatorium van de Arbeidsmarkt en de Kwalificaties van de BGDA ;
- de algemene evaluatie van de tussenkomsten van de beroepsorganisaties, de openbare actoren en hun partners ;
- de inventarisering van en het onderzoek naar de problemen die zich voordoen op de arbeidsmarkt te Brussel in termen van discriminatie bij aanwerving ;
- de raadpleging van de werkzoekenden van buitenlandse afkomst, in samenwerking met de werknemersorganisaties en het Territoriaal Pact voor de Werkgelegenheid ;
- de verwezenlijking, in samenwerking met het Observatorium van de Arbeidsmarkt en de Kwalificaties van de BGDA, van kwantitatieve of kwalitatieve studies die de evolutie van de discriminatie bij aanwerving regelmatig zullen meten en de doeltreffendheid van de maatregelen ter bestrijding van deze discriminatie onderzoeken.

6.3 Versterking van het Territoriaal Pact voor de Werkgelegenheid

Het mechanisme van het Territoriaal Pact voor de Werkgelegenheid, ingesteld door de Europese Commissie, vormt een geprivilegieerd instrument voor een prospectieve gezamenlijke denktank en innoverende acties op de arbeidsmarkt. Hij wordt belast met de uitbreiding van de opdrachten van studie en onderzoeksactie.

De betrokkenheid van de Economische en Sociale Raad zal worden uitgebreid met name op de gebieden die verband houden met de ontwikkeling van de lokale economie, van de informatie- en communicatietechnologieën, naar de promotie van het ondernemerschap en naar de gelijkheid van kansen tussen vrouwen en mannen op het gebied van werkgelegenheid.

Een prospectieve studie zal tevens worden toevertrouwd aan de Economische en Sociale Raad betreffende meer bepaald de genderloonongelijkheid op de Brusselse arbeidsmarkt waarbij een specifiek actieplan zal worden voorgelegd.

6.4. Oprichting Tenuitvoerlegging van een sociaal noodplan in het Kader van een collectieve omslag

Het Gewest en de sociale gesprekspartners zullen een sociaal noodplan uitwerken teneinde het hoofd te kunnen bieden aan de bedrijfssluitingen en aan de collectieve ontslagen van werknemers, voorkomend in het Gewest.

Zoals overeengekomen met de andere Gewesten, afgezien van de verplichtingen van de werkgevers en overeenkomstig de bepalingen van de collectieve arbeidsovereenkomsten, bepaalt dit sociaal noodplan de modaliteiten voor de gezamenlijke interventie van de Gewesten en de Gemeenschappen voor de wederinschakeling van de werknemers die het slachtoffer werden van een collectief ontslag naar aanleiding van de sluiting of het faillissement van nationale of internationale ondernemingen. Een crisisinstrument zal worden opgericht om in dringende gevallen de eerstelijnopvang van de gewestelijke tewerkstellingsdiensten in te roepen. Het instrument houdt de oprichting in van een crisiscel bestaande uit de Gewestelijke Ministers van werkgelegenheid en de gewestelijke diensten voor werkgelegenheid en opleiding.

De sociale gesprekspartners zullen betrokken worden bij de uitwerking en de tenuitvoerlegging van het plan, naargelang het geval, via het Beheerscomité van de BGDA.

6.5. Onderzoek naar de knelpuntenberoepen op de arbeidsmarkt en naar het opleidingsaanbod in Brussel

De beroepssectoren en de instellingen voor werkgelegenheid en opleiding werken nauw samen :

- – aan het onderzoek naar de knelpuntenberoepen uitgevoerd door het Observatorium van de Arbeidsmarkt en de Kwalificaties van de BGDA ;
- – aan de regelmatige uitwerking van de stand van zaken in het opleidingsaanbod door de Franstalige Overlegcommissie voor Opleiding, Werkgelegenheid en Onderwijs (CCFEE) en het Brussels Nederlandstalig Comité voor Tewerkstelling en Opleiding (BNCTO).

7 Tenuitvoerlegging

7.1. Procedure

Het Pact werd gesloten in de schoot van het Brussels Economisch en Sociaal Overlegcomité dat toeziet op de opvolging ervan .

Concreet dient het pact toegepast te worden via :

- sectorale uitvoeringsprotocollen, gesloten tussen de gewestelijke Minister voor werkgelegenheid en de vertegenwoordigers van de betrokken sectoren ;
- partnerschapovereenkomsten tussen de gewestelijke diensten voor werkgelegenheid en opleiding en de sectorale opleidingsinstellingen.

De verschillende te overwegen maatregelen dienen te worden toegepast binnen een termijn van maximum drie jaar.

7.2. Vrijgemaakte middelenpriching

De financiële steun van de bevoegde Brusselse overheid en de beroepssectoren betrokken bij de gezamenlijke bijdragen, wordt bepaald door de sectorale protocollen. De bijdragen van de overheid zullen de eventuele steun van de Europese structuurfondsen integreren.

De financiering van de maatregelen in verband met de versterking van de sociale dialoog wordt hoofdzakelijk verzekerd door de Brusselse bevoegde overheidinstellingen via, met name, de jaarlijkse dotatie van de Economische en Sociale Raad van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

7.3. Evaluatiemodaliteiten

De verwezenlijking van dit akkoord wordt jaarlijks geëvalueerd in de schoot van het Brussels Economisch en Sociaal Overlegcomité ter gelegenheid van de uitwerking van het Gewestelijk Actieplan voor Werkgelegenheid. In dit verband zal een werkgroep worden samengesteld door het Brussels Overlegcomité waarvan alle partijen betrokken bij de tenuitvoerlegging van het Pact, deel kunnen uitmaken.

Deze evaluatie wordt uitgevoerd op grond van :

1. een jaarlijks rapport opgesteld door het Gewestelijk Observatorium van de Arbeidsmarkt en de Kwalificaties dat de expertise integreert van de Brusselse delen van de federale coherentiecel ENIAC ^{20[2]} opgericht in het kader van het Nationaal Actieplan voor Werkgelegenheid ;
2. van een rapport opgesteld door de Economische Raad verwezenlijkt overeenkomstig zijn specifieke opdracht van waarneming van de organisatie van de arbeidsmarkt en van evaluatie van de tussenkomsten van de beroepsorganisaties, de openbare actoren en hun partners (zie hierboven 6.2.).

* * * * *

---

²⁰ E.S.F. NAP IMPACT ASSESSMENT CELL

Dit pact treedt in werking op de dag van de ondertekening .

Het pact wordt jaarlijks stilzwijgend verlengd behalve indien een van de ondertekenaars het betwist in een schrijven, een maand voor de beëindiging.

Opgemaakt te Brussel , in 3 exemplaren , op 11-06-2002

Voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Eric TOMAS

Minister van Werkgelegenheid, Energie en Herwaardering van de wijken

François-Xavier de DONNEA

Minister-Voorzitter

Voor de werknemersorganisaties

A-M APPELMANS   Intergewestelijke secretaris ABVV

D. PIERSOEL   Regionaal secretaris ACV

P. VANDENABEELE Regionaal secretaris ACLVB

Voor de werkgeversorganisaties

C. FRANZEN   Afgevaardigd beheerder VOB

G. MARKEY   Voorzitter van de Kamer van de Middenstand
ESRBHG

F. WERTH   Lid van de Kamer van de Middenstand
ESRBHG

E. MOREAU   Lid van de Kamer van de Middenstand
ESRBHG

A. BERLINBLAU   Lid van de Kamer van de Middenstand
ESRBHG

J. VANNESTE   Lid van de Kamer van de Middenstand
ESRBHG

J. ROUSSEAU   Lid van de Kamer van de Middenstand
ESRBHG

BIJLAGE IV – Lijst met afkortingen

A

- ACLVB Algemeen Liberaal Vakverbond
- ACV Algemeen Christelijk Vakverbond
- ABVV Algemeen Belgisch Vakverbond
BESOC Brussels Economisch en Sociaal Overleg Comité

B

- BAO Brussels Agenschap voor de Onderneming
- BGDA Brussels Gewestelijke Dienst voor Arbeidsbemiddeling
- BHG Brussels Hoofdsteljk Gewest
- BITC Brussels international tourism and congress
- BNCTO Brussels Nederlandstalig Comité voor tewerkstelling en opleiding
- BRUXELLES FORMATION Institut bruxellois francophone de la formation professionnelle (Brussels instelling voor beroepsopleiding-F)

C

- CARREFOUR FORMATION Informatie dienst van Bruxelles-Formation
- CCFEE Commission consultative en matière d'emploi, de formation et d'enseignement (franstalige alterego van de BNCTO)
- CESRW Conseil économique et social régional de Wallonie (waalse sociaal-conomische raad)
- CPP contract voan Professioneele project
- CET Contract Economie – Tewerkstelling
- COCOF Commission communautaire française (Franse Gemeenschapscommissie)

E

- EG Europese Gemeenschap
- EIB Europese Investeringsbank
- Eniac (cel) Europees sociaal fonds Nap Impact Assessment Cel
- ESF Europees sociaal fonds
- ESRBHR Economische en Sociale Raad van het Brussels Hoofdsteljk Gewest

F

- FEBECOOP Federatie van de Sociale en Coöperative Economie
- FEBISP Fédération bruxelloise (francophone) des opérateurs de l'insertion socio- professionnelle (Brusselse federatie van socio-professionele inschakeling)
- FOREM Office régional de formation et emploi (Waalse opleiding en vormingsdienst)

G

- GBP Gewestelijke Bestemmingsplan
- GESKOS Gesubsidieerde contractuele
- GewOP Gewest Ontwikkelingsplan
- GIMB Gewestelijke Investeringsmaatschappij voor Brussel
- GOMB Gewestelijke Ontwikkelingsmaatschappij voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest
- GSOB Gewestelijke school voor Openbaar Bestuur

I

- IBO Individuele beroepsopleiding
- ICT Informatie en Communicatie Technologies

K

- KB Koninklijk Besluit
- KHNB Kamer voor Handel en Nijverheid van Brussel
- KMO Klein en Midden Ondernemingen

N – O – P

- NPT Netwerk van de Plaatselijke Tewerkslettinsplatformen
- OCMW Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn
- OOTB Overleg opleidings- en tewerkslettinsprojecten Brussel (coordination formation/emploi flamands à Bruxelles)
- PWA Plaatselijke Werkgelegenheid Agenschap

R – S – T

- RDBB Regionale dienst voor beroepsopleiding Brussel
- SERV Sociaal economische raad voor Vlaanderen
- TRACE Info over tewerkstelling naar werk

U

- UCM Union des classes moyennes (F)
- UNIZO Unie van zelfstandige ondernemers

V

- VDAB Vlaamse plaatsingsdienst (in Vlaanderen) en dienst voor beroepsopleiding (in Vlaanderen en Brussel)
- VOB Verbond van Ondernemingen te Brussel

Z

- ZKO Zeer kleine Ondernemingen